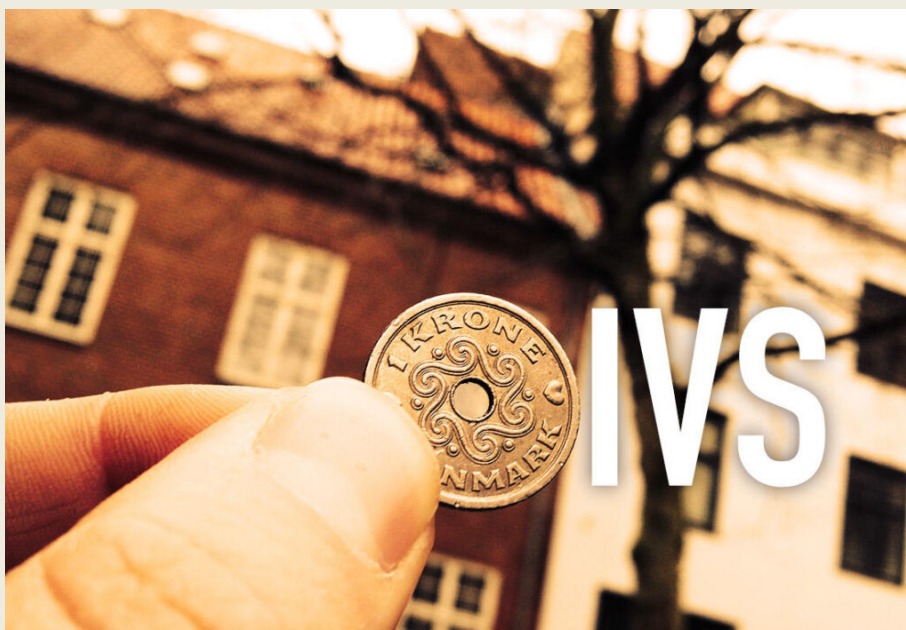

Afskaffelse af iværksætterselskaber – En svækkelse af dansk selskabslovgivning?

*En tværfaglig analyse om afskaffelse af
iværksætterselskaber*

FORFATTERE

Niels Leonhard Jensen: 93898

Nicholai Wrede Petersen: 92185

Juridisk vejleder:

Troels Michael Lilja

Økonomisk vejleder:

Caspar Rose

Copenhagen Business School 2019

Cand.merc.(jur.) – Erhvervsøkonomi og Jura

1. august 2019

Antal anslag: 274.870

Antal sider: 144 inkl. bilag

INDHOLDSFORTEGNELSE

EXECUTIVE SUMMARY	1
--------------------------------	----------

FORKORTELSER	3
---------------------------	----------

Selskaber	3
-----------------	---

Lovgivning/domme	3
------------------------	---

Diverse	4
---------------	---

1. TEORI OG METODE	5
---------------------------------	----------

1.1 Problemfelt	5
-----------------------	---

1.1.1 Juridisk problemformulering	7
---	---

1.1.2 Komparativ problemformulering	7
---	---

1.1.3 Økonomisk problemformulering	7
--	---

1.1.4 Integreret problemformulering	7
---	---

1.2 Synsvinkel	7
----------------------	---

1.3 Afgrænsning	8
-----------------------	---

1.4 Metode	9
------------------	---

1.4.1 Juridisk metode	9
-----------------------------	---

1.4.2 Komparativ metode	12
-------------------------------	----

1.4.3 Økonomisk metode	13
------------------------------	----

1.4.4 Integreret metode	16
-------------------------------	----

1.5 Struktur	17
--------------------	----

2. L 190 - AFSKAFFELSE AF IVÆRKSÆTTERSELSKABER	19
---	-----------

2.1 Argumenter for afskaffelse	19
--------------------------------------	----

2.2 Argumenter imod afskaffelse	20
---------------------------------------	----

3. HÆFTELSES- OG ERSTATNINGSANSVAR 22

3.1 Indledning	22
3.2 Hæftelsesansvar	22
3.2.1 Hæftelsesansvar i IVS og ApS	23
3.2.2 Hæftelsesansvar i enkeltmandsvirksomhed	28
3.3 Erstatningsansvar	30
3.3.1 Lovgrundlaget for IVS og ApS	31
3.3.2 Lovgrundlaget for enkeltmandsvirksomhed	31
3.3.3 Kumulative betingelser for erstatningsansvar	32
3.3.4 Særligt om erstatningsansvar ved skatte- og momsrestancer	36
3.4 Delkonklusion	39

4. IVÆRKSÆTTERSELSKABER I EU 41

4.1 Indledning	41
4.2 Baggrunden og formål med iværksætterselskaber i DK.....	41
4.2.1 EU-rettens indflydelse	41
4.2.2 Konkurrencen fra udenlandske selskaber	44
4.3 Iværksætterselskaber i Danmark	46
4.3.1 Formål og hensyn bag reglerne	47
4.3.2 Stiftelse og navn	47
4.3.3 Tvungen overskudshenlæggelse	49
4.3.4 Omregistrering	50
4.4 Særlige regler i Belgien og Luxembourg	52
4.4.1 Kun fysiske personer og Begrænset ejerskab	52
4.4.2 "Tvangsomregistrering" og Personlig hæftelse for konkurs	53
4.5 Delkonklusion	56

5. SPILTEORETISK ANALYSE 58

5.1 Indledning	58
5.2 Spilteori og spillenes regler.....	59
5.2.1 Spil med hæftelses- og erstatningsansvar	59
5.2.2 Spil med Luxembourg og Belgiens retsregler.....	64

5.2.3 Generelle antagelser bag spillene	67
5.3 Spil med hæftelsesansvar.....	70
5.3.1 Fastsættelse af payoff.....	72
5.3.2 Fastsættelse af sandsynligheder.....	74
5.3.3 Løsning af spillet	74
5.4 Spil med hæftelses- og erstatningsansvar	76
5.4.1 Fastsættelse af payoff.....	78
5.4.2 Fastsættelse af sandsynligheder.....	80
5.4.3 Løsning af spillet	80
5.5 Spil med Luxembourg og Belgiens regler.....	82
5.5.1 Fastsættelse af payoff.....	84
5.5.2 Fastsættelse af sandsynligheder.....	86
5.5.3 Løsning af spillet	87
5.6 Sammenligning af spillene	88
5.7 Delkonklusion	92

6. KALDOR-HICKS EFFICIENS..... 93

6.1 Indledning	93
6.2 Kaldor-Hicks efficiens i hvert spil	93
6.2.1 Spil med hæftelsesansvar	94
6.2.2 Spil med hæftelses- og erstatningsansvar	95
6.2.3 Spil med Luxembourgs og Belgiens regler	96
6.2.4 Sammenfattende om Kaldor-Hicks efficiens i hvert spil.....	96
6.3 Kaldor-Hicks efficiens på tværs af spillene	97

7. ANBEFALING OM IVÆRKSÆTTERSELSKABER BØR AFSKAFFES 99

7.1 Diskussion af de komparative og økonomiske resultater	99
7.1.1 Implikationer ved afskaffelsen af iværksætterselskaber ...	100
7.1.2 Implikationer ved reglerne fra Luxembourg og Belgien	106
7.1.3 Imødekommes formålet med iværksætterselskaber?	111
7.1.4 Kritik af spilteori og antagelser	112
7.1.5 Sammenfattende om diskussion af afhandlingens resultater	114

7.2 Ændring af selskabsretten	116
-------------------------------------	-----

7.3 Delkonklusion	119
-------------------------	-----

8. KONKLUSION	121
----------------------------	------------

LITTERATURLISTE	124
------------------------------	------------

BILAG 1 – PAYOFF OVERSIGT.....	130
---------------------------------------	------------

EXECUTIVE SUMMARY

The purpose of this thesis is to examine the consequences of the legislative proposal L 190, regarding a possible abolishment of the Danish entrepreneurial limited company (IVS) with a minimum capital requirement of DKK 1 and limited liability. The legislative proposal is based on a rapport by The Danish Business Authority about the use of IVS. By applying legal, comparative and economic analysis, this thesis will result in welfare analysis that will conclude, whether the IVS should be abolished, or the rules should be adapted with inspiration from other EU countries legislative where it is possible to start an IVS.

This thesis has analyzed the legislator's argument that the low capital requirement and limited liability entail an increased risk of fraud and abuse, as well as the opposition's argument that the rules should merely be adapted with inspiration from other countries' legislative who offers entrepreneurial companies instead of being abolished. The legal analysis concluded, that there is no legal basis for entrepreneurial limited companies to be preferred as a corporate form of fraud or to increase the risk thereof, by examining liability and tort rules in an IVS, a limited liability company (ApS) and a sole proprietorship. On the other hand, it is concluded that regardless of the purpose of founding a company is fraud, or simply taking the risk of starting a business foundation, it must be deduced from the capital requirement and limited liability that an entrepreneur's preferred company must be an entrepreneurial company.

In the comparative analysis, legal rules of Germany, Belgium, Luxembourg and Italy was compared with Danish rules regarding entrepreneurial limited company especially how these countries has regulated the absence of minimum capital requirement and limited liability, and it was concluded that some rules in Luxembourg and Belgium were found able to potentially optimize the use of entrepreneurial limited companies, in relation to the presented problems in the legislative proposal L 190. In continuation of the legal analysis and the comparative analysis of the applicable law, the economic analysis examined, using game theory, how liability and tort rules affect an entrepreneur's incentives in selecting a company form and using hereof. It was also examined whether Luxembourg and Belgium's rules would affect the incentive of entrepreneurs in their choice of company and which rules would potentially optimize the use of the Danish IVS best.

By comparing the equilibria outcome of the games, the Kaldor-Hicks efficiency analysis proved that Belgium's rules proved to be most efficient, from a welfare perspective. However, Luxembourg's rules were found to be the best solution to the problem with the Danish IVS in the comparative conclusion. Therefore the different implications were argued, as well as the credibility of the game theoretical analysis. This led to a legislative proposal, where the suggestion is to implement a combination of Luxembourg and Belgium's rules for the Danish IVS. This would entail new rules, under which only physical persons can found an IVS, and a physical entrepreneur can only have shares in one IVS at a time. An entrepreneur would also be personally liable for the difference between the company's registered share capital and the capital requirements for an ApS, if the IVS is not reregistered to an ApS three years after it was founded. In addition, a modification to the Belgian rules found in comparative analysis were suggested to be implemented, where entrepreneurs are personally liable for the compulsory resolution and the Danish states compulsory resolution costs. If the combination of these rules are implemented it would curb the problem of serial registrations of multiple IVS with no real activity, additionally it will increase the general perception of the company form as a more serious one.

It is concluded that the abolition of IVS is not the optimal solution, as there are regulatory measures that can optimize the use of entrepreneurial limited companies.

FORKORTELSER

SELSKABER

IVS	→ Iværksætterselskaber (Dansk)
UG	→ Unternehmergeellschaft (Tysk IVS)
SPRL-Starter	→ Société privée a responsabilité limitée - Starter (Belgisk IVS)
S.ár.l-S	→ Société á responsabilité limitée simplifiée (Luxembourg IVS)
SRLS	→ Società a responsabilità limitat semplificata (Italiensk IVS)
ApS	→ Anpartsselskab (Dansk)
GmbH	→ Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Tysk ApS)
SPRL	→ Société privée a responsabilité limitée (Belgisk ApS)
S.ár.l	→ Société á responsabilité limitée (Luxembourg ApS)
SRL	→ Società a responsabilità limitat (Italiensk ApS)
ENK	→ Enkeltmandsvirksomhed
A/S	→ Aktieselskaber (Dansk)

LOVGIVNING/DOMME

SL	→ Selskabsloven
LF	→ Lovforslag
L 152	→ Lovforslag om indførelsen af iværksætterselskaber pr. 27. februar 2013
L 190	→ Lovforslag om afskaffelsen af iværksætterselskaber pr. 28. februar 2019
LEV	→ Lov om visse erhvervsdrivende virksomheder
TEUF	→ Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde
U	→ Ugeskrift for Retsvæsen
Centros	→ C-212/97, Centros Ltd. mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen
Überseering	→ C-208/00, Überseering BV mod Nordic Construction Company Baumanagement GmbH
Inspire-Art	→ C-167/01, Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam mod Inspire art
GmbHG	→ Gesellschaft mit beschränkter Haftung Gesetz (Svarende til dansk selskabslov)
Loi 1915	→ Loi du 10 août 1915 concernant les sociétés commerciales (Svarende til dansk selskabslov)

DIVERSE

Ibid → Ibidem

ERST-rapport → Erhvervsstyrelsen rapport – "Analyse af Iværksætterselskaber" fra september 2018.

MoMiG → Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen (Modernisering af den tyske selskabsret)

EU → Den Europæiske Union

EF → Det Europæiske Fællesskab (nu afløst af EU)

1. TEORI OG METODE

1.1 PROBLEMFELT

Den 28. februar 2019 blev der fremsat lovforslag¹ om at afskaffe selskabsformen iværksætterselskaber². Lovforslaget er primært baseret på en rapport fra Erhvervsstyrelsen³ som blev offentliggjort den 17. september 2018. Rapporten er en analyse af iværksætterselskabers anvendelse fra indførelsen 1. januar 2014⁴ til 31. december 2017. Det er forslagsstillernes overordnet holdning, at det gennem iværksætterselskaber er blevet for nemt at oprette et selskab, optage gæld og risikofrit bedrage samfundet for millioner af skattekrone⁵. Lovforslaget fremhæver særligt to overordnet problematikker, som kombinationen af ingen krav til selskabskapital og begrænset hæftelse, øger risikoen for at iværksætterselskaber anvendes til økonomisk kriminalitet, herunder med skat- og momssvig⁶.

Den anden problematik med iværksætterselskaber, kan særligt beskrives ved taxi-branchens udnyttelse af selskabsformen. Siden den nye taxilov trådte i kraft januar 2018⁷, hvor Trafikstyrelsen hvert kvartal uddeler mellem 150-200 tilladelser til erhvervsmæssig persontransport, og hver ansøger, igennem en virksomhed, kan søge op til 20 tilladelser, har vognmænd oprettet adskillige iværksætterselskaber med en selskabskapital på DKK 1, for derigennem at kunne søge flere tilladelser⁸. I et tilfælde har en vognmand oprettet 25 iværksætterselskaber, og søgt omkring 500 tilladelser, for derefter at tvangsopløse de selskaber der ikke fik en licens⁹. Ovenstående viser at særligt taxibranchen har udnyttet muligheden for nemt og risikofrit at kunne stifte et iværksætterselskab til omgåelse af taxilovgivningen. I

¹ Herefter omtalt "L 190". Se under "Forkortelser".

² Jf. L 190, s. 2. Der blev endvidere fremsat forslag om at sænke kapitalkravet for anpartsselskaber fra DKK 50.000 til DKK 40.000. Dette vil dog ikke blive behandlet nærmere. Se hertil afsnit 1.3 – "Afgræsning".

³ Herefter omtalt "ERST-rapport". Se under "Forkortelser".

⁴ Indsat ved L 2013 616.

⁵ Jf. L 190, s. 2. Jf. Se endvidere Rasmus Jarlovs udtalelse i artikel: "*Iværksætterselskaber afskaffes og kapitalkrav for anpartsselskaber nedsættes*" på Erhvervsministeriets hjemmeside af 28. februar 2019 - <https://em.dk/nyhedsarkiv/2019/februar/ivaerksaetterselskaber-afskaffes-og-kapitalkrav-for-anpartsselskaber-nedsaettes/>.

⁶ Jf. L 190, s. 2.

⁷ L.2017-12-19 nr. 1538 – Taxilov.

⁸ Artikel "Vognmands smarte finte frustrerer chauffører: Søgte 500 tilladelser til at køre taxi" - <https://www.dr.dk/nyheder/politik/vognmands-smarte-finte-frustrerer-chaufforer-soegte-500-tilladelser-til-koere-taxi>.

⁹ Ibid.

Erhvervsstyrelsens rapport ses en generel stigning i antallet af selskaber, som stiftes og bliver tvangsopløst til omkostning for Erhvervsstyrelsen og Skifteretterne¹⁰, hvor selvom det ikke entydigt kan konkluderes årsagen til stigningen, fremhæves at iværksætterselskaber groft estimeret står for 60 % af tvangsopløsningerne¹¹.

Oppositionen til lovforslaget foreslår i stedet for at afskaffe iværksætterselskaber, at reglerne tilpasses med inspiration fra andre EU-landes regler. Derfor er formålet med nærværende afhandling er at analysere, hvorvidt iværksætterselskabsformen bør afskaffes, baseret på de argumenter fremsat af lovforslagsstiller og de argumenter fremsat af oppositionen. Derfor vil afhandlingen sammenligne hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne i et iværksætterselskab med reglerne i en enkeltmandsvirksomhed og et anpartsselskab, og hvordan reglerne påvirker en iværksætters incitament ved valg af selskabsform og anvendelse heraf, for at udlede om sandsynligheden for at iværksætterselskaber misbruges er højere.

Dernæst er formålet i afhandlingen er at undersøge, hvordan forskellige EU-lande som tilbyder iværksætterselskaber, har forsøgt at opveje for iværksætters begrænset hæftelsesansvar, herunder fjernelsen af minimumskapitalkravet i iværksætterselskaber¹². Denne analyse vil danne grundlaget for, om der findes reguleringsmæssige tiltag, som potentielt kan optimere anvendelsen af iværksætterselskaber i forhold til de to ovenstående problematikker. På baggrund heraf vil afhandlingen komme med en retspolitisk anbefaling til, om det vil være mest hensigtsmæssigt at afskaffe iværksætterselskaber, eller komme med en anbefaling til, hvilke regler der vil være mest hensigtsmæssige at implementere i dansk selskabslovgivning¹³. Problemstillingen vil i afhandlingen blive undersøgt på baggrund af nedenstående juridisk, komparativ, økonomisk og integreret problemformulering.

¹⁰ Jf. ERST-rapport, afsnit 7.2.

¹¹ Jf. L 190, s. 4.

¹² Se henvendelse fra Sabrina Nicolai, Cand.merc.jur., bilag 16, som opfordrer til der foretages en tværfaglig analyse af andre EU-landes regler på side 5.

¹³ Jf. "Retskilder og retsteorier. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 5. Reviderede udgave 2017" af Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth s. 29-30.

1.1.1 JURIDISK PROBLEMFORMULERING

Hvilke forskelle og ligheder gælder for hæftelse- og erstatningsansvar i et iværksætterselskab, et anpartsselskab og en enkeltmandsvirksomhed, og hvilken betydning har dette for iværksætters valg af selskabsform og anvendelse?

1.1.2 KOMPARATIV PROBLEMFORMULERING

Hvilke forskelle og ligheder gælder for reglerne i iværksætterselskaber i Danmark, Belgien, Italien, Luxembourg og Tyskland, og hvilke regler vil være mest hensigtsmæssig at implementere i dansk selskabslovgivning?

1.1.3 ØKONOMISK PROBLEMFORMULERING

Ud fra et spilteoretisk synspunkt, hvordan påvirker hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne iværksætters incitament ved valg af selskabsform og anvendelse?

Ud fra et spilteoretisk synspunkt, hvordan påvirker indførelsen af Luxembourg eller Belgiens regler iværksætters incitament ved valg af selskabsform, og hvilke af Luxembourg eller Belgiens regler giver iværksætter de bedste incitamenter ved anvendelse af et IVS?

1.1.4 INTEGRERET PROBLEMFORMULERING

På baggrund af, hvordan hæftelse- og erstatningsansvar påvirker iværksætters incitament ved valg af selskabsform og anvendelse af et iværksætterselskab, et anpartsselskab og en enkeltmandsvirksomhed, samt hvordan indførelsen af Luxembourg eller Belgiens retsregler påvirker iværksætters incitament ved valg af selskabsform, og hvilke af Luxembourg eller Belgiens regler giver iværksætter de bedste incitamenter ved anvendelse af et IVS, vil det da være mest samfundsefficient tilpasse den nuværende regulering med inspiration fra Luxembourg eller Belgiens regler for iværksætterselskaber?

1.2 SYNSVINKEL

Afhandlingens gennemgående synsvinkel er set fra en iværksætter synsvinkel. Synsvinklen er valgt, da synsvinklen giver mulighed for at vurdere, hvorledes reglerne for iværksætterselskaber kan optimeres bedst. For at udlede dette, tager analysen derfor udgangspunkt i, hvordan hæftelses- og erstatningsansvaret påvir-

ker og tilskynder anvendelsen af et iværksætterselskab sammenlignet med selskabsformen nærmeste alternativer, samtidig med synsvinklen giver indblik i, hvordan en tilpasning af reglerne for iværksætterselskaber kan optimere iværksætters anvendelse heraf, uden at fordelene og formålet med iværksætterselskabsformen undermineres.

1.3 AFGRÆNSNING

Formålet med nærværende afsnit er kort at afgrænse de forhold, der ikke er inddraget i nærværende afhandlings analyser, men som kunne have været relevante i forhold til afhandlingens overordnet emne om afskaffelsen af iværksætterselskaber.

Afhandlingens juridiske og komparative analyse tager udgangspunkt i gældende ret fra den 28. februar 2019, som er tidspunktet for lovforslagets fremsættelse, selvom at regeringen den 9. april 2019 endeligt vedtog afskaffelsen af iværksætterselskaber, og nedsatte kapitalkravet for anpartsselskaber fra DKK 50.000 til DKK 40.000¹⁴. Dette skyldes, at problemfeltet tager udgangspunkt i lovforslag L 190, som afspejler gældende ret den 28. februar 2019, og afhandlingen blev udarbejdet imens lovforslaget blev vedtaget. Det vurderes dog ikke at have indflydelse på resultatet af afhandlingen, idet resultatet kan bruges at lovgiver fremadrettet, såfremt iværksætterselskabsformen igen indføres i dansk ret.

Lovforslag L 190 indeholder ud over forslag til afskaffelse af iværksætterselskaber, forslag til nedsættelse af selskabskapital for anpartsselskaber. Afhandling vil ikke gå nærmere i dybden med konsekvensen af nedsættelse af minimumskapitalkravet for anpartsselskaber, eller nærmere om den toårige overgangsperiode fra iværksætterselskaber til anpartsselskaber, såfremt lovforslaget vedtages.

I den komparative del vil der udelukkende tages udgangspunkt i de regler, som afhandlingen finder relevante for problemfeltet. Derfor vil alle gældende regler for IVS'er i Tyskland, Belgien, Luxembourg og Italien ikke nødvendigvis blive beskrevet, idet der udelukkende fokuseres på, hvilke regler der forenelige med de danske, og hvilke regler adskiller sig fra de danske, som potentielt bør implementeres i dansk selskabslovgivning.

¹⁴ Vedtaget ved L.2019-04-13 nr. 445 – (Afskaffelse af iværksætterselskaber og nedsættelse af minimumskrav til anpartsselskabers selskabskapital).

I tillæg hertil vil den økonomiske analyse udelukkende beskæftige sig med, hvilken af de andre EU landes regler vil være mest optimalt at implementere i dansk ret. Derfor vil udelukkende fokuseres på dem i afhandlingen udvalgte retsregler, som vurderes at ville bidrage til en løsning på problematikkerne for IVS'er.

Selvom der i afhandlingen undersøges flere forskellige EU-landes regler for iværksætterselskaber, vil kun udvalgte landes regler være genstand for den økonomiske analyse, idet der fokuseres på de regler, som afhandlingen finder at være mest optimale at implementere i forhold til problematikken omkring iværksætterselskaber i Danmark. Dette udelukker dog ikke, at andre EU landes regler, end de i afhandlingen behandlet regler, vil kunne have en positiv effekt på anvendelsen af iværksætterselskaber.

1.4 METODE

1.4.1 JURIDISK METODE

Til at besvare den juridiske problemformulering omkring, hvilke forskelle og ligheder der er i hæftelses- og erstatningsansvar i et iværksætterselskab, et anparts-selskab og en enkeltmandsvirksomhed, anvendes den retsdogmatiske metode. Ved hjælp af retsdogmatikken systematiseres, beskrives og fortolkes retskilder, for dermed at udlede gældende ret, de lege lata, på området for hæftelses- og erstatningsansvar i alle tre selskabsformer¹⁵.

Ved anvendelse af den retsdogmatiske metode, analyseres retskilderne i en bestemt rækkefølge¹⁶. Rækkefølgen tager afsæt i retskilden regulering, herefter retspraksis, retssædvaner og forholdets natur, hvorfor dette ligeledes gør sig gældende for nærværende afhandling.

¹⁵ Jf. "Retskilder og Retsteorier. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 5. Reviderede udgave 2017" af Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth, s. 29

¹⁶ Rækkefølgen af den retsdogmatiske metode må dog ikke forveksles med, at der foreligger en rangorden mellem retskilderne. Dette kaldes retskildelæren. Det er vigtigt at adskille retskildelæren og den retsdogmatiske fortolkning, idet udgangspunktet mellem retskilderne, er, at der ikke findes en rangorden, jf. "Retskilder og retsteorier. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 5. Reviderede udgave 2017" af Tvarnø, Christina D. & Nielsen, s. 30.

I analysen vedrørende hæftelses- og erstatningsansvar i iværksætterselskaber og anpartsselskaber anvendes primært retskilden regulering¹⁷, herunder Selskabsloven med udgangspunkt i gældende ret pr. 28. februar 2019¹⁸, idet loven dækker de materielle regler for begge selskabsformer. I afhandlingen vil hæftelses- og erstatningsansvaret for iværksætterselskaber og anpartsselskaber blive behandlet samlet, idet Selskabslovens § 357 a, stk. 1 indeholder følgende ordlyd:

"Lovens regler om anpartsselskaber finder anvendelse på iværksætterselskaber, medmindre andet er fastsat i dette kapitel¹⁹."

På baggrund af ovenstående vil en bestemmelse i Selskabsloven ikke afslutte med en henvisning til SL § 357 a, stk. 1, idet henvisningen er generel for alle andre bestemmelser end særreglerne for iværksætterselskaber i selskabslovens kapitel 20 a. Afhandlingen vil i stedet på de særlige områder, hvor reglerne for iværksætterselskaber i Selskabsloven adskiller sig fra anpartsselskaber, klart fremhæve dette med henvisning til lovens ordlyd, samt evt. forarbejderne til lovforslaget om indførelsen af iværksætterselskaber²⁰.

Ved fortolkning af regulering sondres der imellem subjektiv- og objektiv fortolkning. Ved subjektiv fortolkning inddrages forarbejder til loven som fortolkningsbidrag, mens den objektive fortolkning holder sig til bestemmelsens rene ordlyd²¹. I afhandlingen vil de relevante bestemmelse fortolkes ud fra en subjektiv fortolkning, idet bemærkningerne inddrages til at forstå bestemmelserne om hæftelse- og erstatningsansvar, da især hæftelsesansvaret formodes at have bidraget til problematikken omkring iværksætterselskabers anvendelse.

¹⁷ Modsat retskildelæren, hvor udgangspunktet er, at der ikke er rangorden mellem retskilderne, findes der i retskilden regulering et hierarki, hvor nogle typer lovgivning, fx grundloven har højere rang end almindelige love, der har højere rang end bekendtgørelser og andre administrative forskrifter, der igen har højere rang end private aftaler. Efter lex superior-princippet er regler af lavere rang normalt ugyldige, hvis de strider mod regler af højere rang, jf. "Retskilder og Retsteorier. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 5. Reviderede udgave 2017" af Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth, s. 74.

¹⁸ Jf. LBKG 2015-09-14 nr. 1089. Se endvidere i afsnit 1.3 - "Afgøringsgrundlag", hvorfor der tages udgangspunkt i gældende ret fra 28. februar 2019.

¹⁹ Kapitel 20a indsat ved L 2013 616.

²⁰ Her menes særligt L 152.

²¹ Jf. "Retskilder og Retsteorier. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 5. Reviderede udgave 2017" af Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth, s. 243.

Reglerne for hæftelsesansvaret for enkeltmandsvirksomheder er ikke reguleret ved lov, og udspringer fra retsgrundsætningen om, at enhver hæfter for sine egne gerninger og handlinger. Såfremt andet gælder, kræves dette lovhjemmel, som er tilfældet for iværksætterselskaber og anpartsselskaber fastsat i selskabsloven. Almindelig retsgrundsætninger er en anden betegnelse for retskilden forholdets natur²², som blev nævnt ovenover. Analysen for hæftelsesansvar i enkeltmandsvirksomheder vil derfor have sit udgangspunkt i ovenstående retsgrundsætninger, og vil ikke blive uddybet nærmere, ligesom der heller ikke vil være en kilde at henvise til, når der i afhandlingen omtales hæftelsesansvaret i enkeltmandsvirksomheder. Derimod vil analysen kildemæssigt primært bestå af juridisk litteratur, som ikke er en retskilde efter retskildelæren, men anvendes i nærværende afhandling til fortolkningsbidrag af reglerne.

Selskabsloven indeholder ud over bestemmelser om hæftelsesansvar, også bestemmelser om erstatningsansvar. Der findes ikke en særlig ansvarsregel på det selskabsretlige område, hvorfor ansvarsgrundlaget er fastsat efter dansk rets almindelige erstatningsregler.

I erstatningsretten sondres mellem erstatning i og uden for kontakt. Nærværende afhandling tager udgangspunkt i erstatning uden for kontraktforhold, eller det man kalder deliktansvar²³. Deliktansvar ifaldes efter culpareglen, hvor der indtræder et erstatningsansvar for den skade, som forvoldes ved en handling, der kan tilregnes den handlende som forsætlig eller uagtsom²⁴. Culpareglen er en almindelig retsgrundsætning²⁵, og sidestilles retskildemæssigt med retskilden forholdets natur i henhold til retskildelæren, og vil derfor i afhandlingen ikke indeholde en henvisning til en bestemt retskilde²⁶.

Reglerne om erstatningsansvar er ikke generelt fastsat ved lovgivning, men er hovedsageligt udviklet gennem retskilden retspraksis og retsgrundsætninger²⁷. Analysen for iværksætterselskaber og anpartsselskaber suppleres derfor med retspraksis, da formålet med afhandlingen er at udlede hvad gældende ret er, hvis et selskab drives culpøst. Eftersom iværksætterselskabet blev indført i 2014, som en ny

²² Jf. "Retsskilder og Retsteorier. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 5. Reviderede udgave 2017" af Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth, s. 192

²³ Jf. "Lærebog i erstatningsret, 8. udg." af Bo von Eyben & Helle Isager, s. 28.

²⁴ Ibid., s. 88.

²⁵ Ibid., s. 27.

²⁶ Se nærmere under afsnit 3.2.2 – "Hæftelsesansvar i enkeltmandsvirksomheder.

²⁷ Jf. "Lærebog i erstatningsret, 8. udg." af Bo von Eyben & Helle Isager, s. 43.

variant af anpartsselskabet, er det begrænset hvad der findes af retspraksis, ligesom mængden af litteratur er begrænset. Derimod findes der rigeligt med retspraksis og litteratur, der behandler retsstillingen for anpartsselskaber og aktieselskaber, hvorfor såvel retspraksis som juridisk litteratur for anpartsselskaber, vil kunne anvendes analogt som retskilde og fortolkningsbidrag for iværksætterselskaber.

Paragraf-, doms- og litteratur henvisninger i afhandlingen er desuden gjort i fodnoterne for at gøre afhandlingen mere læsevenlig.

1.4.2 KOMPARATIV METODE

Til besvarelse af afhandlingens komparative problemformulering, vil der foretages en komparativ analyse, hvori gældende dansk ret for iværksætterselskaber vil blive sammenlignet med reglerne for iværksætterselskaber i hhv. Tyskland, Belgien, Luxembourg og Italien. Traditionelt kan en komparativ analyse udføres efter Länderberichtmetoden, hvori landenes lovgivning beskrives land for land i et dynamisk perspektiv, eller den analytiske metode, hvor en specifik problemstilling sammenlignes på tværs af landene i et statisk perspektiv²⁸.

For kunne forstå årsagen til indførelsen af IVS'er, og hvilke hensyn der ligger bag reglerne herfor, er det nødvendigt at anvende Länderberichtmetoden i forhold til at forstå udviklingen i bl.a. europæisk selskabsret. Det er nødvendigt at forstå, hvilke regler og domme, der har påvirket dansk selskabslovgivning. Udviklingen og årsagen til Danmark har indført IVS'er fås ikke ved den analytiske metode, da denne metode kun portrætterer reglerne i et statisk perspektiv, hvorfor Länderberichtmetoden er valgt til dette formål. Igennem Länderberichtmetoden fås en dynamisk fremstilling af dansk ret, som lovgiver særlig har interesse, og derfor er relevant for nærværende afhandling, da formålet er at komme med en retspolitisk anbefaling til, hvordan reglerne bør være²⁹.

Efter det er udledt, hvorfor vi har indført IVS'er og hvilke hensyn der ligger bag reglerne, vil der gøres brug af den analytiske metode, for at tage udgangspunkt i hvorledes de forskellige lande har søgt at løse problemet omkring afskaffelsen af minimumskapitalkrav for iværksætterselskaber, således at iværksætter tilbydes de bedste rammevilkår, uden at det bliver nemt at misbruge selskabsformen til svig

²⁸ Jf. "Kort indføring i komparativ ret, 3. udgave" af Ole Lando, s. 206-208.

²⁹ Ibid., s. 207.

eller andre uhensigtsmæssige formål³⁰. Ved at anvende den analytiske metode til retssammenligningen, kan analyseres forskelle og ligheder i reglerne for de forskellige lande, og dermed give en løsning på, hvordan vi kan fremme seriøsitet og rammerne for erhvervslivet i Danmark gennem retsregler³¹.

På baggrund af ovenstående vil analysen kunne udlede, hvordan forskellige nationale regler har forsøgt at opveje for det begrænset hæftelsesansvar, herunder fjernelsen af minimumskapitalkravet i iværksætterselskaber. Analysen vil danne grundlaget for, hvilke regler der vil være mest hensigtsmæssige at implementere i dansk ret, for at løse problemet omkring misbrug af iværksætterselskaber³².

1.4.3 ØKONOMISK METODE

I analysen af afhandlingens økonomiske del, om hvordan hæftelse- og erstatningsansvar påvirker valget mellem et iværksætterselskab, et anpartsselskab og en enkeltmandsvirksomhed, bliver der i den økonomiske analyse gjort brug af non-kooperativ spilteori, da udfaldet af spillene vil være et resultat af strategier, hvor ingen spiller kan opnå et bedre resultat ved at vælge en anden strategi, givet valg af strategi fra den anden spiller³³. Ved hjælp af spilteorien, undersøges hvorvidt iværksætters incitament ved valg af selskabsform påvirkes under forskellige retsregler. I non-kooperativ spilteori iagttages den enkelte spillers handling ud fra de strategiske forhold, som den givne spiller befinder sig i, og spillerens ideelle valg vil derfor afhænge af, hvad den anden spiller har valgt i spillet³⁴.

Da analysen tager udgangspunkt i spilteori og generelle antagelser om virkeligheden, anvendes en deduktiv metode til at besvare afhandlingens økonomiske problemformulering. Ved den deduktive fremgangsmåde vises det således, om iværksætters valg af selskabsform påvirkes under forudsætningen af forskellige retsregler finder anvendelse. Hvert spil vil således blive udarbejdet under forskellige antagelser af retsregler finder anvendelse.

³⁰ Jf. "Global retskultur – en indføring i komparativ ret på historisk grundlag" af Ditlev Tamm, s. 28. Se endvidere "Kort indføring i komparativ ret, 3. udgave" af Ole Lando, s. 200-202.

³¹ Jf. "Kort indføring i komparativ ret, 3. udgave" af Ole Lando, s. 200.

³² Jf. "Retskilder og retsteorier. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 5. Reviderede udgave 2017" af Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth s. 29-30.

³³ Jf. "Økonomisk metodologi bind 2, virksomhedsteori og industriøkonomi, 2. udg." af Christian Knudsen, s. 86.

³⁴ Jf. "Strategy an introduction to game theory, 3. udg." af Joel Watson, s. 3.

Ved at anvende spilteori på de juridiske konklusioner, gør det nemmere at vurdere de implikationer omkring iværksætterselskaber, især hvordan hæftelses- og erstatningsansvar kan påvirke iværksætters valg af selskabsform og drift heraf. Hertil skal det dog bemærkes, at et af problemerne ved spilteori er, at teorien nødvendiggør en simplificering af virkeligheden, herunder at forhold, som kunne antages at påvirke spillernes strategiske afhængighed, er nødvendige at holde uden for spillernes rammer³⁵. Udarbejdelsen af spillene bygger derfor på antagelser, som præsenteres og uddybes nærmere i afhandlingens økonomiske analyse³⁶.

Inden for den non-kooperative spilteori sondres der imellem spil af strategisk og ekstensiv form. Spillene i nærværende afhandling vil være af ekstensiv form, da denne spilform tillader at udarbejde dynamiske og sekventielle handlingsforløb. Formålet herved er at analysere rækkefølgen, hvori spillerne træffer deres beslutninger, og hvilken information spillerne har til rådighed, når de skal træffe deres beslutning. I ekstensive spil træffer spillerne deres beslutning sekventielt, og spillerne vil vælge den strategi, der givet den anden spillers strategi, maksimerer spillerens payoff, eller hvad man inden for spilteorien kender som det strategiske rationalitetsbegreb³⁷.

Spil af ekstensiv form udarbejdes under følgende forudsætninger³⁸:

- ⇒ Aktørerne i spillet,
- ⇒ en angivelse af, hvornår spillerne træffer deres beslutning,
- ⇒ hvilke strategier spillerne har ved hver beslutningsknode,
- ⇒ en specifikation af informationen spillerne har til rådighed, samt
- ⇒ spillernes payoff, som et resultat af enhver kombination af spillernes handlinger.

Spillene vil blive fremstillet i form af beslutningstræer i den økonomiske analyse.

Ved løsning af spillene anvendes det centrale løsningskoncept i spilteori, som går ud på at finde spillets Nash ligevægt³⁹. Det er afgørende ved dette løsningskoncept,

³⁵ Jf. "Strategy an introduction to game theory, 3. udg." af Joel Watson, s. 3.

³⁶ Se nærmere herom i afsnit 5.2.3 – "Generelle antagelser".

³⁷ Jf. "Game Theory and the Law" af Douglas C. Baird, Robert H. Gertner og Randal C. Picker, s. 50.

³⁸ Ibid., s. 51.

³⁹ Ibid., s. 21.

er, antagelsen om at spillerne er rationelle. Dermed kan udledes ved hjælp af løsningsbegreber, hvilken strategi de rationelle spillere vil have. Måden hvorpå spillet løses kan forklares ud fra følgende principper:

*"Sammensætningen af begge spillers strategier, som spillerne sandsynligvis vælger, er en, som ingen spiller kunne gøre bedre ved at vælge en anden strategi i betragtning af den strategi, den anden vælger. Strategien for hver spiller skal være det bedste svar på den anden spillers strategier."*⁴⁰

I dynamiske sekventielle spil findes der ofte mere end én Nash ligevægt, hvilket udleder flere resultater om hvordan spillerne vil agere, og derfor giver et resultat der ikke entydigt beskriver spillets endelige udfald. Derfor vil spillene i nærværende afhandling løses ved metoden baglæns induktion, idet hver løsning fundet ved baglæns induktion er en Nash ligevægt⁴¹. Ved baglæns induktion er det muligt at udlede spillets Subgame Perfect Nash Equilibrium (Sub^E)⁴², da hver spiller træffer deres beslutning sekventielt og har perfekt information. En Nash ligevægt er Sub^E, hvis spillernes strategier er en Nash ligevægt i hver af spillets "subgames"⁴³. Det er muligt at finde spillets Sub^E under antagelsen om perfekt information, da hver spiller på alle tidspunkter ved, hvor i spillet de befinder sig, kender alle spillets mulige udfald, samt deres forventede payoff⁴⁴. Ved at anvende baglæns induktion fjernes utroværdige Nash ligevægte, da spillet analyseres baglæns og frem til spillets start, og ved hver af spillernes beslutningsknode fjernes de strategier, der er domineret af en anden strategi⁴⁵. Utroværdig Nash ligevægte fjernes, ud fra princippet om, at spillerne udviser sekventiel rationalitet, og vil derfor aldrig vælge en strategi, som spillerne ved vil give dem et lavere payoff, når det er muligt for spilleren at få et højere payoff ved en anden strategi.

⁴⁰ Jf. "Game Theory and the Law" af Douglas C. Baird, Robert H. Gertner og Randal C. Picker, s. 21

⁴¹ Ibid., s. 63.

⁴² Herefter kaldet Sub^E.

⁴³ Der er tale om et "subgame" i sekventielle spil, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- ⇒ *It begins at a decision node that is in an information set by itself.*
- ⇒ *It includes alle the decision nodes and terminal nodes that follow it in the game and no others.*
- ⇒ *No nodes belong to an information set that includes nodes that do not also follow the decision node that begins the subgame.*

Kort fortalt når man ser på et "subgame" isoleret, er det et spil i sig selv. Ovenstående betingelser er egen fremhævnning fra "Game Theory and the Law" af Douglas C. Baird, Robert H. Gertner og Randal C. Picker, s. 66.

⁴⁴ Jf. "Games and information an introduction to Game Theory" af Basil Blackwell, s. 48.

⁴⁵ Jf. "Strategy an introduction to game theory, 3. udg." af Joel Watson, s. 187.

1.4.4 INTEGRERET METODE

Afhandlingens integrerede afsnit vil med udgangspunkt i en retspolitisk analyse, der kombinere resultaterne fra den juridiske og økonomiske analyse, komme med en objektiv anbefaling til, hvordan reguleringen af iværksætterskabsformen bør udformes for at være så efficient som mulig. Modsat den retsdogmatiske metode, hvor formålet er at udlede hvordan retten *er*, *de lege lata*, beskæftiger retspolitikken sig med hvordan retten *bør* være. Herved findes *de lege ferenda*⁴⁶, der er et udtryk for, hvordan retsstillingen på et retsområde bør være⁴⁷.

I den retspolitiske analyse er metodevalget faldet på det økonomiske efficienskriterie Kaldor-Hicks. Metoden er valgt for at kunne vurdere resultaterne af den økonomiske analyse, herunder hvilke af de spilteoretiske resultater er mest samfundsefficient. Kaldor-Hicks efficiens er et velfærdsøkonomisk effektivitetskriterium, der maksimerer parternes nytte uden hensyn til fordeling af nytten⁴⁸. Det vil sige, at et tiltag bør effektueres, såfremt værdien for vindere, er højere end taberens eventuelle tab, som ændringen måtte medføre⁴⁹. Derfor udelades ved dette efficienskriterie, hvordan fordelingen af velfærden allokeres, men fokusere udelukkende på, om den samlede velfærd øges.

Udeladelsen af hvordan den samlede velfærd fordeles, er en af de største kritikpunkter teorien har. Derfor kunne den retspolitiske analyse have anvendt et andet efficienskriterie ved navn Pareto-optimalitet, hvor en ressourceallokering er en velfærdigsforbedring, såfremt én spiller kan stilles bedre, uden den anden spiller stilles værre⁵⁰. I modsætning til en Kaldor-Hicks-optimalitet, tager en Pareto-optimalitet hensyn til konsekvenserne af velfærdsfordelingen. Det lægges dog til grund for nærværende afhandling, at en evt. ændring af retsregler altid medfølger at en af parterne vil blive stille værre, hvorfor Pareto-kriteriet ikke anses for anvendeligt, når afhandlingen ønsker at komme med retspolitiske forslag til en ændring af reglerne for iværksætterselskaber.

⁴⁶ Retspolitik kan opdeles i de lege ferenda, som beskriver hvordan en retsregel bør være, og de sententia ferenda, som angiver overfor domstolene, hvordan en given retsregel bør anvendes, jf. "Retskilder og retsteorier. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 5. Reviderede udgave 2017" af Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth, s. 29.

⁴⁷ Jf. "Retskilder og retsteorier. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 5. Reviderede udgave 2017" af Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth, s. 449.

⁴⁸ Jf. "Rettsøkonomi" af Eide, Erling og Stavang, s. 109.

⁴⁹ Ibid., s. 110.

⁵⁰ Ibid., s. 109.

En fortsættelse af økonomisk teori, herunder optimering af og efficiensbetragtninger om adfærd ved anvendelsen af iværksætterselskaber, som grundlag for den retspolitiske analyse, giver afhandlingen en højere grad af videnskabeligt belæg, idet den økonomiske teori suppleret med de lege lata, viser konsekvenserne ved en ændring af en retsregel⁵¹.

Ved at foretage en komparativ analyse af et juridisk problem og sammenholde den komparative analyse med en økonomisk analyse vil interaktionen mellem de to discipliner bidrage med, hvilken af de kendte regler der er det mest efficiente alternativ, *the second best solution*⁵². Derved fjernes også et af problematikkerne ved økonomiske analyser, som er designet til at finde *the first best solution*, ikke ud fra kendte regler, men ud fra økonomiske antagelser, teorier og modeller⁵³. Opsummerende giver en komparativ og økonomisk analyse den bedste regel mellem kendte alternativer. På baggrund heraf kan det udledes, hvorvidt iværksætterselskaber bør afskaffes eller hvilke regler vil være mest optimalt at implementere i dansk selskabsret.

1.5 STRUKTUR

Afhandlingen er struktureret efter indholdet i lovforslaget og de tilknyttet høringsvar, hvorfor afhandlingen er opdelt på en sådan måde, at begge siders argumenter om for og imod afskaffelsen af iværksætterselskaber analyseres. Dette gøres for at kunne give den mest realistiske retspolitiske anbefaling.

Derfor udledes først problemfeltet, herunder argumenterne for og imod afskaffelsen af iværksætterselskaber, på baggrund af indholdet af lovforslaget L 190 og de tilhørende høringssvar. Herefter følger en juridisk analyse af hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne i et iværksætterselskab, et anpartsselskab og en enkeltmandsvirksomhed, for at udlede om reglerne for iværksætterselskaber er lempeligere end enkeltmandsvirksomheder og anpartsselskaber, og herved implicit øger sandsynligheden for misbrug. Dernæst sammenlignes reglerne for iværksætterselskaber i Danmark med andre EU-landes regler, især omkring forholdet med hvilke

⁵¹ Jf. "Retskilder og retsteorier. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 5. Reviderede udgave 2017" af Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth, s. 450.

⁵² Ibid, s. 457-458.

⁵³ Ibid, s. 458.

tiltag de andre lande har foretaget for at opveje fjernelsen af minimumskapitalkravet, for at finde en løsning til problematikken omkring misbrug af iværksætterselskaber⁵⁴.

Herefter følger den økonomiske analyse, med henblik på at udlede, hvordan gældende ret for hæftelses- og erstatningsansvar påvirker iværksætters incitament ved valg af selskabsform og efterfølgende drift heraf, samt udlede, hvorvidt implementeringen af andre EU-landes regler påvirker iværksætters incitament ved valg af selskabsform, samt hvilke regler optimere anvendelsen af iværksætterselskaber bedst. Ved at supplere den juridiske og komparative analyse med en økonomisk analyse, er det muligt at påvise de implikationer, de nuværende regler for iværksætterselskaber her, samt implikationer ved de nye foreslået ændringer, idet der ønskes svar på, hvordan anvendelsen af iværksætterselskaber kan optimeres bedst.

På baggrund af den retsdogmatiske og komparative analyse, som udleder gældende ret, samt den økonomiske analyse som angiver eventuelle implikationer ved gældende ret, samt nye tiltag med inspiration fra andre EU-lande, vil der foretages en retspolitisk analyse, i den integreret analyse. Den retspolitiske analyse indleder med en efficiensanalyse, og munder ud i en diskussion om iværksætterselskaber bør afskaffes eller reglerne i stedet bør tilpasses på baggrund af konklusionerne i den juridiske og økonomiske analyse.

Afhandlingen vil slutte af med en konklusion på afhandlingens problemformulering.

⁵⁴ Jf. "Retskilder og retsteorier. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 5. Reviderede udgave 2017" af Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth s. 29-30.

2. L 190 - AFSKAFFELSE AF IVÆRKSÆTTERSELSKABER

Problemfeltet for nærværende afhandling udspringer af lovforslag nr. 190 fremsat den 28. februar 2019, hvor der er stillet forslag om at afskaffe IVS'er som selskabsform, samt nedsætte kravet til minimumskapital for ApS'er fra DKK 50.000 til DKK 40.000⁵⁵. Nærværende afhandling afgrænses til at fokusere på lovforslagets indhold vedrørende afskaffelsen af IVS'er⁵⁶.

Hele informationsgrundlaget og årsag til lovforslaget, er bygget på en rapport udarbejdet af Erhvervsstyrelsen i september 2018 ("ERST-rapport"), som skulle analysere anvendelsen af IVS'er fra indførelsen i 2014 frem til 2017, hvortil analysen har fremhævet der består nogle problematikker ved anvendelsen af selskabsformen. Rapporten i sin helhed synes dog at mangle reel dokumentation, og bygger i høj grad på antagelser og ufuldstændige oplysninger, som flere blandt høringssvarerne fremhæver⁵⁷.

Siden indførelsen af IVS'er har spørgsmålet været, om kombinationen med begrænset hæftelse og ingen krav til minimumskapital ville medføre større incitament til svindel og misbrug, som man oplevede i SMBA'erne⁵⁸, den selskabsform som IVS'er skulle erstatte⁵⁹. Formålet med at erstatte SMBA'erne med IVS'er var, at skabe en højere grad af transparens for kreditorerne, ved at IVS'er reguleres efter selskabsloven, som både stillede krav til udarbejdelse og offentliggørelse af årsregnskaber efter årsregnskabslovens regler, samt stillede krav til selskabets ledelse om forsvarligt kapitalberedskab, som ikke fandtes at gælde for SMBA'er i lov om visse erhvervsdrivende ("LEV")⁶⁰.

2.1 ARGUMENTER FOR AFSKAFFELSE

⁵⁵ L 190 er vedtaget af regeringen og Dansk Folkeparti den 9. april 2019, og er nu gældende ret, hvorfor det ikke længere er muligt at stifte iværksætterselskaber, og kapitalkravet for anpartsselskaber er DKK 40.000.

⁵⁶ Se herom i afsnit 1.3 - "Afgørelse".

⁵⁷ Som eksempel på hvordan ERST-rapporten i sin helhed mangler dokumentation og bygger på antagelser, se høringssvar fra Troels Michael Lilja, lektor, Ph.d., CBS af 8. marts 2019, s. 8-10.

⁵⁸ SMBA'er var omfattet af LEV, men den materielle regulering var mangelfuld, og skabte ikke tilstrækkelig gennemsigtighed, for selskabets interessenter.

⁵⁹ Jf. L 152, s. 21.

⁶⁰ Ibid., s. 21.

På baggrund af ERST-rapporten fremhæves i lovforslaget og i høringssvarene⁶¹, at kombinationen af ingen krav til selskabskapital og begrænset hæftelse, har medført en forhøjet risiko for svig, og at skatte- og afgiftsrestancerne for IVS'er er næsten dobbelt så høje som f.eks. enkeltmandsvirksomheder⁶².

Derudover viser ERST-rapporten at antallet af tvangsopløsninger efter introduktionen af IVS'er er steget mere end forventet, som lovforslagsstiller ligeledes anvender som argumentation for IVS'er bør afskaffes. Det estimeres i ERST-rapporten, at IVS'erne står for 60 % af det samlede antal tvangsopløsninger, herunder at selskaber tvangsopløses uden der har været reel erhvervsaktivitet i dem⁶³.

Blandt høringssvarene til lovforslaget findes en del at tilslutte sig lovforslagsstiller om at afskaffe IVS'erne⁶⁴. I høringssvarene som støtter lovforslaget er der overordnet enig om, at med IVS'er er det blevet for nemt og billigt at stifte selskab, hvis formål er at anvende til svig eller på anden måde misbruges. På baggrund af ovenstående, er der nærliggende at se nærmere på forskellene og lighederne på hæftelsesansvaret for en iværksætter i enkeltmandsvirksomheder, IVS'er og ApS'er, og hvilken indflydelse hæftelsesansvaret kan have på iværksætters valg af selskabsform og anvendelse.

2.2 ARGUMENTER IMOD AFSKAFFELSE

Det primære argument fra oppositionen imod afskaffelsen, er, at afskaffelsen ikke er proportional i forhold til den indflydelse afskaffelsen vil have på mange af de iværksættere, som anvender IVS'er efter hensigten og bidrager positivt til samfundet med vækst og arbejdspladser. Der findes generelt i høringssvarene at være opbakning til, at der sættes hårdt ind over for personer, der begår systematisk svig eller på anden måder misbruger IVS'er eller andre selskabsformer⁶⁵, men at afskaffelsen ikke er den rigtige løsning til at løse dette problem. Dansk Industri⁶⁶,

⁶¹ Se sammenfatning af høringssvar af 16. marts 2019. I høringsnotatet se især resumé fra SMVDanmark, FSR – Danske Revisorer, Dansk Byggeri og Finans Danmark.

⁶² Ibid., s. 2.

⁶³ Jf. L 190, s. 5. Se endvidere omkring tvangsopløsninger i ERST-rapportens kapitel 5 og 7.

⁶⁴ Jf. høringssvar fra Finans Danmark, FSR – Danske Revisorer, Lederne, SMVDanmark.

⁶⁵ Se hertil høringssvar fra Dansk Industri af 11. marts.

⁶⁶ Se hertil høringssvar fra Dansk Industri 11. marts: *"Dansk Industri støtter op om, at der sættes hårdt ind over for personer, der begår systematisk svig eller på anden måde misbruger iværksætterselskaber eller andre selskabsformer. Det er dog Dansk Industris klare opfattelse, at der kan findes mere målrettede tiltag mod det foretagne misbrug, hvor iværksætterselskaber som selskabsform ville kunne bevares, så der ikke lægges*

Revisionsfirma Glutenfeldt⁶⁷ og Troels Michael Lilja⁶⁸, støtter op om der sættes hårdt ind mod misbrug, men foreslår i stedet for at afskaffe IVS'er, at reglerne tilpasses med inspiration fra andre EU-landes regler.

For at komme med et forslag til, hvordan reglerne for iværksætterselskaber i Danmark kan tilpasses, således at anvendelsen og seriøsitet i IVS'er fremmes, vil der i afhandlingen foretages en komparativ analyse af andre EU-landes regulering af IVS'er, især hvilke regler anvendes som følge af manglende minimumskapitalkrav er fjernet⁶⁹. IVS'er findes bl.a. i Tyskland, Belgien, Luxembourg og Italien⁷⁰. Derfor vil den komparative analyse tage udgangspunkt i gældende ret for IVS'er i Danmark, og sammenligne forskelle og ligheder i ovenstående landes regler. Analysen vil skabe grundlaget for, hvordan de danske regler kan tilpasses, således at anvendelsen af IVS'er optimeres, og skaber de bedste rammer for iværksættere og samtidig medvirker til at forhindre misbrug af selskabsformen.

I de efterfølgende afsnit vil reglerne for hæftelses- og erstatningsansvar i et IVS, et ApS og en enkeltmandsvirksomhed indledningsvis blive udledt og sammenlignet, hvorefter den komparative analyse vil følge trop, og konklusionerne heraf vil blive opsummeret for at afslutte den juridiske og komparative analyse.

unødige hindringer i vejen for de mange, der benytter iværksætterselskabsformen på fuldt lovlig vis." (egen fremhævning).

⁶⁷ Se hertil høringsvar fra Revisionsfirma Glutenfeldt af 13. marts 2019: *"...Der er flere nemme og overskuelige løsninger på denne uhensigtsmæssighed, så hvorfor skabe denne risiko for, at veldrevne virksomheder må sælges eller lukkes."* (egen fremhævning).

⁶⁸ Se hertil høringsvar fra Troels Michael Lilja, lektor, Ph.d., CBS af 8. marts 2019: *"I stedet for at afvikle IVS, anbefales det, at Danmark lader sig inspirere af erfaringer og lovgivning fra andre lande, der har indført iværksætterselskaber..."* (egen fremhævning).

⁶⁹ I lovforsarbejderne til indførelsen af iværksætterselskaber, fremhæves at andre lande har haft selskabet med begrænset hæftelse uden minimumskapitalkrav i årevis uden problemer, jf. L 152, s. 51. Derfor bør det også være muligt for Danmark at kunne tilbyde samme selskabsform.

⁷⁰ Der findes adskillige lande herudover, som også har iværksætterselskaber eller anden anpartsselskabsform, hvor minimumskapitalkravet til selskabskapital er begrænset, jf. "The Diffusion of Law: The Movement of Laws and Norms around the world, udg. 2015" af Sue Farran, James Gallen og Christa Rautenbach, s. 91-109.

3. HÆFTELSES- OG ERSTATNINGSANSVAR

3.1 INDLEDNING

Selskabsloven⁷¹ er relevant for nærværende afhandling, da reglerne for hæftelse- og erstatningsansvar for iværksætterselskaber og anpartsselskaber findes heri. Der findes ingen lov der regulerer de materielle eller selskabsretlige regler, der gælder for enkeltmandsvirksomheder, ud over de få bestemmelser i lov om visse erhvervsdrivende⁷², som ikke er relevante for nærværende problemstilling. Analysen vil tage sit udgangspunkt i selskabsloven for at analysere hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne i et IVS og et ApS. Hæftelsesansvaret i de tre selskaber vil blive analyseret først, hvorefter følger en analyse af erstatningsansvarsreglerne.

3.2 HÆFTELSESANSVAR

Hæftelsesansvaret har traditionelt været anvendt som kriterium ved opdeling af selskabsformerne⁷³ mellem kapital⁷⁴- og personselskaber, hvorfor afsnittet tilsvarende er opdelt herefter. Indledningsvis vil hæftelsesansvaret for iværksætterselskaber og anpartsselskabet blive behandlet, og afslutningsvis vil hæftelsesansvaret i enkeltmandsvirksomheder udledes.

Det følger af iværksætterselskabets definition⁷⁵, at det er en variant af anpartsselskabet⁷⁶, og at selskabslovens regler om anpartsselskaber finder anvendelse på iværksætterselskaber, medmindre andet er fastsat i selskabslovens kapitel 20a⁷⁷, som regulerer særreglerne for iværksætterselskaber. Alene af denne grund kan det være svært at se, hvordan reglerne for iværksætterselskaber forøger risikoen for svindel, idet reglerne som udgangspunkt er ens for anpartsselskaber. Af samme

⁷¹ LBK nr. 1089 af 14. september 2015 - Gældende ret ved fremsættelse af L 190 den 28. februar 2019.

⁷² Se blandt andet om enkeltmandsvirksomheder omfattes af LEV, jf. § 1, stk. 2, og § 2, stk. 3. Navnet på virksomheden må ikke krænke andres navne, jf. LEV § 6. Ejeren kan udstede prokura til andre, jf. LEV § 7.

⁷³ Jf. "Dansk Selskabsret 1 – Indledning til selskabsretten, 5. udgave" af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 131.

⁷⁴ For definition af kapital selskaber, se SL § 5, stk. 1, nr. 18.

⁷⁵ Jf. SL § 5, stk. 1, nr. 14.

⁷⁶ Jf. L 152. Det betyder endvidere, at når ApS'er omtales i anden lovgivning, herunder årsregnskabsloven, skattelovgivningen samt reglerne om insolvens, omfatter dette ligeledes IVS'er. Se endvidere "Iværksætterselskaber" af Troels Michael Lilja, s. 119.

⁷⁷ Jf. SL § 357a, stk. 1.

årsag vil hæftelses- og erstatningsansvaret i afhandlingen blive behandlet samlet for iværksætterselskaber og anpartsselskaber⁷⁸.

3.2.1 HÆFTELSESANSVAR I IVS OG APS

For iværksættere der ønsker at starte et forretningsgrundlag, anses hæftelsesansvaret for et selskabs forpligtigelser, for det vigtigste motiv ved valg af selskabsform. Hæftelsesansvar rejser to spørgsmål for iværksætter⁷⁹:

- Hvilken risiko iværksætter er villig til at løbe ved at starte et forretningsgrundlag, og
- Hvilken beskyttelse opnår iværksætter over for kreditorerne

Gældende for både IVS'er og ApS'er hæfter iværksætter⁸⁰ ikke personligt for et selskabs forpligtigelser, men hæfter kun med deres indskud i et selskab⁸¹. Hæftelsesansvaret kan således siges at være forbundet med den økonomiske risiko en iværksætter påtager sig ved at stifte et selskab, og hæftelsesansvaret afspejler hvad den enkelte iværksætter har indskudt i et selskab og ultimativt hæfter for i forhold til et selskabs forpligtigelser⁸². En iværksætters økonomiske risiko er dog ikke altid kun begrænset til hæftelsesansvaret, idet en iværksætter ligeledes kan ifalde et erstatningsansvar. Dette forhold vil blive behandlet senere i afhandlingen⁸³.

Denne form for begrænset hæftelse er i iværksætters interesse, idet en iværksætter ikke kan hæfte for mere, end hvad der er indskudt i selskabskapital⁸⁴. Det er endvidere sjældent at iværksætter alene kan finansiere et selskabs forretningsgrundlag, hvorfor det er væsentligt for et selskabs succes, at det kan tiltrække personer og andre selskaber, som ønsker at investere i selskabet for at opnå en

⁷⁸ Se hvorfor hæftelse- og erstatningsansvaret i et IVS og et ApS bliver behandlet samlet i afsnit 1.4.1 – "Juridisk metode".

⁷⁹ Jf. "Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 6. udgave" af Noe Munck og Lars Hede-gaard Kristensen, s. 442.

⁸⁰ Iværksætter anvendes som en samlet betegnelse for de(n) iværksætteranpartshaver og anpartshaver, der måtte være i et IVS eller et ApS.

⁸¹ Jf. SL § 1, stk. 2, 1. pkt.

⁸² Jf. "Kapitalselskaber – Aktie og anpartsselskaber, 4. udg." af Jan Schans Christensen, s. 186-192

⁸³ Se nærmere herom i afsnit 3.2 – "Erstatningsansvar".

⁸⁴ Se nærmere om at selskabsdeltagerne via sine handlinger som kapitalejer, eller hvis vedkommende udover sit ejerskab tillige er medlem af ledelsen, kan ifalde et erstatningsansvar i afsnit 3.2 – "Erstatningsansvar".

økonomisk gevinst. Disse personer og andre selskaber er dog sjældent tilbøjelige til at investere i et selskab, hvor de ikke nødvendigvis leder det selskab. Derfor er det vigtigt, at det muligt for disse personer og selskaber, at kunne begrænse sin risiko forbundet med investeringen, i et i forvejen fastsat beløb⁸⁵. Hæftelsesansvaret påvirker altså både iværksætters risiko ved opstart af et forretningsgrundlag, men også tilgangen til at tiltrække investeringer fra andre personer og selskaber, for derved at øge sandsynligheden for et forretningsgrundlag får succes⁸⁶.

Der hvor ulempen eller problemet med begrænset hæftelse bliver aktuel, er når et selskabs økonomi bryder sammen og kreditorerne lider et tab som følger heraf. Som konsekvens har der været en tendens i selskabsretten, hvori der i højere grad fokuseres på, hvorvidt og hvem, der i disse situationer vil kunne rejses et erstatningskrav eller anden form for kompensation⁸⁷. Derfor har kapitalkravet historisk også haft en væsentlig betydning når begrænset hæftelse i selskaber har været diskuteret, idet jo højere kravet til selskabskapital er, jo mere "beskyttet" er et selskabs kreditorer i tilfælde af forretningsgrundlaget ikke ender med at være en succes. Derfor vil der i følgende afsnit ses nærmere på sammenhængen mellem kapitalkravets betydning og hæftelsesansvaret.

KAPITALKRAVETS BETYDNING FOR HÆFTELSESANSVARET

Selskabskapital i et kapitalselskab har hovedsagligt dannet grundlaget for beskyttelse af kreditorer, da et selskabs formue alene er der et selskabs kreditorer kan søge fyldestgørelse for deres krav⁸⁸. Dette betyder, jo højere kravet til selskabskapitalen er, jo flere midler vil der være "tvunget" i et selskab, og dermed øger risikoen for at kreditor har en pulje at søge fyldestgørelse i, hvis et selskab evt. ikke bliver en succes.

Selvom hæftelsesansvaret er ens for IVS'er og ApS'er adskiller kravet til iværksætters indskud i selskabet sig væsentligt, idet iværksætter i et ApS som minimum skal indskyde DKK 50.000 i selskabet ved stiftelse⁸⁹, hvorimod særreglen for IVS'er

⁸⁵ Jf. "Kapitalselskaber – Aktie og anpartsselskaber, 4. udg." af Jan Schans Christensen, s. 186-192

⁸⁶ Se endvidere Clark, Corporate Law (1986), s. 8 f, der diskutere den samfundsmæssige gevinst ved begrænset hæftelse.

⁸⁷ Se nærmere herom i afsnit 3.2 – "Erstatningsansvar".

⁸⁸ Jf. "Iværksætterselskaber" af Troels Micahel Lilja, s. 119.

⁸⁹ Jf. SL § 4, stk. 2. Ved vedtagelsen af L 190 den 9. april, er minimumskapitalkravet nedsat til DKK 40.000.

gør at iværksætter kan indskyde en selskabskapital på minimum DKK 1⁹⁰. Det er især denne forskel i selskabskapitalkrav, som har givet anledning til lovforslaget om at afskaffe IVS'er, da formodningen om IVS'er i højere grad misbruges, fordi iværksætter kan stifte gæld og kun hæfte for DKK 1 af selskabets forpligtigelser. Ved at afskaffe minimumskapitalkravet fjernes således også "sikkerheden" for kreditorer om, at der midler i et selskab, som kan dække kreditorernes evt. tab, hvis et selskab ikke viser sig at være en succes.

Der er midlertidig relevant at påpege, at der findes andre måder, hvorpå kreditor kan beskyttes end ved selskabslovens udgangspunkt om begrænset hæftelse og krav til selskabskapital, som anvendes i praksis⁹¹. Pengeinstitutter såvel som andre af et selskabs medkontrahenter vil ofte forlange, at iværksætter kautionere for et selskabs forpligtigelser, og dermed eliminerer selskabslovens udgangspunkt om begrænset hæftelse. Derfor ses der også en udvikling i selskabsretten, som begynder at bevæge sig væk fra den her ex ante-tilgang om selskabskapital ved stiftelse, idet dette udgangspunkt i praksis alligevel elimineres ved finansiering af forretningsgrundlaget⁹².

Hele diskussionen omkring hæftelsesansvar og krav til selskabskapital hænger sammen med, hvorvidt der kan trækkes en parallel til, om det øger sandsynligheden for at et selskab misbruges, jo mindre en iværksætter hæfter for. Det må være klart at, såfremt formålet med et selskab er at starte et forretningsgrundlag op, vil et selskabs medkontrahenter i praksis foretage yderligere sikringsakter, såsom at pålægge iværksætter at hæfte personligt for forpligtigelser, for at minimere deres egen risiko mest muligt. Dermed elimineres nødvendigheden om krav til selskabskapital, idet dette blot forhindre visse iværksættere at starte et forretningsgrundlag op, fordi de ikke kan stille med den nødvendige selskabskapital. Omvendt stiftes et selskab udelukkende med hensigt på at bedrage og svindle, kan det ikke udelukkes at det vil forhindre visse personer at gøre dette, hvis der stilles krav om et beløb skal indbetales ved stiftelse, som disse personer ved med sikkerhed de vil miste, idet formålet er at misbruge eller svindle i selskabet. Det er denne balance, som er

⁹⁰ Jf. SL § 357a, stk. 2, 1. pkt.

⁹¹ Jf. "Kapitalselskaber – Aktie og anpartsselskaber, 4. udg." af Jan Schans Christensen, s. 186-192

⁹² Jf. Betænkning 1498, november 2008 – Modernisering af Selskabsretten, kapitel 5, s. 147. Udvalget til Moderniseringen af Selskabsretten påpeget tilbage i november 2008, at kapitalkravet for anpartsselskaber bør afskaffes, idet det vurderes bedre at indføre krav om, at selskabet vedvarende skal have den nødvendige kapital under driften. Se nærmere herom i afsnit 5.1.1 – "Implikationer ved afskaffelsen af iværksætterselskaber".

svær at regulere og som særligt er genstand for diskussion ved indførelsen af IVS'er.

Det har igennem mange år været diskuteret, hvorvidt kravet til selskabskapital er bedst for et selskabs medkontrahenter, eller om en mere ex post-tilgang til at ledelsen har ansvar for løbende at sørge for selskabet har en forsvarlig selskabskapital⁹³, hvori man regulerer et selskabs ledelse eventuelle erstatningspådragende handling, hvis deres dispositioner har medvirket til insolvensproblemer for et selskab, er den mest optimale løsning for et selskabs medkontrahenter. Uanset hvilken tilgang man er tilhænger af, vil en afskaffelse betyde at dansk selskabsret tager et skridt tilbage i forhold til udviklingen af selskabsretten. Dette kan få negative konsekvenser for konkurrencedygtigheden i forhold til at fremme iværksætterkulturen i Danmark⁹⁴.

Opsummerende er problemet omkring hæftelsesansvaret og selskabskapitalkravet i IVS'er og ApS'er, at en person eller et selskab, der har et krav mod et selskab med begrænset hæftelse, risikerer, at selskabet bliver insolvent, hvilket betyder, at der ikke længere er midler i selskabet til at dække dets løbende forpligtigelser⁹⁵. Spørgsmålet er, om det overhovedet er muligt for et selskabs kreditorer at rette et krav mod en iværksætter i et selskab med begrænset hæftelse, især hvis der tale om misbrug. I udlandet findes der adskillige eksempler på lande, hvor et såkaldt "hæftelsesgennembrud"⁹⁶ i den grad anvendes af domstolene. I Tyskland, er der udviklet en omfattende retspraksis om "*Haftungsdurchgriff*", der oftest forekommer i koncernretlig sammenhæng⁹⁷. I retspraksis fra Storbritannien⁹⁸ og USA⁹⁹ har man udviklet grundsætningen om *piercing the veil* og *lifting the veil*¹⁰⁰. I både

⁹³ Jf. SL § 119.

⁹⁴ Se nærmere om implikationer ved at afskaffe iværksætterselskaber i afsnit 7.1.1 - "Implikationer ved afskaffelsen af iværksætterselskaber".

⁹⁵ Jf. "Dansk Selskabsret 1 – Indledning til selskabsretten, 5. udgave" af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 151.

⁹⁶ Hæftelsesgennembrud er det forhold, at en kreditor med et krav mod et kapitalselskab af en domstol gives mulighed for at gøre kravet gældende over for selskabsdeltagere, der har haft afgørende indflydelse over selskabet.

⁹⁷ Se nærmere om "Das Durchgriffsproblem" hos Karsten Schmidt, Gesellschaftsrecht (4. Aufl. 2002), s. 217-246.

⁹⁸ Se nærmere herom i "Supreme Court issues guidance on Piercing the corporate veil" fra 9. juni 2013 af Allen & Overy Legal Review, og "Company Law, 15th edition, 2018-2019" af Mayson, French & Ryan, kapitel 5 "Corporate responsibility".

⁹⁹ Se nærmere herom i "Texas Law on Piercing the Corporate Veil" fra 19. november 2007 af Jack Howell, Sprouse Shrader Smith PC.

¹⁰⁰ Jf. "Dansk Selskabsret 1 – Indledning til selskabsretten, 5. udgave" af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 160.

Norge¹⁰¹ og Sverige¹⁰² antages det, at hæftelsesgennembrud er muligt efter gældende ret.

Derfor er det relevant at udlede, om der ligeledes eksisterer en hæftelsesgennembrudsregel i dansk ret, da dette især har væsentlig indflydelse for en iværksætter, og i så fald vil have en indflydelse på diskussionen om IVS'er i højere grad anvendes til svindel end andre selskabsformer, hvis der mulighed for at iværksætter igennem et hæftelsesbrud kan gøres ansvarlig for u hensigtsmæssige dispositioner foretaget i et IVS.

HÆFTELSESGENNEMBRUD

Ved hæftelsesgennembrud eller ansvarsgennembrud forstås, at en domstol efter en konkret vurdering og uden lovhjemmel, tilsidesætter begrænset hæftelse i et selskab, således at selskabets kreditorer får mulighed for at rette et krav mod selskabet, mod dets selskabsdeltagere i stedet¹⁰³.

Hæftelsesgennembrud i dansk ret¹⁰⁴ anses af enkelte juridiske forfattere¹⁰⁵ for behandlet i sagen U.1997.1642.H¹⁰⁶ (Midtfynsfestival-sagen), hvor Højesteret fastslog, at et ApS (A) hæftede for søsterselskabets (B) gæld til Told- og Skattestyrelsen, men (A) var ikke erstatningspligtig overfor andre kreditorer. Der var således kun tale om hæftelse overfor tvangskreditor, i denne sag Told- og Skattestyrelsen, og ikke overfor de andre kreditorer, eftersom Højesteret lagde til grund at andre

¹⁰¹ Jf. NOU 1992:29, s. 44, hvor det hedder: "Med udgangspunkt i uttalesene i Rt 1991, s. 119, andre høyesterettsdomer og teori, antar gruppen, at man ikke kan avvise et gjennemskjæringsansvar etter norsk ret. Dette ansvar kan imidlertid ikke knyttes til enkle og klare kriterier, det kreves et "særlig grunnlag".

¹⁰² Se om ansvarsgenombrott hos Nial/Johanson, Svensk associationsrätt (7. uppl. 1998), s. 227 ff med henvisninger. Det anføres (s. 232), at ansvarsgennembrud alene bør anvendes, hvor der er tale om "illoyalt missbruk".

¹⁰³ Den nøjagtige definition af "hæftelsesgennembrud" eller "ansvarsgennembrud" ligger ikke fast. Se hertil Christian Schwarts Hansens definition i NTS 2001, s. 433-448. På s. 434 defineres hæftelsesgennembrud som: "en eller flere selskabsdeltagere kommer til at hæfte for en eller flere kreditorens tilgodehavende i selskabet".

¹⁰⁴ Se bl.a. forarbejderne til den grundlæggende ændring af aktieselskabsloven i 1973.104.

¹⁰⁵ Se hertil Børge Dahls og Jørgen Nørgaards kommentar til dommen i U.2000B, s. 399-403 og Schaumburg-Müller & Werlauff, Selskabsloven med kommentarer (2. udg. 2014), s. 168, der rubricerer dommen som et "hæftelsesgennembrud".

¹⁰⁶ Se endvidere dommen U.1980.806 (Frigor) og U.1992.640.V, som tager stilling til problemer der minder om hæftelsesgennembrud.

kreditorer har kunnet tage stilling til selskab (B)'s økonomiske situation, og var villige til at blive kreditorer i selskabet¹⁰⁷.

Med udgangspunkt i Midtfynsfestival-sagen, er spørgsmålet om der i gældende ret eksisterer en mulighed for tvangskreditorer at opnå et hæftelsesgennembrud. Selvom dommen i litteraturen anses af nogle forfattere for et egentligt eksempel på hæftelsesgennembrud, opfatter andre forfattere dommen blot som et udtryk for, at de to søsterselskaber i forhold til en bestemt kreditor (Told og Skat) ved identifikationen blev stillet, som om de var et enkelt retssubjekt, fordi der bestod formuesammenblanding i selskaberne¹⁰⁸.

På baggrund af ovenstående definition og de foreliggende retskilder, må det udledes at der ikke findes hjemmel til hæftelsesgennembrud. Efter dansk ret er der således næppe hjemmel til at pålægge en selskabsdeltager at hæfte yderligere for selskabets gæld, medmindre den pågældende har pådraget sig erstatningsansvar over for selskabet eller dets kreditorer. Såfremt der skulle eksistere et hæftelsesgennembrud i dansk ret, må det dog være mest hensigtsmæssigt, at hæftelsesgennembruddet begrænses til kun at omfatte tvangskreditorer, idet tvangskreditorer som ofte er samfundets institutioner, ikke selv har valgt at være et iværksætterselskab eller anpartsselskabs kreditor¹⁰⁹.

3.2.2 HÆFTELSESANSVAR I ENKELTMANDSVIRKSOMHED

¹⁰⁷ Sml. om dommen også Werlauff i TFS 1997 nr. 822. Werlauff slutter sig her principielt til den retsøkonomiske teoris sondring mellem tvangsmæssige/frivillige kreditorer og anfører endda p. 2152, at »det er i forhold til tvangsmæssige kreditorer . . . at en gennembrudsdoktrin vil have sit kerneområde«. Werlauff synes i hvert fald i denne relation mere positiv over for anvendelse af retsøkonomiske argumenter, end det fremgår af citatet foran i teksten fra hans Selskabsret.

¹⁰⁸ Jf. "Dansk Selskabsret 1 – Indledning til selskabsretten, 5. udgave" af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 164. Se tillige Jan Schans Christinsen, Kapitalselskaber, (4. udg. 2014), s. 190 f, der på trods af at dommen i kommentaren rubriceres som et udtryk for gennembrudshæftelse, anser det for mest rigtigt at rubricere dommen under kategorien sammenblanding af selskabers formue.

¹⁰⁹ I Betænkning nr. 1498 har Moderniseringsudvalget ligeledes taget stilling til spørgsmålet om hæftelsesgennembrud¹⁰⁹:

"Udvalget mener ikke, at den kreditorbeskyttelse, der kunne ligge i at tilsidesætte hæftelsesreglerne, vejer tungere end det behov for klarhed og forudberegnelighed, som selskabsdeltagerne har. Den frie bevisvurdering og praksis for enten at gøre et ledelsesansvar gældende eller tilsidesætte den begrænsede hæftelse ved formuesammenblanding, som danske domstole anvender, skønnes at være både tilstrækkelig og mere hensigtsmæssig.", jf. Betænkningens s. 45 f.

Udvalgets bemærkning er måske også svaret på, hvorfor der findes begrænset praksis på området for hæftelsesgennembrud i dansk ret, i modsætningen til hvad man ser i Tyskland, Storbritannien og USA, som nævnt tidligere.

Hæftelsesansvaret i en enkeltmandsvirksomhed adskiller sig fra IVS'er og ApS'er, idet en iværksætter hæfter personligt med hele sin formue for virksomhedens forpligtigelser¹¹⁰. Det betyder, at der heller ikke er krav til selskabskapital ved stiftelse, fordi iværksætter hæfter med hele sin personlige formue¹¹¹. Dette er direkte modsat hæftelsesansvaret i IVS'er og ApS'er, hvor iværksætters hæftelse er begrænset til iværksætters indskud i et selskab, selvom det er gældende for både IVS'er og enkeltmandsvirksomheder at der ikke stilles krav om selskabskapital ved stiftelse.

Derfor opstår også en anden mulighed for enkeltmandsvirksomhedens kreditorer at få fyldestgjort sine forpligtelse, såfremt forretningsgrundlaget ikke bliver en succes. Ligeledes medføre det personlige hæftelsesansvar, at det ikke giver mening at anvende en enkeltmandsvirksomhed til enkelte former for misbrug, herunder konkursrytteri¹¹², da et selskabs aktivmasse ikke isoleres til hvad der er i virksomheden, således at hæftelsen begrænses til denne. Derfor kan også argumenteres for, at enkeltmandsvirksomheder ikke på samme måde er anvendelige til misbrug, som IVS'er og ApS'er.

Omvendt kan argumenteres, at det ikke er en garanti for kreditor, at han får dækket sine forpligtelser mod et selskab, fordi iværksætter hæfter personligt med sin formue, da der findes restriktioner for hvad der kan gøres genstand for udlæg¹¹³, og iværksætter kan være et individ der i forvejen har meget gæld, hvorfor en kreditors udlæg kan være langt ned i prioritetsrækken, som medfører at udlægget ikke dækkes. På trods af dette kan det argumenteres, at den personlige hæftelse i højere grad skaber en formodning for, at iværksætter varetager kreditorernes interesser bedre, idet tab, som følge af selskabets drift, kan søges dækket ved fx at tvangssælge iværksætters bolig¹¹⁴, og dermed øger iværksætters risiko ved at starte forretning.

¹¹⁰ Jf. "Valg af virksomhedsform" af Erik Werlauff, s. 37.

¹¹¹ Jf. "Dansk Selskabsret 1 – Indledning til selskabsretten, 5. udgave" af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 145.

¹¹² Konkursrytteri kan alene misbruges af selskaber med begrænset hæftelse, som er gældende for bl.a. iværksætterselskaber og anpartsselskaber. Konkursrytteri foregår ved, at et iværksætterselskab eller anpartsselskab frasælger alle aktiver til en underpris til et nyt selskab, og efterfølgende går konkurs, men med henblik på at videreføre det opkøbende selskab, som er fritaget for forpligtigelser til kreditorerne, jf. "Kapitalselskaber og Erhvervsdrivende fonde, 8. udgave 2015" af Bernhard Gomard og Peer Schaumburg-Müller, s. 628.

¹¹³ Se nærmere herom i retsplejelovens kapitel 47 om udlæggets genstand og virkning, herunder især § 509, stk. 1 og stk. 3, § 513, stk. 1 og § 515, stk. 1.

¹¹⁴ Jf. "Dansk Selskabsret 1 – Indledning til selskabsretten, 5. udgave" af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 145.

På baggrund af hæftelsesansvaret i IVS, ApS og enkeltmandsvirksomheder, uagtet om formålet med at stifte et selskab er misbrug, eller blot at tage den risiko det er at starte et forretningsgrundlag, må det ud fra et rent hæftelsesansvars betragtning udledes, at en iværksætters foretrukne selskab enten må være et IVS eller et ApS, idet iværksætters hæftelse for selskabets forpligtigelser begrænses til et bestemt beløb, og ikke selskabsdeltagerens personlige formue. Eftersom kravet til selskabskapitalindskud er væsentligt lavere i et IVS (DKK 1) end i et ApS (DKK 50.000), må vurderes at et IVS, alt andet lige, i højere grad foretrækkes som selskabsform, såfremt en iværksætter ønsker at starte et forretningsgrundlag op.

Før det kan udledes om IVS'er eller ApS'er i højere grad foretrækkes til misbrug, er vi nødt til at se på, hvorvidt iværksætter kan komme til at hæfte yderligere for forpligtelser end deres indskud, især når et selskab forsætligt misbruges. Såfremt en iværksætter er ansvarlig for et IVS eller ApS' forpligtelser opstået ved misbrug, må det diskuteres om hæftelsesansvaret og krav til selskabskapital i virkeligheden har indflydelse på iværksætters incitament ved valg af selskabsform, hvis formålet med selskabet er misbrug. Derfor vil erstatningsansvaret i de tre selskaber blive behandlet i næste afsnit, med henblik på at udlede, hvordan iværksætter kan komme til at ifalde erstatningsansvar, og om betingelser herfor er lempeligere i et IVS, i forhold til et anpartsselskab eller en enkeltmandsvirksomhed, og dermed øger sandsynligheden for at et IVS vil anvendes til misbrug.

3.3 ERSTATNINGSANSVAR

I forrige afsnit blev udledt, at ud fra en hæftelsesansvarsbetragtning vil et iværksætterselskab være at foretrække, som følge af iværksætter herved har begrænset hæftelse, og dermed kan begrænse sin hæftelse til det indskud, der foretages i et selskab, i stedet for at hæfte med hele sin personlige formue. Derfor kan også argumenteres for, at IVS-formen i højere grad vil tiltrække iværksættere, uagtet om formålet med selskabet er lovlige og ulovlige. I dette resultat er dog ikke inddraget konsekvenserne ved svig i et selskab, hvorfor det ikke alene på baggrund af hæftelsesansvaret kan udledes om IVS'er i højere grad anvendes til svig.

I forhold til lovforslagsstillers argument om at IVS'er i højere grad anvendes til svig, er det relevant at udlede, hvordan og hvem der kan ifalde erstatningsansvar,

på trods af den begrænset hæftelse. Om erstatningsansvarsreglerne i et IVS adskiller sig eller er lempeligere end i et ApS eller en enkeltmandsvirksomhed.

3.3.1 LOVGRUNDLAGET FOR IVS OG APS

Indlednings er det nødvendigt at skabe et overblik over lovgrundlaget omkring erstatningsansvar i IVS'er, ApS'er og enkeltmandsvirksomheder, samtidig med at analyseområdet afgrænses. Bestemmelser vedrørende erstatningsansvarsreglerne for iværksætter i et IVS og et ApS findes i selskabslovens kapitel 22. Her sondres mellem erstatningsansvar for skade påført selve selskabet¹¹⁵ og erstatningsansvar for skade påført et selskabs medkontraahenter (leverandører, långivere mv.)¹¹⁶. Afhandlingen vil i de efterfølgende afsnit udelukkende behandle forholdet om skade påført et selskabs medkontraahenter, da lovforslagsstiller argumentere er problemet med iværksætterselskaber.

Dernæst sondres der i selskabslovens §§ 361 og 362 om erstatningsansvar for hhv. stifter og medlemmer af ledelsen¹¹⁷, samt kapitalejere¹¹⁸. Derudover kan et selskabs revisor og andre med særlige selskabsretlige hverv (vurderingsmænd, ejerbogsførere mv.) ifalde erstatningsansvar efter samme principper, som stifter og medlemmer af ledelsen¹¹⁹. I nærværende afhandling fokuseres udelukkende på erstatningsansvar for stifter og medlemmer af ledelsen, idet en iværksætter ofte vil være et medlem af ledelsen i selskabet, og dette er relevant for afhandlingens problemfelt.

3.3.2 LOVGRUNDLAGET FOR ENKELTMANDSVIRKSOMHED

Erstatningsansvar for iværksætter i en enkeltmandsvirksomhed er ikke lovfæstet, men reguleres efter de almindelige erstatningsretlige betingelser, som vil blive behandlet senere¹²⁰.

¹¹⁵ Jf. SL § 361, stk. 1, 1. pkt.

¹¹⁶ Jf. SL § 361, stk. 1, 2. pkt.

¹¹⁷ Jf. SL § 361, stk. 1. Der sondres ikke i afhandlingen om de forskellige organisationsstrukturer/ledelsesmodeller, der kan anvendes i et iværksætterselskab eller anpartselskab efter Selskabslovens § 111. For langt de fleste iværksætterselskaber anvendes den mest simple ledelsesmodel, som blot består af en direktion. Derfor henviser betegnelsen "Medlemmer af ledelsen" til den ledelsesmodel, hvor et iværksætterselskab eller anpartsselskab udelukkende ledes af en direktion, jf. SL § 111, stk. 1, nr. 2.

¹¹⁸ Jf. SL § 362, stk. 1.

¹¹⁹ Jf. SL § 361, stk. 2 og 3. Se nærmere herom i "Selskabsret, 9. udg." af Erik Werlauf, s. 581.

¹²⁰ Se herom i afsnit 3.3.3 – "Kumulative betingelser for erstatningsansvar".

Afhandlingen vil desuden ikke behandle erstatningsansvar for iværksætter nærmere i enkeltmandsvirksomheder, da en kreditors krav allerede ved hæftelsesansvaret giver mulighed for at søge fyldestgørelse i ejerens personlige formue, og derved ikke giver dem en bedre kreditormæssig beskyttelse¹²¹. En kreditor, der lider et økonomisk tab ved kontrahering med et IVS eller et ApS, kan kun rette deres krav mod selskabets formue. Såfremt en skadelidt tredjemand¹²² skal kunne søge fyldestgørelse for et evt. tab hos en iværksætter, er dette kun muligt, hvis vedkommende pådrager sig et personligt erstatningsansvar, som udledt i forrige afsnit¹²³. Derved opnås en tilsvarende retsstilling, som i en enkeltmandsvirksomhed, hvor fyldestgørelse kan søges i skadevolderens personlige formue¹²⁴.

Nu hvor lovgrundlaget er udledt og analysefeltet indsnævret, vil der i de efterfølgende afsnit analyseres, under hvilke betingelser iværksætter ifalder et erstatningsansvar, herunder særligt i forhold til skatte- og momsproblematikken, som lovforslagsstiller fremhæver, er et større problem i IVS'er end i ApS'er og enkeltmandsvirksomheder. Dette gøres for at udlede, om betingelserne for at ifalde erstatningsansvar for iværksætter, i sin funktion som medlem af ledelsen, er lempeligere for IVS'er.

3.3.3 KUMULATIVE BETINGELSER FOR ERSTATNINGSANSVAR

ANSVARSGRUNDLAGET - CULPAREGLEN

Hvorvidt en iværksætter kan ifalde et erstatningsansvar for tab påført et selskabs medkontrahenter, bedømmes ansvarsgrundlaget ud fra principperne i dansk rets almindelige ulovfæstede ansvarsregel, culpareglen¹²⁵. Dette gælder uanset om der tale om et IVS, et ApS eller en enkeltmandsvirksomhed. Der findes dog en forskel i ansvarsbedømmelsen i SL § 361 for stiftere og medlemmer af ledelsen og i SL § 362 for kapitalejere, som fremhævet i forrige afsnit. Forskellen vil kort blive behandlet nedenfor, selvom fokusområdet begrænses til at omhandle erstatningsansvarsbedømmelsen for iværksætter, som stifter og medlem af ledelsen i et selskab,

¹²¹ Se herom i afsnit 3.2.3 – "Hæftelsesansvar i enkeltmandsvirksomhed".

¹²² Jf. "Dansk Selskabsret 2 – Indledning til selskabsretten, 4. udgave" af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 651.

¹²³ Se herom i afsnit 3.3.1 – "Lovgrundlaget for IVS og ApS", samt 3.3.3 – "Kumulative betingelser for erstatningsansvar".

¹²⁴ Dog med forbehold for de begrænsninger fastsat i retsplejelovens §§ 509, 511 og 512.

¹²⁵ Jf. "Lærebog i erstatningsret, 8. udg." af Bo von Eyben & Helle Isager, s. 85.

idet det er relevant for afhandlingens problemfelt, hvordan iværksætter ifalder erstatningsansvar ved svigdispositioner, som formodes at træffes af et selskabs ledelse.

For at iværksætter skal kunne ifalde et erstatningsansvar, skal handlingen eller undladelsen i et IVS, et ApS og en enkeltmandsvirksomhed, der har været årsag til et konstaterede tab for et selskabs medkontrahent, kunne tilregnes iværksætter som forsætlig eller uagtsom (culpøs)¹²⁶. Svindel må antages at være en forsætligt eller en culpøs handling, idet der ved svindel bevidst forsøges at omgå lovgivning eller iværksætter burde vide hans handlinger medførte omgåelse af lovgivning, hvorfor svindel er en erstatningspådragende handling for iværksætter. For en iværksætter, der er vidende om, at vedkommendes selskab udøver en ansvars pådragende adfærd, vil kunne ifalde ansvar sammen med selskabet¹²⁷. Det samme gælder for en direktør, som har medvirket til retsstridige handlinger¹²⁸.

Efter den klassiske culpadeinition har iværksætter handlet uagtsomt, hvis han ikke har udvist den grad af agtpågivenhed, som en "god familiefader", en *bonus pater familias*, ville have udvist i samme situation¹²⁹. Der findes dog i litteraturen kritik af den klassiske opfattelse, som i stedet argumenterer for en mere objektiv culpa-bedømmelse, hvor det er afgørende for uagtsomhedsbedømmelsen ikke bliver en vurdering af det psykiske beredskab hos skadevolderen, men mere en bedømmelse og vurdering af hans handling eller undladelse¹³⁰. På trods af kritikken, er der endnu ikke fremlagt et holdbart alternativ, som retlig vurdering af ansvars pådragende adfærd¹³¹, hvorfor den traditionelle bonus-pater-model fortsat anvendes i selskabsretten.

Graden af uagtsomhed opdeles traditionelt i simpel og grov. Udgangspunktet efter culpa-reglen er, at vedkommende ifalder erstatningsansvar ved simpel uagtsomhed.

¹²⁶ Jf. "Dansk Selskabsret 2 – Indledning til selskabsretten, 4. udgave" af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 663.

¹²⁷ Jf. U.1998.166.Ø – Hvor en eneaktionær, der tillige var direktør, blev identificeret med selskabet under en erstatningssag, der var anlagt mod selskabet.

¹²⁸ Jf. hertil U.2007.1254.H – hvor både et selskab og dets direktør skulle betale bøde og erstatning for at have fremsat ulovlige udtalelser om en konkurrents produkter, samt U.2009.2269.V – hvor en direktør og enejer af aktierne i flyttefirma var personlig ansvarlig for kundes tab.

¹²⁹ Jf. "Lærebog i erstatningsret, 8. udg." af Bo von Eyben & Helle Isager, s. 89. Se i tillæg hertil i "Selskabsret, 9. udg." af Erik Werlauf, s. 593.

¹³⁰ Jf. "Lærebog i erstatningsret, 8. udg." af Bo von Eyben & Helle Isager, s. 91. Se endvidere Vibeke Ulfbeck, Kontrakters relativitet (2000), s. 79ff.

¹³¹ Jf. "Dansk Selskabsret 2 – Indledning til selskabsretten, 4. udgave" af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 664.

Derimod er der i selskabsloven indsat en forskel i vurderingen af uagtsomhed, i forhold til om du er stifter og/eller medlem af ledelsen, eller du blot er kapitalejer i selskabet. Udgangspunktet for stiftere og medlemmer af ledelsen er, at vedkommende ifalder erstatningsansvar over tredjemand, hvis den udviste adfærd er simpelt uagtsom¹³². For kapitalejere i IVS'er og ApS'er gælder der en skærpet culpa-bedømmelse, idet en kapitalejer kun ifalder erstatningsansvar, hvis kapitalejer forsætligt eller groft uagtsom har forvoldt tredjemand et tab¹³³.

I IVS'er ses det ofte, at der kun findes en eller få kapitalejere, og det ofte er uklart fx hvem der egentlig er direktør, uagtet hvad der står registreret hos Erhvervsstyrelsen¹³⁴. Udøver en iværksætter fuld kontrol over et selskab, uden at være direktør eller bestyrelsesmedlem, ifalder iværksætter erstatningsansvar ved simpel uagtsomhed¹³⁵ efter SL § 361, og ikke ved grov uagtsomhed efter SL § 362. Selvom dette tilsvarende gælder i ApS'er, formodes problemstillingen at være mere aktuelt i IVS'er, da selskabsformen tiltrækker flere uprofessionelle iværksættere, som ofte ikke klarlægger de forskellige deltageres roller fra stiftelse.

DE ØVRIGE OBJEKTIVE BETINGELSER

Udover der skal statueres et ansvarsgrundlag, skal de andre almindelige erstatningsbetingelser ligeledes være opfyldt, før en iværksætter ifalder et erstatningsansvar. Dette er tilsvarende gældende for alle tre selskabsformer. Før iværksætter kan ifalde erstatningsansvar, skal der være lidt et økonomisk tab¹³⁶ for selskabets

¹³² For IVs'er og ApS'er, jf. SL § 361, stk. 1, 1 pkt. Se nærmere hertil Karnov note nr. 1518, som fastslår simpelt uagtsomhed er udgangspunktet for stiftere og medlemmer af ledelsen.

¹³³ Af ordlyden i SL § 362, stk. 1. fremgår: "Erstatte tab, som den pågældende forsætlig eller groft uagtsomt har tilføjet selskabet, andre kapitalejere eller kreditorer." (Egen fremhævning).

¹³⁴ Jf. "Iværksætterselskaber" af Troels Michael Lilja, s. 103.

¹³⁵ Jf. U.1997.364.H.

¹³⁶ Jf. U.1998.1137.H Se endvidere "Selskabsloven med kommentarer (2010)" af Peer Schaümburg-Müller og Erik Werlauff, s. 1182.

medkontrahent, der skal være årsagssammenhæng (kausalitet) mellem iværksætters adfærd og det konstateret tab¹³⁷, og det økonomiske tab skal være en påregnelig følge af den skadevoldende handling (adækvans)¹³⁸. Betingelserne er kumulative, hvilket med andre ord betyder, at alle betingelserne skal være opfyldt, før iværksætter kan pålægges et erstatningsansvar¹³⁹.

Der kan være tilfælde, hvor selvom der statueres et erstatningsansvar, kan erstatningspligten lempes eller helt bortfalde¹⁴⁰. Reglen er udviklet i den almindelige erstatningsret og gælder, hvis skadelidte selv har medvirket til skaden¹⁴¹, accepterede en risiko¹⁴² eller stiltiende har accepteret handlinger eller undladt at handle. Om der kan ske lempelse eller bortfald er en konkret vurdering fra sag til sag¹⁴³, og kan derfor ikke inddrages særligt til løsning på afhandlingens problemfelt. Hvor det kan bevises, at en iværksætter forsætlig har anvendt et selskab til svig, vil denne undtagelse næppe være anvendelig, hvorfor reglen ikke behandles nærmere.

Sammenfattende skal alle ovenstående betingelser være opfyldt, før en iværksætter kan ifalde erstatningsansvar ved svig eller anden misbrug. Disse betingelser er gældende for både et IVS, et ApS og en enkeltmandsvirksomhed, eftersom et IVS er en variant af et ApS, og der ikke fremgår særlige betingelser for erstatningsansvar i selskabslovens kapitel 20a, som regulerer særreglerne for erstatningsansvar i iværksætterselskaber. Iværksættere, hvad enten de er stifter, adm. direktør, eller medlem af bestyrelsen i et IVS, har derfor som udgangspunkt ikke lempeligere regler for at ifalde et erstatningsansvar end i et ApS eller enkeltmandsvirksomhed.

¹³⁷ Denne erstatningsbetingelse giver normalt ikke anledning til problemer i selskabsretlig sammenhæng, hvis fx en kreditor har lånt penge til et selskab, kan kreditor påberåbe sig selskabets årsregnskab ikke har været retvisende, jf. fx U.1982.595. Se nærmere herom i "Dansk Selskabsret 2 – Indledning til selskabsretten, 4. udgave" af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 661.

¹³⁸ Endelig skal skadelidtes egen skyld vurderes ved erstatningsvurdering. Se nærmere herom i "Lærebog i erstatningsret, 8. udg." af Bo von Eyben & Helle Isager, kapitel 15 – skadelidtes medvirken.

¹³⁹ Jf. "Lærebog i erstatningsret, 8. udg." af Bo von Eyben & Helle Isager, s. 27.

¹⁴⁰ Jf. SL § 363, stk. 1. Erstatningsansvar efter SL §§ 361 og 362 kan nedsættes, når det findes rimeligt under hensyn til skyldgraden, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt. Ordlyden af bestemmelsen giver i øvrigt ikke anledning til et bortfald, og bestemmelsen er ikke et udtryk for at nedsættelse kun kan ske, når der foreligger simpel uagtsomhed, jf. U.2011.1290.H – Hvor et selskabs bestyrelse var ansvarlig for kreditorernes tab, men bestyrelsens formand skulle delvist friholdes af selskabets revisor.

¹⁴¹ Ibid., s. 79-80.

¹⁴² Ibid., s. 81.

¹⁴³ Jf. "Iværksætterselskaber" af Troels Michael Lilja, s. 202.

Eftersom der ikke foreligger lempeligere regler for at ifalde erstatningsansvar i IVS'er i forhold til ApS'er, gør det svært at argumentere for, at reglerne for IVS'er i højere grad anvendes til svindel. Derimod er det nødvendigt for afhandlingens problemfelt at se nærmere på problematikken omkring svindel med skatte- og momsrestancer, for at udlede, hvorvidt der kan udledes en forskel i erstatningsansvaret for iværksætter.

3.3.4 SÆRLIGT OM ERSTATNINGSANSVAR VED SKATTE- OG MOMSRESTANCER

Efter vi har redegjort for betingelserne for at ifalde et erstatningsansvar, vil der i efterfølgende afsnit ses nærmere på den særligt fremhævet problemstilling for IVS'er ifølge lovforslagsstiller og som der lægges vægt på i ERST-rapporten. I rapporten fremhæves at Skatteforvaltningen har konstateret problemer i IVS'er vedrørende skatte- og momsrestancer til det offentlige¹⁴⁴. Problematikken omkring svindel og misbrug i IVS'er er ikke specificeret i lovforslaget eller ERST-rapporten, andet end med henvisninger til:

*"... en højere andel end iværksætterselskaber sanktioneres af skatteforvaltningen i forbindelse med momsregistreringen end anpartsselskaber og især enkeltmandsvirksomheder."*¹⁴⁵ (egen fremhævnings)

Derfor ses nærmere på, når et selskab ophører som insolvent med restancer til det offentlige, om medlemmer af ledelsen, kan holdes erstatningsansvarlig for det offentliges evt. tab, da dette ses at være relevant for afhandlingens problemfelt. I det følgende afsnit vil gennemgås en række domme, hvor der tages stilling til erstatningsansvar ved et selskabs skatte- og momsrestancer.

På baggrund af betingelserne i forrige afsnit kan udledes følgende betingelser, som skal være opfyldt før Skatteforvaltningen kan kræve erstatning fra iværksætter:

- Der skal være tale om et selskab med begrænset ansvar,
- Skatteforvaltningen skal have lidt et tab, som følge af iværksætters culpøse adfærd,
- Selskabet skal være ophørt som insolvent med restancer til Skatteforvaltningen, fx A-skat, AM-bidrag, moms eller andre afgifter, og

¹⁴⁴ Jf. ERST-rapport, afsnit 8 - Om kontrol og virksomhedernes skatte- og afgiftsrestancer i Skatteforvaltningen.

¹⁴⁵ Jf. L 190, s. 4.

- Den erstatningsansvarlige skal have haft en væsentlig økonomiske interesse og/eller bestemmende indflydelse i selskabets anliggender,

Nedenfor følger en række domme, som har taget stilling til ledelsens erstatningsansvar, og som anses for relevant i forhold til afhandlingens problemfelt. Sammenfaldende for de følgende domme er, at domstolen især lægger vægt på, hvornår den erstatningsansvarlige burde have viden om, at der ikke længere var tilstrækkelig likviditet til at dække selskabets skattemæssige forpligtigelser¹⁴⁶.

I flere sager har Højesteret pålagt personligt erstatningsansvar for et selskabs ikke-afregnede A-skatter mv., hvor den erstatningsansvarlige ved sin handlemåde har påført det offentlige tab¹⁴⁷. I begge sager blev direktøren i selskabet erstatningsansvarlig for den A-skat, som var tilbageholdt i de ansattes løn, men som ikke var afregnet til Skatteforvaltningen, idet direktøren måtte vide at der ikke var penge til betaling af A-skat. Højesteret har også pålagt bestyrelsen for et aktieselskab erstatningsansvar for tab ved fortsat drift af selskabet efter at bestyrelsen burde have indset, at selskabet ikke kunne videreføres uden yderligere tab¹⁴⁸.

Endvidere kan udledes, at kun en systematisk anvendelse af det offentlige som finansieringskilde, medfører erstatningsansvar over for Skatteforvaltningen¹⁴⁹. I en sag, blev en direktør erstatningspligtig for systematisk undladelse af at betale A-skat¹⁵⁰. Omvendt kan det samtidig udledes, at en rimelig optimistisk tro på et selskabs levetid og dermed en forøgelse af skatterestancen ikke i sig selv medføre erstatningspligt¹⁵¹.

På baggrund af ovenstående må det fastslås, at der allerede findes et instrument for Skatteforvaltningen at søge fyldestgørelse for tab i form af skatte- og momsrestancer, som enten er påført af iværksætter systematisk eller uagtsomt. Derfor

¹⁴⁶ Ansvarsvurdering kommer bedst til udtryk i U.1995.43, idet dommen definerer *håbløshedstidspunktet* uafhængigt af diverse formelle lovmæssige handlenormer. Denne ansvarsvurdering er i øvrigt sammenfaldende med ledelsens ansvar om forsvarligt kapitalberedskab i SL §§ 112-119. Se endvidere om *håbløshedstidspunktet* i U.2002.2263.

¹⁴⁷ Jf. U.1981.473 og U.1995.43

¹⁴⁸ Jf. U.1998.1137.

¹⁴⁹ Jf. U.1985.209.H, hvor en hovedkapitalejer frifandtes for SKAT's tab på indeholdte, uafregnede A-skatter i et selskab med en negativ egenkapital, og U.1985.377.H, hvor direktørerne i selskabet frifandtes for A-skattekrav opstået under betalingsstandsning, idet de fejlagtigt troede at selskabets fortsættelse gav overskud til kreditorerne.

¹⁵⁰ Jf. TfS.1988.114.Ø

¹⁵¹ Jf. "Selskabsret, 9. udg." af Erik Werlauf, s. 607.

findes det også svært at argumentere for, at iværksætterselskaber i højere grad anvendes til svig, herunder svig med skat og moms, som fremhæves af lovforslagsstiller, idet retstilstanden er ens uagtet hvilken selskabsform der anvendes.

3.4 DELKONKLUSION

På baggrund af ovenstående og til besvarelse af afhandlingens problemformulering, findes der forskel i hæftelsesansvaret imellem de tre selskabsformer. I en enkeltmandsvirksomhed hæfter selskabsdeltageren personligt med hele sin formue for virksomhedens forpligtigelser, hvorimod selskabsdeltagerne i IVS'er og ApS'er hæfter begrænset for selskabets forpligtigelser. Iværksætter kan i et IVS eller ApS begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige minimumskapitalkrav.

Gældende for både IVS'er og ApS'er hæfter iværksætter ikke personligt for et selskabs forpligtigelser, men hæfter kun med deres indskud i et selskab. Derfor ligger der også en reel forskel i hæftelsesansvaret i IVS'er og ApS'er, da indskuddet i selskabet er forskelligt i de to selskaber, hvor minimumskapitalkravet til IVS'er er DKK 1 og for ApS'er er det DKK 50.000¹⁵².

Baseret på forskellen i hæftelsesansvaret i de tre selskabsformer, må det konkluderes, at uagtet om formålet med at stifte et selskab er svig, eller blot at tage den risiko det er at starte et forretningsgrundlag, må det ud fra et rent hæftelsesansvars betragtning udledes, at en iværksætters foretrukne selskab enten må være et IVS eller ApS, idet iværksætters hæftelse for selskabets forpligtigelser begrænses til et bestemt beløb, og ikke selskabsdeltagerens personlige formue. Eftersom kravet til selskabskapitalindskud er væsentligt lavere i et IVS (DKK 1) end i et ApS (DKK 50.000), må det endvidere konkluderes at et IVS, alt andet lige, i højere grad foretrækkes som selskabsform, såfremt en iværksætter ønsker at starte et forretningsgrundlag op. Dette resultat alene medfører dog ikke, at IVS'er i højere grad anvendes til ulovlige formål, som er lovforslagsstillers holdning.

For at det kan argumenteres at IVS'er i højere grad skaber incitament til svig, må det statueres at der findes lempeligere regler for iværksættere at ifalde erstatningsansvar i et IVS, end i et ApS eller en enkeltmandsvirksomhed. Det konkluderes, at der ikke findes lempeligere erstatningsansvarsregler for iværksætterselskaber, selvom selskabsloven regulerer erstatningsansvarsbetingelserne for iværksætter i et IVS og et ApS, da disse bestemmelser følger de almindelige erstatningsretlige betingelser, hvorfor de samme betingelser ligeledes gælder for iværksætter

¹⁵² Pr. 9. april 2019 er dette nedsat til DKK 40.000, jf. SL § 4, stk. 2.

i en enkeltmandsvirksomhed. Derfor findes der ikke at være forskel i hverken betingelserne eller ansvarsgrundlaget for at ifalde erstatningsansvar ved svig, og dermed gør IVS'er mere attraktive til at begå svig i, som forslagsstiller fremhæver. Iværksætter vil derfor hæfte ens for ulovlige dispositioner i alle tre selskaber.

Sammenfattende anses derfor ikke at eksistere et juridisk grundlag for at IVS'er foretrækkes som selskabsform til svig eller øger risikoen herfor, fremfor et ApS eller en enkeltmandsvirksomhed, når man sammenholder hæftelses- og erstatningsansvaret i de tre forskellige selskabsformer.

Resultatet bidrager til et spørgsmål om, hvorvidt grundlaget for afskaffelsen af IVS'er er baseret på et tilstrækkeligt korrekt informationsgrundlag, herunder om svig i højere grad sker i IVS'er end i ApS'er og enkeltmandsvirksomheder¹⁵³. Omvendt er resultatet af den juridiske analyse ikke ensbetydende med, at der ikke er problemer med IVS'er. I de følgende afsnit vil andre EU-landes retsregler analyseres for at hente inspiration til, hvordan de danske regler kan optimere anvendelsen og fremme seriøsitet i IVS'er, således at der skabes de bedste rammer for iværksættere, uden det gøres nemt at misbruge selskabsformen.

¹⁵³ Se diskussion af lovforslagets informationsgrundlag, herunder resultaterne af ERST-rapporten i afsnit 7.1.1 – "Implikationer ved afskaffelsen af iværksætterselskaber".

4. IVÆRKSÆTTERSELSKABER I EU

4.1 INDLEDNING

Selvom der i foregående afsnit ikke vurderes at være juridisk belæg der understøtter lovforslagsstillers argument om, at IVS'er i højere grad anvendes til svig eller anden misbrug, er dette ikke ensbetydende med at IVS'er ikke anvendes til uhenigtsmæssige formål.

Oppositionen anerkender at der er et problem med IVS'er, idet ERST-rapporten bl.a. viser at antallet af tvangsopløsninger efter introduktionen af IVS'er er steget mere end forventet. Det estimeres, at IVS'erne står for 60 % af det samlede antal tvangsopløsninger¹⁵⁴. Ifølge oppositionens kan dette problem løses ved mindre indgribende regulering end blot at afskaffe IVS'er, idet en afskaffelse vil ramme størstedelen af de iværksættere, som anvender selskabsformen hensigtsmæssigt¹⁵⁵. Derfor foreslår oppositionen, at der foretages en analyse af andre EU-landes regler for IVS'er, for at hente inspiration til, hvordan reglerne kan optimeres¹⁵⁶.

I de følgende afsnit vil derfor følge en analyse af baggrunden og formålet med indførelsen af IVS'er. Dernæst vil følge en sammenligning af de gældende regler for IVS'er i Danmark, med de gældende regler for IVS'er i Tyskland, Belgien, Luxembourg og Italien, især i relation til hvilke reguleringsmæssige tiltag disse lande har indført, som opvejer fjernelsen af minimumskapitalkravet for IVS'er. Denne sammenligning vil danne grundlaget for, hvordan de danske regler kan optimeres, med inspiration fra andre EU-lande som også tilbyder selskabsformen.

4.2 BAGGRUNDEN OG FORMÅL MED IVÆRKSÆTTERSELSKABER I DK

4.2.1 EU-RETTENS INDFLYDELSE

En af de vigtigste parametre der har påvirket den danske selvskabslovgivning, er etableringsfriheden fastsat i TEUF art. 49, som forbyder restriktioner, der lægger hindringer i vejen for, at andre medlemsstaters statsborgere optager og udøver

¹⁵⁴ Jf. L 190, s. 5. Se endvidere omkring tvangsopløsninger i ERST-rapportens kapitel 7.

¹⁵⁵ Se nærmere om oppositionens argumenter i afsnit 2.2 – "Argumenter imod afskaffelse".

¹⁵⁶ Ibid.

selvstændig virksomhed, eller opretter og leder virksomheder på samme betingelser som medlemsstatens egne statsborgere¹⁵⁷. Derudover bestemmer art. 54, at etableringsfriheden udover statsborgere omfatter selskaber, der er stiftet i overensstemmelse med en medlemsstats lovgivning, og hvis vedtægtsmæssige hjemsted, hovedkontor eller hovedvirksomhed ligger inden for Unionen.

Etableringsfriheden er relevant for dansk selskabslovgivning, idet der ikke på nuværende tidspunkt findes en fælles europæisk selskabsret¹⁵⁸. Dette betyder, at der findes forskel i medlemslandenes selskabslovgivning, hvilket gør at iværksættere, på baggrund af etableringsfriheden, frit kan vælge hvor de ønsker at etablere sig inden for EU. Derfor har Danmark nu også som officiel politik, at vi skal være et af verdens mest konkurrencedygtige samfund, hvorfor det er et krav at virksomhederne har en enkelt, klar og effektiv erhvervslovgivning, som allerede kom til udtryk i Moderniseringsudvalgets kommissorium af selskabslovgivningen i 2008¹⁵⁹.

Danmark kan dog ikke frit regulerer selskabslovgivningen, og dermed gør selskabslovgivningen mere attraktiv for iværksættere, idet medlemslandene er underlagt en harmonisering af forskellige forordninger og selskabsretlige direktiver fra EU-retten¹⁶⁰. Det kan fx argumenteres at kapitaldirektivet¹⁶¹ har haft indflydelse på problemfeltet i nærværende afhandling, idet direktivet fastsætter et minimumskrav til selskabskapital for aktieselskaber¹⁶², men stiller ikke noget minimumskrav til selskabskapital for ApS'er. Her er det op til det enkelte medlemsland at sætte kravet til selskabskapital for ApS'er. Her valgte Storbritannien ikke at stille krav til selskabskapital for ApS'er, hvilket skabte et problem i forhold til denne forskel i kapitalkravet mellem engelsk og dansk selskabsret for ApS'er, idet nogle iværksættere så sit snit til at udnytte etableringsfriheden for at omgå nationale kapital-

¹⁵⁷ Jf. "EU-ret, 6. rev. Udg." af Ulla Neergaard & Ruth Nielsen, s. 500.

¹⁵⁸ Jf. "Dansk Selskabsret 1 – Indledning til selskabsretten, 5. udg." af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 271-274.

¹⁵⁹ Jf. Betænkning 1498, november 2008, s. 15.

¹⁶⁰ Forskellen på om Europa-Parlamentet udsteder selskabsretlige forordninger eller direktiver er, at med forordning er almen gyldige og bindende for alle medlemslande, både for de enkelte borgere og virksomheder. Direktiver binder kun medlemslandene mht. det tilsigtede mål, men ikke mht. hvilken form og hvilke midler der skal anvendes, jf. TEUF art. 288, jf. "EU-ret, 6. rev. Udg." af Ulla Neergaard & Ruth Nielsen.

¹⁶¹ Jf. Direktiv 2012/03/EU – Benævnt "Kapitaldirektivet" fremadrettet.

¹⁶² Jf. Kapitaldirektivets art. 6, hvor der i national ret, skal stilles krav om, at aktieselskabers kapital mindst skal udgøre EUR 25.000, og disse ikke vederlagsfrit må tilbageføres til kapitalejerne, jf. nærmere art. 17, 24 og 38.

krav. Denne problematik har senere hen været afprøvet ved EU-domstolen (tidligere EF-domstolen), som har medført en række principelle domme, der vurderes at have haft væsentlig indflydelse på dansk selskabslovgivning.

Centros-dommen¹⁶³ var den første¹⁶⁴, hvori EF-domstolen fastslog etableringsfriheden i europæisk selskabsret vedr. sekundær etablering¹⁶⁵, og har derfor haft en afgørende betydning for konkurrence mellem EU-landenes selskabslovgivning siden afgørelsen. Centros-dommen omhandlede et dansk ægtepar, som havde stiftet et engelsk "Private Limited Company"¹⁶⁶ og drev virksomhed i Danmark igennem en filial for at omgå det danske kapitalkrav for ApS'er. På tidspunktet for dommen var mindstekapitalkravet for ApS'er i Danmark på DKK 200.000¹⁶⁷, og i England fandtes der ingen legal krav til selskabskapital ved stiftelse. De danske myndigheder nægtede derfor at registrere filialen, idet de påstod at Centros Ltd. var en bevidst omgåelse af det danske kapitalkrav. EF-domstolen fastlog, at det ikke var foreneligt med fællesskabsretten, at de danske myndigheder nægtede registreringen af filialen idet en sådan etablering er lovlig¹⁶⁸.

Centros-dommen er ikke den eneste dom der har haft indflydelse på dansk selskabslovgivning, idet EU-domstolen har bekræftet etableringsfriheden i andre principielle domme. I Überseering-dommen¹⁶⁹ gjorde EF-Domstolen endeligt op med, at hovedsædeteorien¹⁷⁰ ikke var gældende efter EU-retten, og at teorien kunne anvendes til at nægte anerkendelse af udenlandske selskaber, der dermed kan

¹⁶³ Jf. Sag C-212/97, Centros Ltd. mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen - Benævnt "Centros-dommen" fremadrettet. Se endvidere om problemet med Storbritannien herom i "Dansk Selskabsret 1 – Indledning til selskabsretten, 5. udg." af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 292.

¹⁶⁴ Se endvidere de vigtige domme C-208/00, Überseering BV mod Nordic Construction Company Baumanagement GmbH ("Überseering-dommen") og C-167/01, Inspire art.

¹⁶⁵ Der sondres i forhold til etableringsbegrebet mellem *primær*- og *sekundær etablering*. *Primær etablering* gælder for personer, der endnu ikke er etableret i nogen medlemsstat, har ret til at etablere sig i en hvilken som helst medlemsstat, jf. TEUF art. 49. *Sekundær etablering* er, hvor en i en medlemsstat allerede etableret virksomhed kan udvide sine aktiviteter ved at oprette agenturer, filialer, eller datterselskaber i en anden medlemsstat, jf. TEUF art. 49, stk. 1, og 50 stk. 2, litra f.

¹⁶⁶ Forkortes Engelske Ltd., og er tilsvarende et dansk anpartsselskab, jf. Centros-dommen præmis 4.

¹⁶⁷ Jf. LBKG nr. 617 af 19/07/1993, § 1, stk. 3.

¹⁶⁸ Sag C-212/97 - Centros-dommen præmis 39.

¹⁶⁹ Sag C-208/00, Überseering BV mod Nordic Construction Company Baumanagement GmbH – Benævnt "Überseering-dommen" fremadrettet.

¹⁷⁰ Hovedsædeteorien er en betegnelse for, hvor en medlemsstat anvender både registrering og hovedsæde som tilknytningskrav ved fastlæggelsen af et selskabs nationalitet, både for så vidt angår oprindelsesstaten og værtsstaten, jf. i "Selskabers nationalitetsskifte" af Engsig Sørensen og Neville, s. 38 og "Kapitalselskaber, 5. udg." af Jan Schans Christensen, s. 122-123.

påberåbe sig etableringsfriheden i henhold til TEUF art. 54¹⁷¹. Domstolen fastslog endvidere i Inspire Art-dommen¹⁷², at en medlemsstat ikke har mulighed for at opstille *generelle krav* til fremmede selskaber etableret på medlemsstatens territorium, såfremt disse er omfattet af traktatens regler om etableringsfrihed¹⁷³.

Både Überseering-dommen og Inspire Art-dommen har, ligesom Centros-dommen, været medvirkende til at fremme den frie bevægelighed for selskaber som var oprettet indenfor unionen, og lagt et pres på konkurrencedygtigheden af den danske selskabslovgivning. Dommene har bevirket til at det er fuldt ud lovligt at drive selskab gennem etableringskæder med filial drift fra et medlemsland med vedtægtsmæssigt hjemsted i et andet medlemsland.

4.2.2 KONKURRENCEN FRA UDENLANDSKE SELSKABER

Etableringsfriheden og dommene gennemgået i forrige afsnit har altså væsentligt bidraget til den interne konkurrence imellem medlemsstaternes selskabslovgivning, idet iværksætter kan vælge blandt medlemsstaternes selskabslovgivning, når der ønskes at etablere et forretningsgrundlag. Derfor gives der også mulighed for iværksætter at vælge det land, som fx har det laveste minimumskapitalkrav for ApS'er. På baggrund heraf har især kapitalkravet for selskaber med begrænset hæftelse sidenhen været en vigtig konkurrenceparameter for at tiltrække iværksættere, som søger at etabler et forretningsgrundlag op.

Flere af de europæiske lande, herunder Tyskland led under stort pres fra et stigende antal engelske moderselskaber, der oprettede tyske filialer for direkte at omgå mindstekapitalkravet for tyske ApS'er (GmbH) på 25.000 euro¹⁷⁴. Derfor gennemførte Tyskland en reform af reglerne for GmbH¹⁷⁵, som herefter gjorde det muligt at stifte ApS'er, hvis kapitalkrav udgør mindre end 25.000 euro. For GmbH'er med begrænset hæftelse, hvis selskabskapital er under de 25.000 euro, skal disse benytte selskabsbetegnelsen "Unternehmergeellschaft"¹⁷⁶. Tyskland

¹⁷¹ Jf. Überseering-dommen, præmis 90-95.

¹⁷² Jf. C-167/01, Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam mod Inspire art – Benævnt "Inspire Art-dommen" fremadrettet.

¹⁷³ Jf. Inspire Art-dommen, præmis 105.

¹⁷⁴ Jf. "Dansk selskabsret 2 – Kapitalselskaber, 4. udg" af Søren Fris Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 50

¹⁷⁵ Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen med ikrafttrædelse 1. januar 2008 – Benævnt "MoMig" fremadrettet.

¹⁷⁶ Jf. GmbH § 5a.

blev dermed en af de første til at indføre en variant af de traditionelle anpartsselskaber¹⁷⁷. Andre lande¹⁷⁸ omkring Danmark begyndte ligeledes at reducere mindstekapitalkravet for ApS'er betydeligt¹⁷⁹, hvilket lagde yderligere pres på den danske selskabslovgivning i forhold til det politiske mål.

I Danmark har der ikke kunne spores en tilsvarende udvikling i antallet etableringskæder. Ifølge Erhvervsstyrelsens oplysninger var der i september 2014 registreret i alt 907 filialer af udenlandske aktieselskaber (526) og ApS'er (381)¹⁸⁰. Selvom Danmark ikke før indførelsen af IVS'er oplevede problemer med registrerede filialer af udenlandske moderselskaber, anså man det for nødvendigt at gøre dansk selskabslovgivning mere konkurrencedygtigt på grund af udviklingen i de omkringliggende landes selskabslovgivninger.

Overordnet kan derfor udledes, at indførelsen af IVS'er udsprang af etableringsfriheden i EU-retten, som ved hjælp af en række principielle afgørelse fra EU-domstolen, har skabt en konkurrence imellem medlemsstaternes selskabslovgivning. For at gøre dansk selskabslovgivning mere konkurrencedygtigt, og for at undgå en stigende registrering af filialer med engelske moderselskaber, fandt Danmark inspiration til en ny selskabsform ved at se til Tyskland, som opfandt et alternativ til det traditionelle ApS. Ved at indføre selskabsformen IVS, kunne regeringen forhindre etableringskæden af filialer med engelske moderselskaber, og samtidig fremme det politiske mål om at være det mest konkurrencedygtige samfund for erhvervslivet.

¹⁷⁷ Tysklands erfaringer med UG i årene efter 2008 har vist at være en succes blandt iværksætter, og har været en stor inspirationskilde til reglerne for danske IVS'er. Se hertil Lars Eriksen, Skat Udland 2014, s. 148. Konklusionen var, at muligheden for en hurtig og billig stiftelse af et selskab med begrænset hæftelse har været populær blandt tyske iværksættere.

¹⁷⁸ Norge oplevede ligeledes en markant stigning i antallet af registreret filialer med engelske moderselskaber, og måtte som konsekvens heraf sænke kapitalkravet for aksjeselskaber fra 100.000 NOK til 30.000. I Sverige reducerede man kapitalkravet til SEK 50.000 for det privata aktiebolag, jf. "Dansk selskabsret – Kapitalselskaber, 4. udg." af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 183.

¹⁷⁹ Jf. "Dansk selskabsret 2 – Kapitalselskaber, 4. udg." af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 49

¹⁸⁰ Jf. "Dansk selskabsret 2 – Kapitalselskaber, 4. udgave" af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 33

Spørgsmålet der trænger sig på ved fremsættelse af L 190 er, om afskaffelsen af IVS'er vil medføre, at Danmark risikere at opleve en eksponentiel stigning i registreret filialer med udenlandske moderselskaber¹⁸¹. Derudover må en afskaffelse af IVS'er anses for at være i direkte modstrid med det politiske mål om at være det mest konkurrencedygtige samfund for erhvervslivet, hvis udviklingen i medlemsstaternes selskabslovgivning er et opgør med den protektionistiske tilgangsvinkel til selskabsretten for at beskytte kreditor, herunder at stille krav om selskabskapital ved stiftelse af selskaber med begrænset hæftelse¹⁸².

Eftersom vi nu har udledt årsagen til indførelsen af IVS'er i dansk selskabslovgivning, vil vi nu se nærmere på de gældende regler og hensynene bag.

4.3 IVÆRKSÆTTERSELSKABER I DANMARK

Formålet med analysen er, som tidligere nævnt, at finde inspiration til nye tiltag for danske IVS'er for at optimere anvendelsen. Som tidligere nævnt er de danske regler for IVS'er inspireret af reglerne for tyske *Unternehmergeellschaft*. Reglerne i Belgien, Luxembourg og Italien er ligeledes inspireret af de tyske regler, idet Tyskland anses for selskabsformen ophavsland, hvorfor andre lande ofte har skuet til Tyskland for inspiration.

For at undgå de samme regler gentages, vil det fremhæves i de følgende afsnit, hvis de nuværende danske regler afspejler tilsvarende regler i Tyskland, Belgien, Luxembourg eller Italien. Herefter vil analysen i et særskilt afsnit gennemgå de regler der afviger fra de danske, således at der gives en nærmere gennemgang af, hvordan disse lande har reguleret IVS'er anderledes i forhold til Danmark, og hvorvidt disse regler vil hjælpe på problematikken i Danmark omkring svig og for høj andel af tvangsopløsninger, samtidig med de fremmer seriøsitet og rammevilkårene for iværksættere.

¹⁸¹ Filial-problematikken vil blive behandlet nærmere i afsnit 7.1.1 – "Implikationer ved afskaffelse af iværksætterselskaber".

¹⁸² Jf. "Dansk selskabsret 2 – Kapitalselskaber, 4. udg." af Søren Fris Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 31.

4.3.1 FORMÅL OG HENSYN BAG REGLERNE

Ifølge lovforslaget til indførelsen af IVS'er var et af formålene at afskaffe de ulovregulerede SMBA¹⁸³ pga. disse led af manglende gennemsigtighed, risiko for svindel, samt en højere andel af konkurser og tvangsopløsninger¹⁸⁴. Derudover var formålet at tilbyde et særligt iværksættersegment, som har incitament til at igangsætte et forretningsgrundlag, men som ikke i opstartsfasen har behov for et større kapitalgrundlag¹⁸⁵. I modsætning til SMBA'er, vil denne målgruppe med indførelsen af IVS'er, tilbydes en selskabsform hvis materielle regulering fastsættes i selskabsloven, og dermed øge graden af transparens, både for det offentlige, men også for selskabets medkontrahenter, idet der i selskabsloven stilles krav til forsvarligt kapitalberedskab, samt udarbejdelse og offentliggørelse af årsrapporter efter årsregnskabslovens regler¹⁸⁶.

Eftersom der med indførelsen af IVS'er blev fjernet kravet om selskabskapital ved stiftelse, var man nødsaget til at indsætte andre regler for at opveje dette. Hensynet i lovforslaget var begrundet i kreditorbeskyttelse, idet lovgiver fastslog, at til trods for det lempelige kapitalkrav ved stiftelse var indsat begrænsninger i at trække penge ud af et IVS, samtidig med det følger af selskabsloven, at ledelsen til enhver tid er forpligtet til at sikre et forsvarligt kapitalberedskab, herunder at der er tilstrækkelig likviditet til at opfylde selskabets nuværende og fremtidige forpligtelser¹⁸⁷.

Efter vi nu har udledt, at hensynene bag reglerne for IVS'er er begrundet i et kreditorbeskyttelseshensyn, vil afhandlingen i de følgende afsnit udlede gældende ret for danske IVS'er, og sammenligne med gældende ret i Tyskland, Belgien, Luxembourg og Italien, for at finde en løsning på problematikken omkring IVS'er med "øget risiko for svig"¹⁸⁸ og en høj andel af tvangsopløsninger.

4.3.2 STIFTELSE OG NAVN

¹⁸³ Om IVS'er er mere konkurrencedygtige, se artikel U.2013B.141: "Iværksætterselskaber – nøglen til en konkurrencedygtig dansk selskabsret", af Troels Michael Lilja.

¹⁸⁴ Jf. L 152, s. 21. Ønsket om at fjerne SMBA'er antages i øvrigt at være foreneligt med regeringens politiske mål om at sikre gode rammevilkår for erhvervslivet, således at erhvervslovgivningen er enkel, klar og let for erhvervslivet at administrere og efterleve, jf. Betænkning 1498, november 2008, s. 15.

¹⁸⁵ Jf. L 152, s. 28.

¹⁸⁶ Ibid.

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ Se konklusionen af den juridiske analyse i afsnit 3.4 – "Delkonklusion".

Siden 1. januar 2014 har det været muligt at stifte et IVS. Lovændringen indførte kapital 20 A¹⁸⁹ i selskabsloven, som regulerer særreglerne for IVS'er. Medmindre andet foreskriver af særreglerne i kapital 20a, gælder reglerne for ApS'er i selskabsloven også for IVS'er¹⁹⁰.

Modsat et "almindeligt" ApS¹⁹¹, kan et IVS have minimum en kapitalandel på mindst DKK 1¹⁹². Derudover skal selskabet anvende betegnelse "IVS" i deres navn¹⁹³, da det er vigtigt for selskabets interessenter, herunder myndigheder og private kreditorer, at vide der er tale om et selskab med begrænset økonomisk hæftelse for kapitalejerne kombineret med et specielt lavt krav til selskabskapitalen¹⁹⁴. Disse to regler gælder tilsvarende for Tysklands *Unternehmergeellschaft* (UG), Belgiens *Société privée a responsabilité limitée - starter* (SPRL-starter), Luxembourgs *Société à responsabilité limitée simplifiée* (S.à.r.l-S) og Italiens *Società a responsabilità limitat semplificata* (SRLS)¹⁹⁵. Loftet for selskabskapital varierer i de forskellige selskaber, men dette findes ikke at have betydning for afhandlingens problemfelt¹⁹⁶.

Ved stiftelse kan selskabskapital alene indskydes eller forhøjes med kontanter, herunder ved overførsel af selskabets reserver til selskabskapital¹⁹⁷. Dette er tilsvarende gældende for tyske UG¹⁹⁸ og italienske SRLS¹⁹⁹, imens denne begrænsning

¹⁸⁹ Jf. SL §§ 357a-357d, kapitel 20a.

¹⁹⁰ Jf. SL §§ 357a, stk. 1. Der gælder en tilsvarende regel for Luxembourgs S.à.r.l-S, jf. Loi 1915, art. 202-1, for Belgiens SPRL-S, jf. Code des sociétés, art. 211bis og for italienske SRLS, jf. Italien Civil Code, art. 2463 bis, sidst paragraf.

¹⁹¹ Et anpartsselskab skal have en selskabskapital svarende til mindst 50.000 kr. Jf. SL § 4, stk. 2.

¹⁹² Jf. SL § 357a, stk. 2., 1. pkt.

¹⁹³ Jf. SL § 357a, stk. 3.

¹⁹⁴ Karnov note 1501 til KSL §357a, stk. 4.

¹⁹⁵ For Tysklands UG, jf. GmbHG § 5a(1). For Belgiens SPRL-Starter, jf. Code des sociétés, art. 214 c. For Luxembourgs S.à.r.l-S, jf. Loi 1915, art. 202-4. For Italiens SRLS, jf. Italian Civil Code, art. 2463 bis.

¹⁹⁶ For Tysklands UG gælder EUR 1 til EUR 25.000, jf. GmbHG § 5a(1). For Belgiens SPRL-S gælder EUR 1 til EUR 18.500, jf. Code des sociétés, art. 223. For Luxembourgs S.à.r.l-S gælder EUR 1 til EUR 12.000, jf. Loi 1915, art. 202-4. For Italiens SRLS gælder EUR 1 til EUR 10.000, jf. Italian Civil Code, art. 2463 bis.

¹⁹⁷ Jf. SL § 357a, stk. 2., 2. pkt.

¹⁹⁸ Jf. GmbHG § 5a(2) og (4).

¹⁹⁹ Jf. Italian Civil Code, art. 2463.

ikke gælder for det belgiske SPRL-starter²⁰⁰ eller Luxembourg's S.ár.I-S²⁰¹, hvor der er tilladt at indskyde selskabskapital ved kontanter eller apportindskud.

For både IVS'er²⁰², tyske UG'er²⁰³ og belgiske SPRL-starter²⁰⁴ gælder, at både fysiske og juridiske personer kan stifte et iværksætterselskab²⁰⁵, hvorimod det kun er fysiske personer der kan stifte italienske SRLS'er²⁰⁶ og luxembourg'ske S.ár.I-S²⁰⁷. Denne forskel vil blive behandlet nærmere²⁰⁸, da dette findes særlig relevant for problematikken omkring den høje andel af tvangsopløsninger²⁰⁹. Derudover findes en særlig regel kun gældende for Luxembourg'sk S.ár.I-S, hvori det kun er muligt for iværksætter at eje ét S.ár.I-S ad gangen²¹⁰, som vil blive genstand for en nærmere analyse senere i afhandlingen.

4.3.3 TVUNGEN OVERSKUDSHENLÆGGELSE

En af de mest anvendte regler for at opveje fjernelsen af krav til selskabskapital, samt til at forhindre misbrug og beskyttelse af kreditorer²¹¹, er reglen om, at et IVS skal henlægge en bestemt andel af selskabets overskud til "opsparing" indtil grænsen for ApS er nået. Dette er gældende i alle de omhandlende lande, selvom der er forskellige krav til, hvor meget af selskabets overskud der skal henlægges. Formålet med opsparingsreglen er, at der opbygges en formue i selskabet, der over tid kan yde kreditorerne og andre tredjemænd en større beskyttelse. Selskabets kreditorer får herigennem en sikkerhed ved, at den indbetalte kapital er bundet i selskabet, og kan kun udtages igen efter reglerne i selskabsloven²¹².

²⁰⁰ Jf. "The Diffusion of Law: Movement of Laws and norms around the world" af Sue Far-ran, James Gallen og Christa Rautenbach, s. 91-109. Se endvidere artikel "Die deut-sche Unternehmergeellschaft und ihre ausländische Ableger – Bestandsaufnahme und reformperspektiven" af Prof. Dr. Holger Fleischer, LL.M., s. 3-6.

²⁰¹ Jf. Loi 1915, art. 202-4.

²⁰² Jf. SL § 24.

²⁰³ Jf. GmbHG § 5a(4).

²⁰⁴ Jf. Code des sociétés, art. 249, para 2.

²⁰⁵ Jf. "Die deutsche Unternehmergeellschaft und ihre ausländische Ableger – Be-standsaufnahme und reformperspektiven" af Prof. Dr. Holger Fleischer, LL.M., s. 293-296.

²⁰⁶ Jf. Italian Civil Code, art. 2663 bis (1).

²⁰⁷ Jf. Loi 1915, art. 202-2.

²⁰⁸ Se herom i afsnit 4.4 – "Særlige regler i Belgien og Luxembourg".

²⁰⁹ Se herom i afsnit 2.1 – "Argumenter for afskaffelse".

²¹⁰ Jf. Loi 1915, art. 202-2.

²¹¹ Se herom i afsnit 4.3.1 – "Formål og hensyn bag reglerne".

²¹² Som omfatter enten udbytte, kapitalnedsættelse eller likvidation, jf. "Aktie- og an-partsselskabsret, Kapitalselskaber, 2013, 12. rev. udg." af Paul Krüger Andersen, s. 249-307.

IVS'er skal henlægge mindst 25 % af selskabets overskud til en bunden reserve indtil denne reserve sammen med selskabskapitalen udgør mindst DKK 50.000 svarende til selskabskapitalen for et ApS²¹³. Dette gælder tilsvarende for det tyske UG²¹⁴ indtil grænsen for et tysk GmbH på EUR 25.000 er nået, og for belgiske SPRL-S indtil grænsen for belgisk SPRL på EUR 18.500 er nået²¹⁵. Derimod skal kun 5 % af årsoverskuddet i et luxembourgsk S.à.r.l-S henlægges eller "spares" op indtil grænsen for et luxembourgsk S.à.r.l på EUR 12.000 er nået, imens 20 % skal henlægges eller "spares" op for det italienske SRLS indtil grænsen for et italiensk SRL på EUR 10.000 er nået.

Der findes desuden forskel i de omhandlende lande, hvad der kan ske med det resterende overskud i selskabet, fx om det resterende overskud kan udbetales til iværksætter som udbytte²¹⁶. I IVS'er er dette ikke muligt²¹⁷, imens dette er tilladt i tyske UG'er²¹⁸. Forskellen i hvor meget der skal henlægges til et selskabs reserve, og hvad det resterende overskud kan anvendes til, vurderes ikke at være relevant for afhandlingens problemfelt, og vil derfor ikke behandles nærmere.

4.3.4 OMREGISTRERING

Eftersom det er udledt i forrige afsnit, at der er forskellige krav for selskabskapital for ApS'er i de behandlende lande, findes der selvfølgelig også en forskel i, hvornår et IVS skal omregistreres til et ApS. Reglerne om omregistrering i de omhandlende lande minder om i hinanden sin helhed, men der findes væsentlige afvigelser til om registreringen er frivillig eller påtvunget.

Ud over at kunne udbetale udbytte, kan generalforsamlingen med samme stemmeflertal, der kræves til vedtægtsændring²¹⁹, beslutte, at omregistrere et IVS til

²¹³ Jf. SL § 357b, stk. 1. De DKK 50.000 var kapitalgrænsen for et ApS pr. 28. februar 2019.

²¹⁴ Jf. GmbHG § 5a(3).

²¹⁵ Jf. Code des sociétés, art. 319bis.

²¹⁶ Se om forslag til ændring af de danske regler omkring omsætteligheden af det resterende overskud der ikke skal henlægges til reserve i "Iværksætterselskaber, 2015" af Troels Michael Lilja, s. 43-48.

²¹⁷ Jf. KSL § 357b, stk. 2.

²¹⁸ Jf. GmbHG § 5a(3).

²¹⁹ Tilsvarende SL § 106, stk. 1.

et ApS²²⁰, når omregistreringsniveauet på DKK 50.000 er nået²²¹. Dette gælder tilsvarende for tyske UG²²², luxembourgske S.à.r.l-S²²³ og italienske SRLS. Der stilles ikke krav i loven om, at omregistrering til ApS skal ske, når selskabskapitalen og den bundne reserve tilsammen udgør DKK 50.000. Dette stilles der derimod krav om for belgiske SPRL-S²²⁴. Derudover gælder der helt særlige regler omkring omregistrering for belgiske SPRL-S, hvilket vil blive gennemgået i dybden senere²²⁵.

Det er endvidere en betingelse for omregistreringen af et IVS til et ApS, at der udarbejdes en erklæring af en vurderingsmand, jf. § 37, om, at kapitalen er til stede²²⁶. Der har ikke kunne udledes en tilsvarende regel i de andre landes regler.

Reglerne omkring omregistrering i Tyskland, Luxembourg og Italien er igen meget tilsvarende de danske, hvorfor disse ikke giver anledning til en løsning på problematikken for IVS'er omkring forhøjet risiko for svig og høj andel af tvangsopløsninger. Derimod fandtes Belgiens regler til omregistrering, som potentielt kan få konsekvenser for iværksætter, og påvirke både seriøsiteten af anvendelsen og formålet omkring selskabsformen blot er en mulighed for at "spare" selskabskapital op, indtil omregistrering til et ApS kan ske. Men disse regler vil, som sagt, blive gennemgået i de følgende afsnit.

Overordnet kan udledes om gældende ret for IVS'er, at reglerne i forvejen afspejler reglerne i Tyskland, Belgien, Luxembourg og Italien, hvorfor de udledte regler ikke giver anledning til en løsning på problematikken for IVS'er. Selvom der fandtes variationer til de enkelte bestemmelser, vurderes disse ikke tilstrækkelig relevante til at løse afhandlingens problemfelt. Derfor vil der i de følgende afsnit gennemgås

²²⁰ Selskabets vedtægter skal tilpasses i overensstemmelse hermed og selskabet skal anvende betegnelsen "anpartsselskab" eller "ApS" i deres navn, som følge af navnreglen.

²²¹ Jf. SL § 357c, stk. 1. Kapitalselskabslovens § 357 c, stk. 1, om omregistrering, er en særregel i forhold til kapitel 17 om omdannelser.

²²² Jf. GmbHG § 5a(5). Se uddybende "Unternehmergesellschaft (haftungsbeschränkt): Verfassung – Gläubigerschutz – Alternativen, Duncker & Humblot, 2010, s. 301-309.

²²³ Jf. Loi 1915, art. 202-4.

²²⁴ Jf. "The Diffusion of Law: Movement of Laws and norms around the world" af Sue Far-ran, James Gallen og Christa Rautenbach, s. 91-109.

²²⁵ Se herom i afsnit 4.4.2 – "Tvangsomregistrering eller personlig hæftelse – Belgiens regler".

²²⁶ Jf. SL § 357c, stk. 2.

nogle af de regler, som ikke kan findes i de danske regler, og som potentielt kan medvirke til løsningen på problematikken for IVS'er.

4.4 SÆRLIGE REGLER I BELGIEN OG LUXEMBOURG

I de følgende afsnit vil gennemgås de regler i Belgien og Luxembourg, som ikke eksisterer i dansk, og som findes relevante for afhandlingens problemfelt. Årsagen til der kun fokuseres på udvalgte belgiske og luxembourgske regler, skyldes at der hverken i de tyske eller italienske regler, fandtes tiltag som potentielt ville kun bidrage positivt til anvendelsen af IVS'er i Danmark, hvorfor der afgrænses fra at behandle disse regler yderligere²²⁷.

4.4.1 KUN FYSISKE PERSONER OG BEGRÆNSET EJERSKAB

Afvigende fra Danmarks, Tysklands, og Belgiens regler er det kun muligt for fysiske personer at stifte et luxembourgske S.à.r.l.-S, og en iværksætter har kun mulighed for at have anparter i et S.à.r.l.-S ad gangen²²⁸.

Denne regel findes særligt at være relevant for problematikken omkring den høje andel af tvangsopløsninger, hvortil der ingen eller begrænset aktivitet har været i selskabet, som fremhævet i ERST-rapporten²²⁹. Taxalicens-eksemplet i indledningen ville ikke havde været muligt, eller i hvert fald gjort mere besværligt, hvis hver taxavognmand kun var begrænset til at oprette ét IVS. Seriestiftelser af selskaber til udelukkende af søge taxalicens, for derefter at lade selskabet tvangsopløse, hvis det ikke fik en licens, ville formodes at kunne have været undgået med denne regel.

Derudover formodes at svig, herunder skatte- og momssvig i højere grad sker i forbindelse med koncernforbundne selskaber²³⁰, samtidig med allerede etablerede koncerner eller selskaber ikke har samme behov for at kunne stifte et selskab med begrænset selskabskapital, da det må formodes disse har kapital til at stifte. En begrænsning i juridiske enheders adgang til at stifte et IVS, må formodes at medføre færre selskaber vil blive stifte til uhensigtsmæssige formål, og forhindre at momskarruseller eller andet skatte- og momssvindel kan finde sted. Formålet med

²²⁷ For at give et eksempel på regler der findes irrelevante, kan nævnes Italiens regler om at stiftelse- eller registreringsomkostninger for selskabet reduceres i forhold til et ApS, jf. Italian Civil Code, art. 3, og art. 2463bis.

²²⁸ Jf. Loi 1915, art. 202-2.

²²⁹ ERST-rapport, afsnit 7.

²³⁰ Se hertil høringsvar fra Troels Michael Lilja af 8. marts 2019.

selskabsformen at ramme et iværksættersegment, der har begrænset kapitalbehov må endvidere formodes ofte at være fysiske personer, hvorfor tiltaget anses i overensstemmelse med selskabsformen formål.

Afhandlingen er af den opfattelse, at en implementering af kun fysiske personer kan stifte et IVS, samtidig med at iværksætter begrænses til at have anparter i kun ét IVS ad gangen vil tilsikre at øge sandsynligheden for at et IVS stiftes med henblik på reel aktivitet i selskabet, og fremme seriøsiteten i anvendelsen. Dette skyldes, at problematikken omkring den høje andel af tvangsopløsninger i ERST-rapporten anses for et mere væsentligt problem end skatte- og moms-problematikken²³¹. Afslutningsvis anses formålet med IVS'er ikke at blive begrænset af reglen, idet fysiske iværksættere fortsat gives adgang til et specifikt iværksættersegment, som ved opstart af et forretningsgrundlag har begrænset brug for selskabskapital. Reglen vurderes ligeledes ikke at have nogle økonomiske konsekvenser for iværksættere, samtidig med at en implementering af reglen forventes at have begrænset økonomiske konsekvenser for regeringen.

4.4.2 "TVANGSOMREGISTRERING" OG PERSONLIG HÆFTELSE FOR KONKURS

Belgien har indført en regel om, når et SPRL-S ikke er omregistreret til et SPRL tre år efter det blev stiftet, hæfter iværksætter personligt for forskellen mellem den registreret selskabskapital og grænsen for selskabskapital i et SPRL (EUR 18.500)²³².

Først og fremmest kan reglen potentielt have en positiv virkning på antallet af omregistreringer, når reglen sammenholdes med ERST-rapportens resultat om det lave antal af omregistreringer²³³, hvilket enten kan skyldes, at det kan tage flere år at gøre et selskab rentabelt eller at IVS'er anvendes som bibeskæftigelse til en iværksætters økonomiske hovedaktivitet²³⁴. Begge årsager vil i hvert fald forklare, hvorfor omregistreringsniveauet inden for en treårig periode ikke er opnået. Omvendt kan resultatet skyldes, at der mangler juridisk incitament til omregistrering,

²³¹ Se diskussion om ERST-rapporten, som informationsgrundlag for afskaffelse i afsnit 7.1.1 - "Implikationer ved afskaffelse af iværksætterselskaber".

²³² Jf. Code des sociétés, art. 214.

²³³ Jf. ERST-rapport, afsnit 5, s. 31-32. Kun 1.591 ud af 41.877 stiftet IVS'er i perioden 2014-2017 er omregistreret til et ApS, og kun yderligere 97 IVS'er fandtes at have den nødvendige kapital til omregistrering.

²³⁴ Jf. ERST-rapport, afsnit 5, s. 31-32.

idet der ikke stilles decideret krav til omregistrering i selskabsloven²³⁵. Uagtet årsagen til det lave antal omregistreringer, vurderes Belgiens regel at kunne bidrage til formålet omkring IVS'er på et tidspunkt skal lade sig omregistrere, idet reglen implicit opfordrer iværksætter til at lade sit IVS omregistrere til et ApS, ved at pålægge iværksætter personlig hæftelse, såfremt omregistrering ikke er sket inden for treårig periode. For det andet formodes reglen kun i begrænset omfang at fremme seriøsitet i anvendelsen af IVS'er eller reducere risikoen for svig, selvom iværksætters hæftelse for selskabets forpligtigelse øges. Dette skyldes, at iværksætter fortsat kun hæfter op til DKK 50.000, som i praksis ikke giver en særlig kreditormæssig beskyttelse. Derudover træder reglen først i kraft efter tre år selskabet er stiftet, hvilket fortsat gør det muligt at lave skatte- og momssvig inden for de første tre år af selskabets levetid.

I modsætning til ovenstående, formodes Belgiens andre særlige regler i højere grad at fremme seriøsitet i anvendelsen og reducere risikoen for svig i IVS'er. Såfremt et SPRL-S inden for de første tre år anmelder selskabet konkurs, hæfter iværksætter personligt for selskabets forpligtigelse, hvis det kan påvises at selskabets finansielle plan ved stiftelse, ikke var tilstrækkelig til at dække selskabets forretningsaktivitet i en periode på to år²³⁶. Modsat Danmark, Tyskland, Luxembourg og Italien, skal der i et SPRL-S oprettes en finansiell plan for selskabets aktivitet, der kontrolleres af en ekspert²³⁷. Den finansielle plan er medvirkende til at bevise grundlaget og årsagen til et selskab evt. går konkurs, og medvirker derfor til at fastsætte ansvarsgrundlaget for iværksætter²³⁸.

En tilsvarende regel i dansk selskabslovgivning, vil formentlig reducere antallet af selskaber der oprettes uden nogensinde at opnår reel erhvervsaktivitet. Dermed forventes reglen at reducere antallet af tvangsopløsninger, da det forventes der kun stiftes selskaber, som har en reel forretningsplan og denne er korrekt finansieret. Endvidere vil den finansielle plan lette vurderingen af, hvorvidt iværksætter pålægges at hæfte for selskabets forpligtigelser, da denne vil fungere som et redskab for Skifteretterne. Omvendt kan det ikke med sikkerhed udledes, hvilke økonomiske konsekvenser dette har for iværksætter, ligesom det ikke har kunne udledes af reglerne, hvorvidt staten eller iværksætter selv afholder omkostninger til

²³⁵ Jf. SL § 357c, stk. 1 – Her stilles blot krav om der kan ske omregistrering.

²³⁶ Jf. Code des sociétés, art. 229, nr. 5.

²³⁷ Jf. Code des sociétés, art. 215.

²³⁸ Jf. "The Diffusion of Law: Movement of Laws and norms around the world" af Sue Faran, James Gallen og Christa Rautenbach. s. 91-109.

den finansielle plan. Udarbejdelsen af en forretningsplan, som skal godkendes af en ekspert, herunder eksempelvis en revisor, kan have store økonomiske omkostninger for iværksætter, som kan medvirke at reglen i højere grad vil have negative end positive konsekvenser.

4.5 DELKONKLUSION

Formålet med at udlede hvilke regler der gælder for IVS'er i andre europæiske lande, er at hente inspiration til hvordan andre lande har opvejet for manglende krav om selskabskapital, så de danske regler kan optimeres i forhold til de overordnet problematikker med IVS'er fremsat af lovforslaget, herunder svig og høj andel af tvangsopløsninger.

Den komparative analyse har vist, at en af de vigtigste forskelle i Danmarks, Tysklands, Belgiens, Luxembourgs og Italiens regler fandtes i, hvem der har mulighed for at stifte et selskab og hvor mange IVS'er der må stiftes. Her fandtes at kun fysiske personer kan stifte italienske SRLS'er og luxembourgske S.ár.l-S, hvorimod der gælder for IVS'er, UG'er og SPRL-S'er at disse kan stiftes af både fysiske og juridiske personer. I tillæg hertil fandtes en særlig regel kun gældende for det luxembourgske S.ár.l-S, hvori det kun er muligt for iværksætter at eje anparter i ét S.ár.l-S ad gangen.

Ved analysen fandtes endvidere regler i Belgien, som ikke fandtes i de andre lande, der potentielt kan have en positiv effekt på problematikkerne med IVS'er. Den første regel fastsætter, at iværksætter hæfter personligt for forskellen mellem den registreret selskabskapital og grænsen for selskabskapital i et SPRL (EUR 18.500), hvis et SPRL-S ikke er omregistreret til et SPRL tre år efter det blev stiftet. Derudover hæfter iværksætter personligt for selskabets forpligtigelse, såfremt et SPRL-S inden for de første tre år går konkurs, og det kan påvises at et selskabs finansielle plan ved stiftelse, ikke var tilstrækkelig til at dække selskabets forretningsaktivitet i en periode på to år.

På baggrund af den komparative analyse må det konkluderes, at reglerne fra Luxembourg vil være mest optimale at implementere, da kombinationen af kun fysiske personer kan stifte og en iværksætter begrænses til at have anparter i et S.ár.l-S ad gangen, fandtes at være den bedste løsning til at fremme seriøsitet i IVS'er, da det formodes at etablerede koncerner i højere grad anvender IVS'er til svig, samtidig med at seriestiftelse af IVS'er til fx at omgå anden lovgivning forhindres, og dermed reducere antallet af tvangsopløsninger.

Resultatet afføder spørgsmålet om, hvorvidt reglerne fra både Belgien og Luxembourg vil skifte eller påvirke iværksætters valg af selskabsform, og Luxembourgs regler reelt påvirker iværksætters incitament ved anvendelsen af et IVS, eller om

Belgiens regler i højere grad vil fremme seriøsitet i IVS'er. Dette vil blive analyseret nærmere i afhandlingens spilteoretiske afsnit nedenfor.

5. SPILTEORETISK ANALYSE

5.1 INDLEDNING

I de to foregående afsnit blev forskelle og ligheder mellem hæftelses- og erstatningsansvar i et IVS, et ApS og en enkeltmandsvirksomhed udledt. Dernæst blev sammenlignet forskelle og ligheder for reguleringen af iværksætterselskaber i Tyskland, Luxembourg, Belgien og Italien. Det blev konkluderet i den juridiske analyse, at ud fra en hæftelsesansvarsbetragtning vil iværksætter foretrække at starte sit forretningsgrundlag i et IVS, frem for et ApS eller enkeltmandsvirksomhed, idet iværksætter får begrænset hæftelse og indskuddet i selskabet kan begrænses til DKK 1. For så vidt angår reglerne omkring erstatningsansvar, fandtes der ikke at være lempeligere regler for IVS'er end i et ApS eller enkeltmandsvirksomhed, og dermed give iværksætter højere incitament i et IVS til at begå svig²³⁹.

Det blev endvidere konkluderet af den komparative analyse, at udvalgte regler i Luxembourg og Belgien, potentielt kan bidrage positivt som løsning til problemet omkring svig og den uhensigtsmæssige høje andel af IVS'er der tvangsopløses²⁴⁰. Luxembourgs regler om kun fysiske personer kan stifte et IVS og en iværksætter begrænses til kun at have anparter i ét IVS ad gangen, vurderes at være mest hensigtsmæssig at implementere, fremfor Belgiens regler, som pålægger iværksætter personlig hæftelse for selskabets forpligtigelser, hvis et IVS ikke er omregistreret efter tre år, eller selskabet meldes konkurs inden for tre år og årsagen skyldes, at den finansielle plan ved stiftelse ikke var tilstrækkelig til dække to år af selskabets aktiviteter²⁴¹.

På baggrund af ovenstående vil der i dette afsnit blive undersøgt, hvordan hæftelses- og erstatningsansvaret, ud fra et spilteoretisk synspunkt, påvirker iværksætters valg af selskabsform og efterfølgende anvendelse heraf. Ligeledes vil det ud fra et spilteoretisk synspunkt undersøges, hvilke af Luxembourg eller Belgiens regler, vil give iværksætter de bedste incitamenter. Fokuspunktet i den spilteoretiske analyse, vil være iværksætters handlinger set i lyset af de nye regler implementeres, som er udledt af den komparative analyse.

²³⁹ Se afsnit 3.4 - "Delkonklusion".

²⁴⁰ Som medfølger omkostninger for Skatteforvaltningen, Erhvervsstyrelsen og Skifteretterne, jf. ERST-rapport, afsnit 7 og 8, s. 36-54.

²⁴¹ Se afsnit 4.5 - "Delkonklusion".

Spilteori anvendes, da teorien kan hjælpe med at forudsige en eventuel adfærd ændring hos spillerne på baggrund af de forudsætninger, som fastlægges for spillene, herunder ændringer af retsregler. I de følgende afsnit vil spilteori og forudsætningerne for de udformede spil indledningsvist blive præsenteret. Herefter følger der et afsnit for hvert af de udformede spil, som til sidst afsluttes med en Kaldor-Hicks efficiensbetragtning.

5.2 SPILTEORI OG SPILLENES REGLER

Der vil i analysen blive udformet tre forskellige dynamiske spil i ekstensiv form med perfekt information, som skal vise statens og iværksætters handlinger under givne forudsætninger.

I spillene findes to faktiske spillere, henholdsvis staten og iværksætter. Ifølge den gængse spilteori anses staten ofte ikke for en strategisk spiller, men nærmere en hypotetisk spiller (*naturen*²⁴²), som træffer beslutninger under nærmere fastsatte sandsynligheder. I de følgende spil er staten dog en strategisk spiller, da problemet med IVS'erne medfølger store omkostninger for staten, herunder skatte- og momsrestancer til Skatteforvaltningen, samt omkostninger til Erhvervsstyrelsen og Skifteretterne i forbindelse med den høje andel af tvangsopløsninger.

Spillerne antages, at udvise rationalitet, hver gang en beslutning skal træffes, givet den anden spillers beslutning. Dette kaldes også for sekventiel rationalitet²⁴³. Udover de to spillere, er en hypotetisk spiller indsat. Den hypotetiske spiller repræsenterer ledelsen af det valgte selskab, hvor begge spillere alene kan påvirke sandsynligheden for at selskabet bliver drevet lovligt eller ulovligt. Et selskabs henholdsvis lovlige eller ulovlige drift er derfor forbundet med usikkerhed og vil derfor være "an act of nature"²⁴⁴.

5.2.1 SPIL MED HÆFTELSES- OG ERSTATNINGSANSVAR

²⁴² Jf. "Game Theory and the Law" af Douglas G. Baird, Robert H. Gertner og Randal C. Picker, s. 310.

²⁴³ Jf. "Strategy an introduction to game theory, 3. udg." af Joel Watson, s. 185.

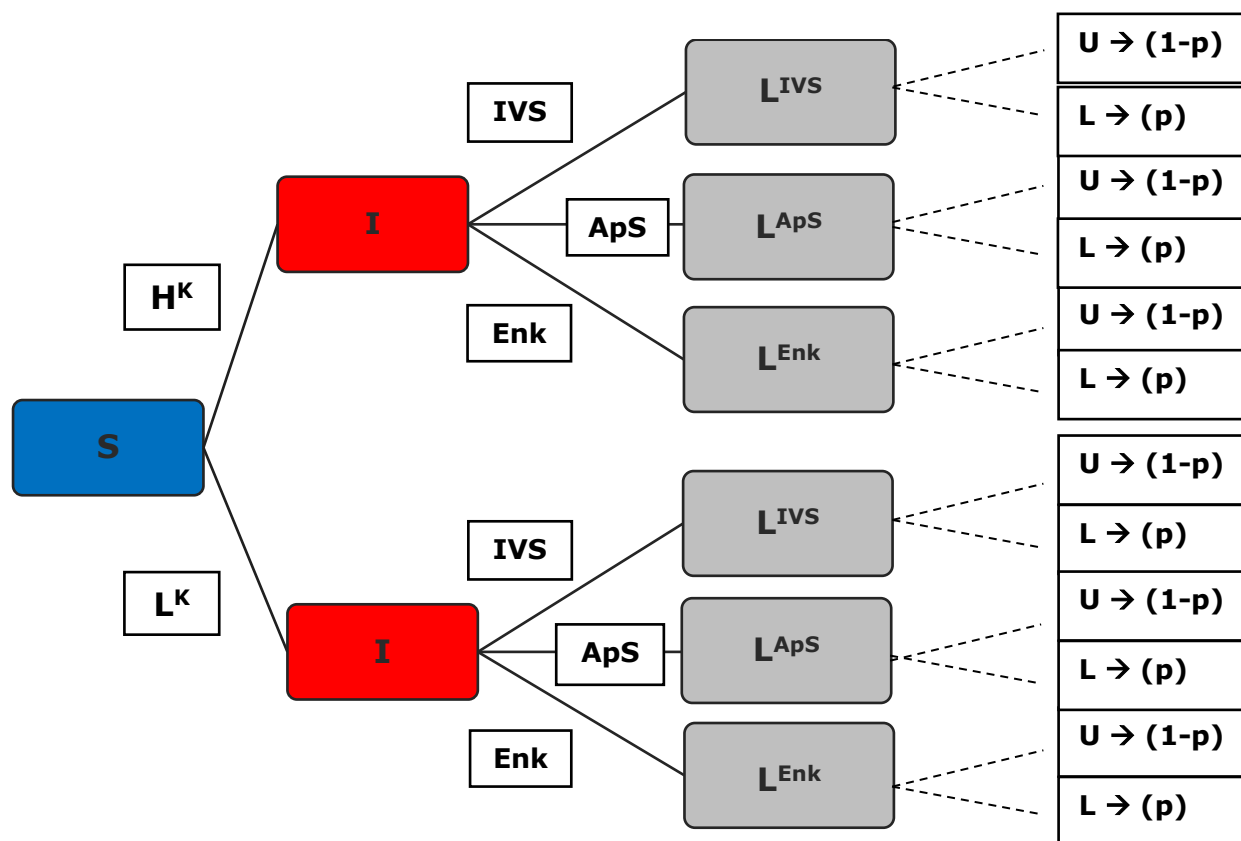
²⁴⁴ Ibid., s. 126.

De første to spil er baseret på reglerne for hæftelses- og erstatningsansvar. Spillene er baseret på lovforslagsstillers antagelse om, at hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne er lempeligere for iværksætterselskaber, hvilket giver iværksættere incitament til at foretrække denne selskabsform til ulovlig eller uagtsom adfærd, særligt i forhold til skatte- og momssvig. For at spillene afspejler problematikkerne omkring skatte- og afgiftsrestancer i IVS'erne i ERST-rapporten²⁴⁵, ses i spillene nærmere på, hvorledes staten blot ved at øge ressourceforbruget til skatte- og moms kontrol, samt afsløring af potentielle virksomheder²⁴⁶, vil påvirke iværksætters incitament ved valg af selskabsform og anvendelse, afhængigt af hvordan iværksætter kan komme til at hæfte for skatte- og momsrestancer opstået ved ulovlig aktivitet.

For at undersøge, hvordan hæftelses- og erstatningsansvarsregler særskilt påvirker valg af selskabsform og anvendelse, udformes først et spil udelukkende med hæftelsesansvarsreglerne. Dernæst vil der udformes et spil, hvor erstatningsansvarsreglerne bliver inddraget. Disse to spil vil danne grundlaget for lovforslagsstillers argumentation om, at iværksætter foretrækker et IVS til skatte- og momssvig, da det er for nemt og risikofrit at optage gæld i et IVS. Dermed søger spillene at svare nærværende afhandlings problemformulering. Spillene med hæftelses- og erstatningsansvar udformes som vist i figur 1 nedenfor.

²⁴⁵ Som der lægges vægt på i lovforslaget, og primært baseres på konklusionerne fra ERST-rapporten.

²⁴⁶ Som er Skatteforvaltningens værktøjer til at afsløre svig, jf. ERST-rapport, afsnit 8, s. 45-48.

FIGUR 1 - EGEN TILVIRKNING – SPILTRÆ MED HÆFTELSES- OG ERSTATNINGSANSVAR

Spiltræet viser, at staten, markeret med "S", er første beslutningstager, og står over for et valg om at vælge høj eller lav skatte- og moms kontrol, samt højt eller lavt ressourceforbrug til at identificere potentielle svigvirksomheder, henholdsvis " H^K " eller " L^K ". Når det angives, at staten udøver høj kontrol, antages det, at staten anvender flere omkostninger til skatte- og moms kontrol, samt flere omkostninger til at identificere potentielle svigvirksomheder, end hvad der er fremhævet under kapitel 8 i ERST-rapporten²⁴⁷. Lav kontrol udgør derfor stadig en forholdsvis høj kontrol af selskaber.

Næste beslutningsknode er markeret med "I" og beskriver, at iværksætteren i forlængelse af statens første beslutning, står over for valg af selskab. Iværksætteren skal i denne beslutning vælge, hvilken selskabsform der foretrækkes, markeret med henholdsvis " IVS ", " ApS " og " Enk ". Dette gælder uanset om staten vælger høj eller lav kontrol. Afslutningsvis vil naturen i form af idet valgte selskabs ledelse spille en afgørende rolle i form af nærmere specificerede sandsynligheder for, om selskabet vil blive drevet lovligt " L ", eller ulovligt, " U ". Sandsynlighederne vil nærmere blive defineret under hvert spil.

²⁴⁷ Jf. ERST-rapport afsnit 8, s. 45-48.

Da det ikke kan vides med sikkerhed på forhånd, om et selskab drives lovligt eller forsætligt drives ulovligt efter stiftelse, ved spillerne ikke hvilke payoff de ender med at få. Spillernes forventede payoff beregnes ud fra sandsynligheden for, at et selskab drives lovligt, ganget med payoff, når selskabet drives lovligt, lagt sammen med sandsynligheden for, at selskabet drives ulovligt, ganget med payoff, når selskabet drives ulovligt. I formel skrives dette som følgende:

$$Payoff = (P^L * Payoff^L) + ((1 - P^L) * Payoff^U)$$

Spillernes strategier er oplistet i oversigten i tabel 1:

Oversigt over strategier for spiller "S"	
Strategi 1	H ^K
Strategi 2	L ^K

Oversigt over strategier for spiller "I"	
Strategi 1	IVS hvis H ^K , IVS hvis L ^K
Strategi 2	IVS hvis H ^K , ApS hvis L ^K
Strategi 3	IVS hvis H ^K , Enk hvis L ^K
Strategi 4	ApS hvis H ^K , IVS hvis L ^K
Strategi 5	ApS hvis H ^K , ApS hvis L ^K
Strategi 6	ApS hvis H ^K , Enk hvis L ^K
Strategi 7	Enk hvis H ^K , IVS hvis L ^K
Strategi 8	Enk hvis H ^K , ApS hvis L ^K
Strategi 9	Enk hvis H ^K , Enk hvis L ^K

TABEL 1 – EGEN TILVIRKNING – STRATEGIOVERSICHT FOR SPIL MED HÆFTELSES- OG ER-STATNINGSANSVAR

Ved første beslutningsknode har staten således to strategier, enten at vælge lav eller høj kontrol. Herefter har iværksætter ni forskellige strategier på baggrund af statens forudgående valg. Naturen er ikke en spiller med strategisk interesse i spillet, og derfor er der ikke fastsat specifikke strategier herfor. Da naturen har sidste valg, kan ingen af spillerne påvirke, hvilken af de ni forskellige udfald, som spillet kan ende i. Spillerne kender kun sandsynligheden for hvert udfald, og det forventede payoff på baggrund heraf.

Måden hvorpå spillene løses, er ved hjælp af baglæns induktion. Herved findes frem til spillets ligevægt, hvor ingen spiller kan stilles bedre, givet den andens spillers valg. Da det er dynamiske spil med perfekt information, kan baglæns induktion anvendes. Perfekt information i et spil gør, at hver spiller altid ved, hvor i spillet de befinder sig, idet hver handling sker sekventielt. Ved baglæns induktion startes der med at se på spillernes payoff, og derefter udledes, hvordan hver spiller, på baggrund af deres payoff, vil handle. Spillerne anskues hver for sig, og ud fra antagelsen om, at spillerne er payoff maksimerende ved hver beslutningsknode. På den måde kan udledes, hvilken slutknode og dermed det payoff, som løsningen tager sit udgangspunkt i. Dermed fjernes også de handlinger, som er domineret af en anden handling, der medfører højere forventet payoff, for den spiller der tages udgangspunkt i²⁴⁸.

Spillene under hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne består af tre subgames, da spillet i sig selv udgør et, og alle beslutningsknuder i sig selv udgør et selvstændigt spil, på baggrund af antagelsen om perfekt information, og spillerne derfor altid ved, hvor i spillet de befinder sig. Første spil viser to subgames, da iværksætter skal træffe valg om selskabsform, baseret på statens forudgående beslutning om enten at fastsætte høj eller lav kontrol. Sidste spil viser, at hele spillet i sig selv også er et stort subgame, da staten skal træffe afgørelse om niveau af kontrol.

Anvendelsen af baglæns induktion gør ligeledes, at der findes frem til den ligevægt for spillerne, som kaldes "Subgame Perfect Nash Equilibrium"²⁴⁹. For at der kan være tale om et Sub^E, skal der kunne udledes en Nash ligevægt i hvert subgame. Dette gøres for at fjerne utroværdige Nash ligevægte, idet der i ekstensive spil ofte forekommer adskillige Nash ligevægte, men hvor ligevægten er utroværdig, fordi spilleren på et tidligere tidspunkt, vil kunne skifte strategi, og være bedre stillet. Ved Sub^E fjernes utroværdige Nash ligevægte, hvor en spiller aldrig vil ende i, fordi spilleren vil træffe et andet valg, som vil stille spilleren bedre. I dynamiske spil der løses ved baglæns induktion, og hvor spillerne antages at udvise sekventiel rationalitet, betyder at strategierne ikke er givet på forhånd, men spillerne optimerer deres strategi, alt afhængig af, hvilken beslutningsknode spilleren ender i²⁵⁰.

Opsummerende vil der i analysen udledes den strategi for spillerne, som sikrer at spillerne altid ender i en Sub^E i alle subgames, da en Sub^E-strategi er en strategi,

²⁴⁸ Jf. "Strategy an introduction to game theory, 3. udg." af Joel Watson, s. 186.

²⁴⁹ Benævnes "Sub^E" i resten af afhandlingen.

²⁵⁰ Jf. "Strategy an introduction to game theory, 3. udg." af Joel Watson, s. 187.

hvor en spiller, uagtet den anden spillers beslutning, ikke vil kunne stilles bedre ved at skifte strategi, givet den anden spillers valg²⁵¹. Da ingen spiller vil træffe et irrationelt valg, ud fra et sekventielt rationalitetsperspektiv, definerer Sub^E-strategien spillerens optimale handlinger, selv om spilleren ikke rationelt kan forvente, at den anden spiller vil stille spilleren over for sådan en beslutning²⁵².

5.2.2 SPIL MED LUXEMBOURG OG BELGIENS RETSREGLER

Spillene i andet afsnit er baseret ud fra udvalgte retsregler fra Luxembourg og Belgien, som blev udledt i den komparative analyse. I den komparative konklusion blev det udledt, at Luxembourgs regler om, at IVS'er kun må stiftes af fysiske personer, og en iværksætter kun må eje anparten i ét IVS ad gangen²⁵³ kunne have en potentiel positiv virkning på at fremme anvendelsen af IVS'er, ved at reducere risikoen for svig og antallet af stiftede IVS'er uden reel erhvervsaktivitet, som derefter tvangsopløses til omkostning for staten. Derudover fandtes Belgiens regler at kunne have en potentiel positiv effekt ved reglerne om, at iværksætter hæfter personligt for selskabets forpligtigelser, hvis et IVS ikke er omregistreret efter tre år, samt hvis et IVS meldes konkurs inden for tre år og årsagen skyldes, at den finansielle plan ved stiftelse ikke var tilstrækkelig til dække to år af selskabets aktiviteter²⁵⁴.

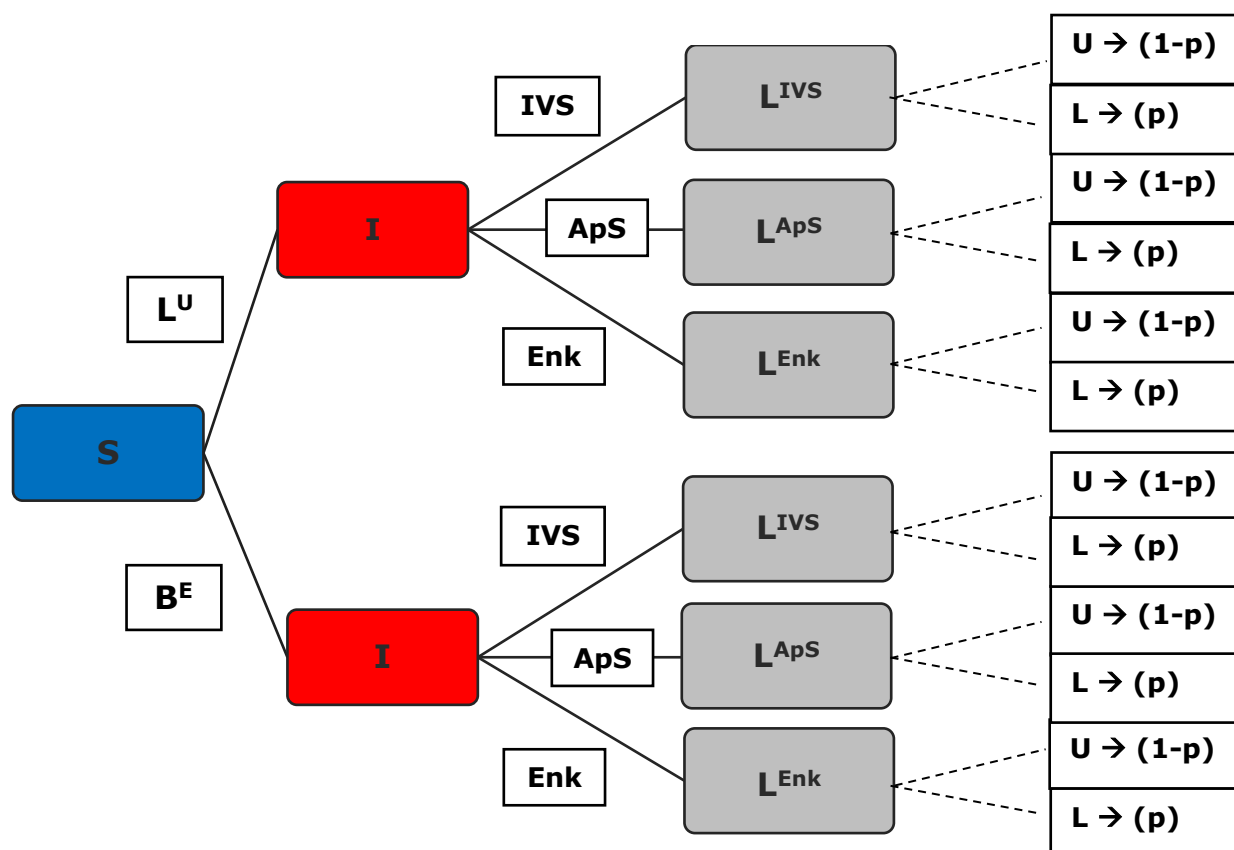
Ovenstående regler er grundlaget for spillet med Luxembourg og Belgiens regler, og repræsenterer oppositionens argument om, at iværksætterselskabsformen ikke bør afskaffes, men blot ændres med inspiration fra andre europæiske landes retsregler for iværksætterselskaber. Med spillet søges dermed besvaret anden halvdel af afhandlingens økonomiske problemformulering. Spillet med Luxembourg og Belgiens regler udformes som vist i figur 2 nedenfor.

²⁵¹ Jf. "Game Theory and the law" af Douglas G Baird, Robert H. Gertner og Randal C. Picker, s. 51.

²⁵² Jf. "Strategy an introduction to game theory, 3. udg." af Joel Watson, s. 186.

²⁵³ Se fra det komparative afsnit 4.5 - "Delkonklusion".

²⁵⁴ Ibid.

FIGUR 2 - EGEN TILVIRKNING – SPILTRÆ FOR SPIL MED LUXEMBOURG OG BELGIENS REGLER

Anerledes fra forrige spiltræ i første afsnit, er strategierne for staten udskiftet, idet staten i stedet står over for et valg om at indføre Luxembourgs regler eller indføre Belgiens regler fremfor højere eller lav kontrol. Strategierne er markeret med henholdsvis " L^U " for Luxembourgs regler og " B^E " for Belgiens regler.

Bortset fra ovenstående er der ikke foretaget yderligere ændring, hvorfor iværksætters beslutningsknode består uændret fra spillene med hæftelses- og erstatningsansvar²⁵⁵. Det samme gør sig gældende for den hypotetiske spiller i form af selskabets ledelse, som har en afgørende rolle i form af nærmere specificerede sandsynligheder for, om selskabet vil blive drevet lovligt " L ", eller ulovligt, " U ". Sandsynlighederne vil blive nærmere defineret under spillet. Sandsynlighederne vil blive beregnet ud fra samme formel, som beskrevet ovenfor under første afsnit²⁵⁶.

²⁵⁵ Se herom i forrige afsnit.

²⁵⁶ Se herom i forrige afsnit.

Spillernes strategier er oplistet i oversigten i tabel 2:

Oversigt over strategier for spiller "S"	
Strategi 1	L^U
Strategi 2	B^E

Oversigt over strategier for spiller "I"	
Strategi 1	IVS hvis L^U , IVS hvis B^E
Strategi 2	IVS hvis L^U , ApS hvis B^E
Strategi 3	IVS hvis L^U , Enk hvis B^E
Strategi 4	ApS hvis L^U , IVS hvis B^E
Strategi 5	ApS hvis L^U , ApS hvis B^E
Strategi 6	ApS hvis L^U , Enk hvis B^E
Strategi 7	Enk hvis L^U , IVS hvis B^E
Strategi 8	Enk hvis L^U , ApS hvis B^E
Strategi 9	Enk hvis L^U , Enk hvis B^E

TABEL 2 – EGEN TILVIRKNING – STRATEGIOVERSIGT FOR SPIL MED LUXEMBOURG OG BELGIENS REGLER

Antallet af strategier i nærværende spil er tilsvarende spillene med hæftelses- og erstatningsansvar. Ved første beslutningsknode har staten således to strategier, enten at vælge Luxembourgs regler eller Belgiens regler. Herefter har iværksætter ni forskellige strategier på baggrund af statens forudgående valg. Naturen er fortsat ikke en spiller med strategisk interesse i spillet, og derfor er der heller ikke i nærværende afsnit fastsat specifikke strategier herfor.

Løsning af nærværende spil sker ved samme metode, som beskrevet ovenover i forrige afsnit²⁵⁷.

Spillet består ligeledes af tre subgames, da spillet i sig selv udgør et, og alle beslutningskoder i sig selv udgør et selvstændigt spil. Første spil viser to subgames, da iværksætter skal træffe valg om selskabsform, baseret på statens forudgående beslutning om enten at indføre Luxembourgs regler eller Belgiens regler. Sidste spil viser, at hele spillet i sig selv også er et stort subgame, da staten skal træffe afgørelse om, hvilken af de to landes regler der foretrækkes.

²⁵⁷ Se herom i forrige afsnit.

5.2.3 GENERELLE ANTAGELSER BAG SPILLENE

Efter vi har fastslået, hvem spillerne er, hvilke strategier der kan anvendes, og hvilket informationsniveau spillerne har til rådighed, er det nødvendigt at opstille nogle generelle antagelser for spillene, da spilteori er en analyse og metode i at påvise adfærd, og hvordan givne forudsætninger ændre spillernes adfærd. Dette gøres ved at simplificere virkeligheden, således at det er muligt at analysere adfærdsændringer²⁵⁸.

Payoff i alle tre spil er fastsat beroende på et skøn i nærværende afhandling, men for spilleren "staten" forsøges så vidt muligt at tage udgangspunkt i ERST-rapporten. Formålet med at tage udgangspunkt i ERST-rapporten er at give et realistisk billede af statens omkostninger for hver af de tre selskabsformer. Derudover tages også udgangspunkt i, hvilken selskabsform bidrager mest til den danske økonomi igennem reel erhvervsaktivitet, som fremhæves i afsnit 4 i ERST-rapport. Selvom formålet med at anvende resultaterne af ERST-rapporten, er at opnå den mest realistiske fastsættelse af payoff, vil analysen være en simplificering af virkeligheden og dermed i praksis kan afvige.

Konklusionerne fra den juridiske- og komparative analyse vil ligeledes inddrages, når payoff fastsættes. Forudsætningerne for de fastsatte payoff, vil nærmere blive beskrevet under hvert spil, og i bilag 1 findes skemaer, der nærmere redegør for de gevinster og omkostninger bag de konkrete payoff.

Begge spillere, både staten og iværksætteren, antages at være rationelle i spillene. Det betyder, at hver spiller vil træffe beslutninger, som maksimere spillerens forventede payoff²⁵⁹. Det forudsættes at spillerne er risikoneutrale, som betyder, at spillerne vil maksimere deres forventede payoff, uagtet hvilket niveau af risiko, der er tilknyttet udfaldet. Det betyder også, at står spillerne overfor et valg, hvor det forventede payoff er ens, men sandsynlighederne er forskellige, vil den risikoneutrale spiller være indifferent imellem de to udfald.

Gældende for alle spil, antages det at en iværksætter indgår i et selskabs ledelse, hvorfor iværksætter hæfter solidarisk for ulovlige beslutninger, da det antages alle medlemmer af ledelsen i opstartsfasen af et forretningsgrundlag, har indflydelse på selskabets beslutninger.

²⁵⁸ Jf. "Strategy an introduction to game theory, 3. udg." af Joel Watson, s. 42.

²⁵⁹ Ibid., s. 43.

I de efterfølgende afsnit gives nogle særlige antagelser for de to afsnit.

ANTAGELSER FOR SPIL MED HÆFTELSES- OG ERSTATNINGSANSVAR

Det antages, at såfremt iværksætter pålægges at hæfte personligt for et selskabs forpligtigelser ud over indskuddet i selskabet, vil påvirke iværksætters payoff negativt, samtidig med det forventes at iværksætters incitament til at anvende selskabet til lovlige formål påvirkes positivt.

Det antages, at iværksætters hæftelse i selskaber med begrænset hæftelse, udgør minimumskravet for indskud i selskabskapital for hver selskabsform. Det vil sige, at iværksætter ved valg af et IVS hæfter for DKK 1, da dette antages at indskydes i selskabskapital ved stiftelse, ved valg af ApS hæfter iværksætter for DKK 50.000, da dette antages at indskydes i selskabskapital ved stiftelse, og for enkeltmandsvirksomheder er der ikke krav om indskydelse af selskabskapital, da iværksætter hæfter personligt med hele sin formue for selskabets forpligtigelser²⁶⁰.

I relation til hæftelsesansvaret i de forskellige selskabsformer antages det, alt andet lige, at det er en gevinst for iværksætter, jo mindre det tvungen beløb til selskabskapitalkrav er, idet iværksætter således hæfter for et mindre beløb af selskabets forpligtigelser, og herved reducerer sin risiko ved at starte et forretningsgrundlag. Dermed antages det også, at sandsynligheden for at et selskab drives lovligt, påvirkes i opadgående retning, desto højere et beløb iværksætter kan komme til at hæfte for af selskabets forpligtigelser, da iværksætter herved påtager sig en højere risiko, desto højere et beløb der kan hæftes for.

Det antages udelukkende for spillene med erstatningsansvarsreglerne, at ulovlig adfærd er erstatningspådragende for iværksætter, og dermed er en omkostning, idet iværksætter hæfter for ulovlig adfærd fra ledelsen. Dette gøres for at påvise, hvordan erstatningsansvarsreglerne påvirker iværksætters valg af selskabsform og anvendelse, idet formodningen er at reglerne ikke vil ændre udfaldet.

For staten antages, at en højere skatte- og momskontrol, samt afsløring af potentielle svigvirksomheder, vil medføre flere selskaber enten bliver nægtet registrering hos Skatteforvaltningen, eller i tidligere stadier vil blive opdaget som potentielle

²⁶⁰ Se herom i afsnit 3.2 – "Hæftelsesansvar".

svigvirksomheder, hvilket antages at reducere statens samlede forventede tab i skatte- og momsrestancer.

ApS'ers bidrag til økonomien er ifølge ERST-rapporten væsentligt højere end IVS'ers og Enk'ers, målt i omsætning, beskæftigelse og eksport. Derfor antages, at staten modtager en højere gevinst ved lovlig aktivitet i ApS'er, i forhold til de to andre selskabsformer²⁶¹, selvom det umuligt kan udledes, hvilket bidrag iværksætterselskaberne reelt ville have for samfundet ud fra deres korte levetid. Iværksætterselskaber og enkeltmandsselskaber bidrager omtrent det samme ifølge Erhvervsstyrelsens rapport²⁶².

ANTAGELSER FOR SPIL FOR MED LUXEMBOURG OG BELGIENS REGLER

Indledningsvis skal det fastslås, at antagelserne fra forrige afsnit med hæftelses- og erstatningsansvar fortsat finder anvendelse for spillet med Luxembourg og Belgiens regler.

Det antages for nærværende spil, at en begrænsning ved at iværksætter kun kan have ejerskab i ét selskab ad gangen, alt andet lige, medfører færre omkostninger for staten i forhold til tvangsopløsninger, da reglen antages at medvirke til at fjerne en væsentlig andel af "useriøse" IVS'er, som aldrig opnår reel erhvervsaktivitet, og forhindrer samtidig seriestiftelser af IVS'er til at omgå anden lovgivning, hvoraf staten efterfølgende hæfter for omkostninger til tvangsopløsning. Ligeledes antages, at en begrænsning for juridiske personer at oprette IVS'er vil medføre en reduktion af IVS'er, der anvendes af store etablerede koncerner til systematisk skatte- og momssvind, og dermed reducerer statens forventede tab af skatte- og momsrestancer.

Implementeringen af enten Luxembourg eller Belgiens regler antages at have lige store omkostninger for staten, uagtet hvilket lands regler der vælges at implementeres. Dette skyldes, at det ikke på forhånd kan udledes hvilke omkostninger de forskellige regler vil have, selvom det må formodes at en implementering af Belgiens regler vil medføre væsentlig flere omkostninger for staten, idet disse regler indeholder særlige tiltag om iværksætters hæftelse, som kan betyde flere henvendelser til Erhvervsstyrelsen, og dermed skal afsættes flere ressourcer til at besvare henvendelser.

²⁶¹ Jf. ERST-rapport, afsnit 4.1.

²⁶² Ibid.

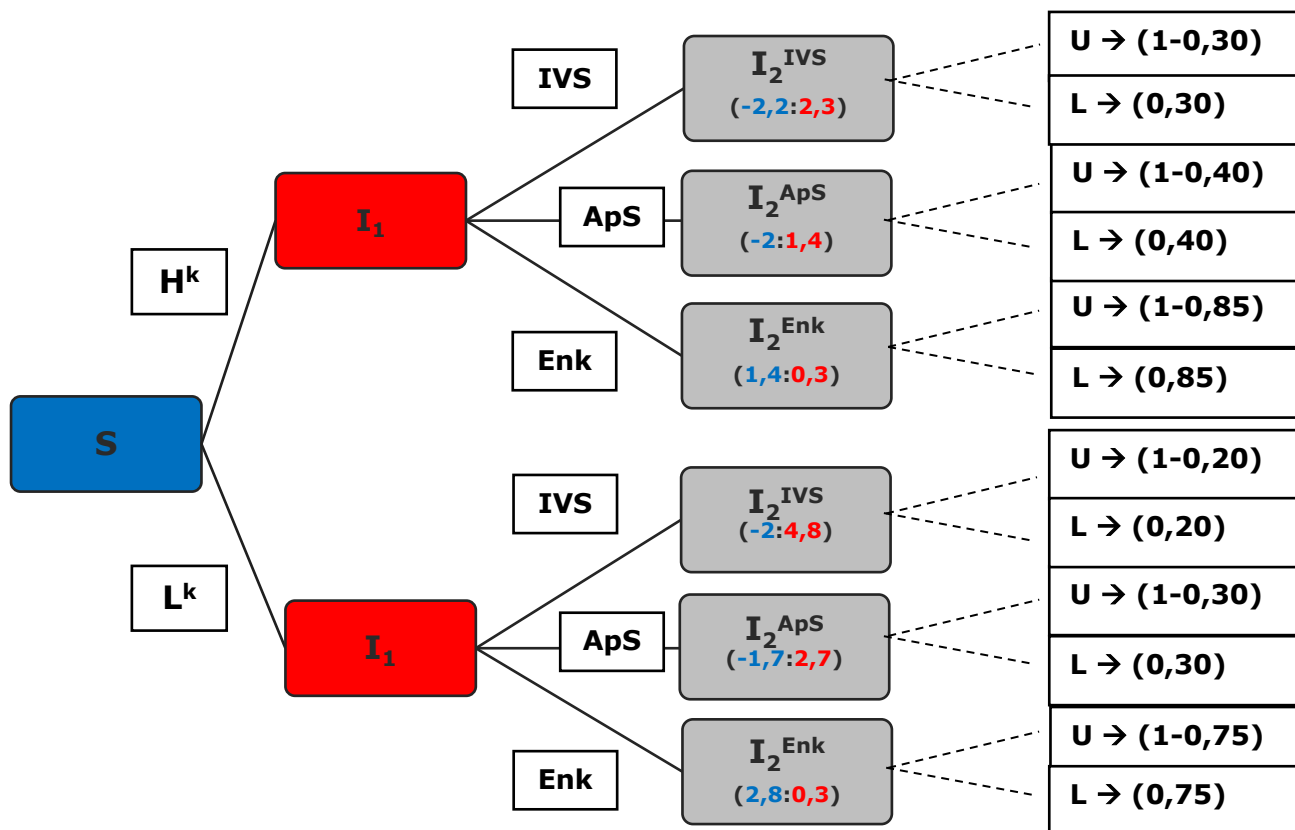
Udarbejdelsen af en finansiel plan ved stiftelse af et selskab forventes at øge sandsynligheden for at iværksættere overholder diverse lovgivningskrav.

Nedenunder følger først en analyse af de to forskellige spil i første afsnit om hæftelses- og erstatningsansvar ved to forskellige beslutningstræer. Under hvert spil gennemgås payoff, sandsynligheder og afslutningsvis løses spillet.

5.3 SPIL MED HÆFTELSESANSVAR

I første spil forudsættes, at hæftelsesreglerne alene finder anvendelse, og dermed den eneste måde, hvorpå en iværksætter kan hæfte for selskabets forpligtigelser. Det betyder, at såfremt der i et selskab gælder begrænset hæftelse, er iværksætters hæftelse for tab ved ulovlig aktivitet begrænset til indskuddet af selskabskapitalkrav, der gælder for det pågældende selskab. Omvendt er selskabet omfattet af reglerne om personlig hæftelse, hæfter iværksætter personligt med hele sin formue for tab ved ulovlig aktivitet, som udledt i den juridiske analyse. Straks nedenfor følger en gennemgang af baggrunden for spillets payoff og sandsynligheder, som fremgår af figur 3 og figur 4²⁶³.

²⁶³ Se bilag 1 for nærmere detaljeret oversigt og fastsættelse af spillets payoff.

FIGUR 3 - EGEN TILVIRKNING – SPILTRÆ FOR HÆFTELSEANSVAR

Payoff oversigt - Ulovlig aktivitet		Spiller 2 - Iværksætter		
		IVS	ApS	Enk
Spiller 1 - Staten	Høj Kontrol	$(-4:2)$	$(-6:1)$	$(-2:-4)$
	Lav kontrol	$(-3:4)$	$(-5:3)$	$(-1:-2)$

Payoff oversigt - Lovlig aktivitet		Spiller 2 - Iværksætter		
		IVS	ApS	Enk
Spiller 2 - Staten	Høj Kontrol	$(2:3)$	$(4:2)$	$(2:1)$
	Lav kontrol	$(4:3)$	$(6:2)$	$(4:1)$

Samlet Payoff oversigt - (Med sandsynlighed)		Spiller 2 - Iværksætter		
		IVS	ApS	Enk
Spiller 2 - Staten	Høj Kontrol	$-2,2:2,3$	$-2:1,4$	$1,4:0,3$
	Lav kontrol	$-2:4,8$	$-1,7:2,7$	$2,8:0,3$

FIGUR 4 - EGEN TILVIRKNING - PAYOFF OVERSICHT FOR SPIL MED HÆFTELSEANSVAR

5.3.1 FASTSÆTTELSE AF PAYOFF

Ved at staten vælger en strategi, hvor de fastsætter høj kontrol, får staten alt andet lige øget ressourceforbrug til restance- og svig kontrol, samt afsløring af potentielle svigvirksomheder²⁶⁴. Det forventes ved høj kontrol, at flere selskaber vil blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen, og dermed reducerer statens forventede tab i form af skatte- og momsrestancer, samt afslører flere potentielle svigvirksomheder. Høj kontrol vil, alt andet lige, øge sandsynligheden for at selskabet bliver anvendt til lovlige aktiviteter. Omvendt vælger staten strategien med lav kontrol, vil staten, alt andet lige, spare eller have mindre omkostninger til kontrol. Det har samtidig den konsekvens, at det forventes færre selskaber vil blive nægtet skatte- og momsregistrering, og oparbejde et større samlet restancebeløb til staten, og dermed øger statens forventede tab. Derimod vil iværksætters incitament til ulovlig aktivitet øges, da sandsynligheden for at blive nægtet registrering eller senere afsløret som potentiel svigvirksomhed, være lavere end ved høj kontrol.

Statens valg af høj eller lav kontrol forventes ikke påvirke statens payoff, såfremt det valgte selskab anvendes til lovlig aktivitet. Statens valg af kontrol vil derfor udelukkende være en fordel i forhold til statens payoff, såfremt selskabet anvendes til ulovlig aktivitet. Staten modtager et højere beløb ved lovlig aktivitet i et ApS, fremfor i et IVS eller en Enk ifølge ERST-rapporten. Omvendt ses det også, at staten har et større tab ved ApS ved ulovlig eller uagtsom aktivitet, herunder især med henblik på, at statens skatte- og momsrestancer i ApS'er er væsentlig højere end for IVS'er og Enk'er.

Et af de mest centrale punkter hæftelsesansvar påvirker, er forholdet omkring, hvordan iværksætter hæfter for selskabets forpligtigelser. Når hæftelsesreglerne udelukkende finder anvendelse, antages at iværksætter altid vil svindle for et beløb højere end iværksætter hæfter for, og dermed vil profitten ud over dette beløb ved, være en gevinst for iværksætter, da iværksætter kan begrænse hæftelse for selskabets forpligtigelser til et på forhånd fastsat beløb. Derfor følger det også af nærværende spil, at jo højere kravet er til selskabets bunden kapital, jo mere kan iværksætter komme til at hæfte for selskabets forpligtigelser, og dermed reducerer iværksætters payoff. Omvendt gælder der personlig hæftelse, som i Enk'er, formodes det at påvirke iværksætters payoff negativt ved ulovlig aktivitet, da staten i så

²⁶⁴ Stråmandsvirksomheder bliver identificeret manuelt, så det vil betyde ekstra omkostninger til fx lønninger, jf. ERST-rapport, s. 45. For nærmere definition af restancekontrol og svigkontrol, se hertil ERST-rapport afsnit 8.

fald vil kunne søge fyldestgørelse i iværksætters personlige formue, og dermed kan blive omkostningsfuldt for iværksætter.

Spillernes payoff er fastsat på baggrund af ovenstående antagelser og de tidligere fastsatte generelle antagelser. Derfor redegøres der i dette afsnit for de fastsatte værdier herfor. Staten bærer en omkostning på -1 for høj kontrol, da øget ressourceforbrug. Ved høj kontrol modtager staten en gevinst på +3 ved iværksætter vælger et IVS, såfremt lovlig aktivitet, og må bære en omkostning på -3 ved ulovlig aktivitet. Ved høj kontrol og iværksætter vælger et ApS, modtager staten en gevinst på +5 ved lovlig aktivitet, og bærer en omkostning på -5 ved ulovlig aktivitet. Ved høj kontrol og såfremt iværksætter vælger en enkeltmandsvirksomhed, modtager staten en gevinst på +3 ved lovlig aktivitet, og bærer en omkostning på -1 ved ulovlig aktivitet.

Vælger staten lav kontrol modtages en gevinst på +1, da reduceret ressourceforbrug. Staten bærer en ekstra omkostning på -1 ved lav kontrol for alle selskabsformer ved ulovlig aktivitet, da statens forventede tab i form af skatte- og momsrestancer forventes at øges, når færre selskaber nægtes registrering hos Skatteforvaltningen, samt færre selskaber forventes at blive afsløret som potentielle svigvirksomheder. Ved lav kontrol og iværksætter vælger IVS, modtager staten en gevinst på +3, såfremt selskabet anvendes til lovlig aktivitet, og -4 ved ulovlig aktivitet. Ved lav kontrol og iværksætter vælger et ApS, modtager staten en gevinst på +5 ved lovlig aktivitet, og bærer en omkostning på -6 ved ulovlig aktivitet. Ved lav kontrol og såfremt iværksætter vælger en Enk, modtager staten en gevinst på +3 ved lovlig aktivitet, og bærer en omkostning på -2 ved ulovlig eller uagtsom aktivitet.

Baseret på hæftelsesreglerne, modtager iværksætter en gevinst på +3 ved valg IVS, +2 ved valg af ApS og +1 ved valg af Enk. Siden iværksætter ikke hæfter udover indskuddet, forbliver payoff det samme uagtet om selskabet anvendes til lovlig eller ulovlig aktivitet, for så vidt angår selskabsformerne IVS og ApS. Såfremt iværksætter vælger en Enk, hæfter han personligt med hele sin formue, og må derfor bære en omkostning på -3 ved ulovlig. Iværksætter må dog bære en omkostning på -1 for ulovlig aktivitet, såfremt staten vælger høj kontrol, da det medfølger øget risiko for nægtelse af registrering hos Skatteforvaltning. Omvendt modtager iværksætter +1, hvis staten vælger lav kontrol, som følge af risikoen for at blive nægtet registrering, eller senere afsløret som potentiel svigvirksomhed, er lavere.

Der henvises i øvrigt til bilag 1 til nærværende afhandling for nærmere gennemgang af gevinster og omkostninger for spillerne.

5.3.2 FASTSÆTTELSE AF SANDSYNLIGHEDER

Naturens valg, herunder selskabets ledelses beslutning om enten at drive selskabet lovligt (sandsynlighed " p ") eller drive selskabet ulovligt (sandsynlighed " $1-p$ "), er et valg, som spillerne ikke kan kontrollere og giver dermed en vis usikkerhed i spillet. Sandsynlighederne er fastsat arbitrært, men fastsættelsen er tilpasset underliggende antagelser, som vil blive gennemgået straks nedenfor.

For nærværende spil har det betydning for fastsættelsen af sandsynligheder, at der udelukkende ses på hæftelsesansvarsreglerne. Under disse regler, antages sandsynligheden for at et selskab bliver drevet lovligt er lav, da iværksætter på forhånd kender sit tab, og dermed sin risiko, såfremt iværksætter vælger et selskab med begrænset hæftelse. Derudover antages det, at iværksætter er mere tilbøjelig til ulovlig aktivitet, jo mindre beløbet er, som iværksætter hæfter for.

Der består en generel antagelse om, at sandsynligheden for at et selskab drives lovligt, er højere, når staten udøver høj kontrol end lav kontrol, idet risikoen for at blive nægtet registrering eller senere afsløret som potentiel svigvirksomhed er højere. Derfor er sandsynligheden for at et iværksætterselskab drives lovligt større, og fastsat til 0,30 under H^{KIVS} . Sandsynligheden under H^{KApS} er fastsat til 0,40, og under H^{KEnk} fastsat til 0,85.

Beslutter staten at vælge lav kontrol, som antagelsesvist er i iværksætters interesse, er der under forudsætninger for dette spil større sandsynlighed for, at et selskab drives ulovligt, men stadigvæk begrænset, idet iværksætter ikke hæfter for mere end indskuddet i selskaber med begrænset hæftelse. Sandsynligheden for et iværksætterselskab drives lovligt reduceres, og er under $L^{KI^{IVS}}$ fastsat til 0,20. For $L^{KI^{ApS}}$ gælder 0,30 og for $L^{KI^{Enk}}$ gælder 0,75.

5.3.3 LØSNING AF SPILLET

Spillet løses ved at finde den troværdige Nash ligevægt, herunder spillets Sub^E ved hjælp af baglæns induktion. Metoden forudsætter at spillerne udviser sekventiel rationalitet, og vælger den strategi, som giver dem mest nytte, hver gang spilleren skal træffe en beslutning²⁶⁵.

Eftersom spillet løses baglæns, betragtes først iværksætters beslutning om at vælge imellem selskabsformerne IVS, ApS eller Enk. Her kan tydeligt udledes, at iværksætter har en dominerende strategi der hedder I^{IVS} .²⁶⁶ Iværksætter vil dog være bedst stillet, såfremt staten vælger L^K , da iværksætter får et højere payoff i strategien $L^{KI^{IVS}}$ end strategien $H^{KI^{IVS}}$. Derfor kan udledes, at spillets Sub^E findes i en af de to ligevægte, hvor iværksætter vælger et IVS. Herefter analyseres statens beslutning om at udøve høj eller lav kontrol. På baggrund af antagelsen om perfekt information, ved staten hvad iværksætter vil vælge, og da staten ved at iværksætter vil vælge et IVS, vil staten have en dominerende strategi i at vælge L^K , da -2 er større end -2,2.

Staten ved, at hvis de vælger høj kontrol, vil flere selskaber blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen, og dermed reducere statens forventede tab i skatte- og momsrestancer. Iværksætter vil samtidig have højere incitament til at drive selskabet lovligt, men da staten afholder omkostninger til høj kontrol, reduceres statens payoff, idet omkostningerne til ressourceforbruget ikke anses at være proportional med det beløb statens forventede tab i form af skatte- og momsrestancer reduceres med. Dette hænger sammen med at i nærværende spil kan iværksætter ikke komme til at hæfte for andet end sit indskud. Der eksisterer ikke en reel trussel for iværksætter kan komme til at hæfte yderligere for selskabs forpligtigelser, og dermed øge iværksætters incitament til lovlig aktivitet. Derfor ses det bedste valg for staten at reducere deres ressourceforbrug. Spillets Sub^E findes derfor i strategien, hvor staten vælger L^K , og iværksætter vælger I^{IVS} . Grunden til at spillet ender i denne ligevægt er, at iværksætter har størst incitament til at vælge iværksætterselskab, baseret på hæftelsesreglerne, da iværksætter kan begrænse både sin indbetaling og hæftelse i selskabet til DKK 1, og statens payoff er mindst ved lav kontrol, idet staten ikke skal afholde ekstra unødvendige omkostninger til kontrol.

²⁶⁵ Jf. "Strategy an introduction to game theory, 3. udg." af Joel Watson, s. 185.

²⁶⁶ Iværksætters payoff på 2,3 ($H^{KI^{IVS}}$), er højere end 1,4 ($H^{KI^{ApS}}$) og 0,3 ($H^{KI^{Enk}}$). Det samme gælder for iværksætters payoff på 4,8 ($L^{KI^{IVS}}$), der er højere end 1,7 ($L^{KI^{ApS}}$) og 0,3 ($L^{KI^{Enk}}$).

Spillet Sub^E skal være en Nash Ligevægt²⁶⁷. Dette spils ligevægt findes i kombinationen, hvor staten vælger L^K , og iværksætter vælger I^{IVS} . Ligevægten er udledt under følgende betragtninger. Staten kan i spillet opnå højeste payoff ved at spille L^K , og opnå payoff på 2,8. Dette afhænger af, at iværksætter vælger Enk som selskabsform. Da iværksætter ikke har incitament til at vælge denne selskabsform, fordi iværksætter i en Enk hæfter personligt for selskabets forpligtigelser, vil staten opnå et payoff på -2 ved at spille L^K . Iværksætters bedste svar til denne strategi er at vælge I^{IVS} , fordi iværksætters forventede payoff er højest her (4,8). Da staten ved, at iværksætter uagtet niveau af kontrol foretrækker selskabsformen IVS på baggrund af den begrænset hæftelse, vælger staten strategien lav kontrol, da statens forventede payoff er højest (-2 > -2,2).

Spillenes strategier viser, at iværksætters foretrukne selskabsform er et IVS, baseret på hæftelsesansvarsreglerne. Når staten er afskåret fra at komme med en reel trussel om, at iværksætter kan komme til at hæfte yderligere end sit indskud i selskabet, er statens bedste respons at reducere omkostninger til skatte- og moms kontrol, samt afsløring af potentielle svigvirksomheder. Resultatet er i overensstemmelse med det udgangspunkt, som blev udledt af den juridiske analyse. Det er vigtigt at understrege, dette resultat ikke er ensbetydende med at IVS'er i højere grad anvendes til svig, men et bevis for at IVS'er vil tiltrække iværksættere med både lovlige og ulovlige hensigter, hvilket kræver regulering.

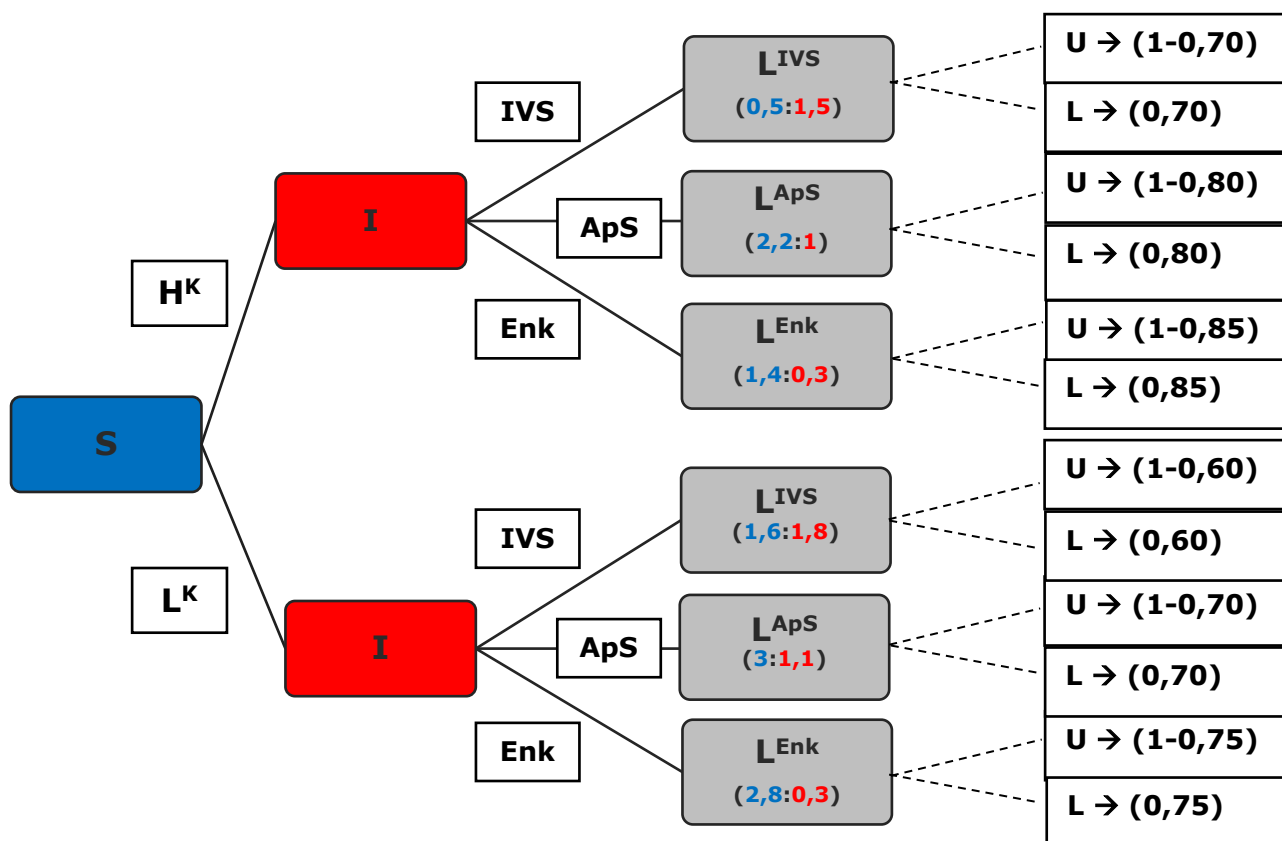
5.4 SPIL MED HÆFTELSES- OG ERSTATNINGSANSVAR

Resultatet i forrige giver anledning til spørgsmålet om, hvilken forskel gør det at erstatningsansvarsreglerne tilføjes spillet? På baggrund af den juridiske analyse forventes det generelle udfald ikke at ændre sig, idet betingelserne for at ifalde erstatningsansvar er ens for de tre selskabsformer.

I dette spil er erstatningsansvarsreglerne tilføjet spillet, som blev udledt af den juridiske analyse. Nedenfor følger en nærmere gennemgang af baggrunden for spillets payoff og sandsynligheder, som fremgår af figur 5 og 6²⁶⁸.

²⁶⁷ Jf. "Strategy an introduction to game theory, 3. udg." af Joel Watson, s. 187.

²⁶⁸ Se bilag 1 for en mere detaljeret oversigt over fastsættelse af spillets payoff.

FIGUR 5 – EGEN TILVIRKNING - SPILTRÆ MED HÆFTELSE- OG ERSTATNINGSANSVAR

Payoff oversigt - Ulovlig aktivitet		Spiller 2 - Iværksætter		
		IVS	ApS	Enk
Spiller 1 - Staten	Høj Kontrol	(-3:-2)	(-5:-3)	(-2:-4)
	Lav kontrol	(-2:0)	(-4:-1)	(-1:-2)
Payoff oversigt - Lovlig aktivitet		Spiller 2 - Iværksætter		
		IVS	ApS	Enk
Spiller 2 - Staten	Høj Kontrol	(2:3)	(4:2)	(2:1)
	Lav kontrol	(4:3)	(6:2)	(4:1)

Samlet Payoff oversigt - (Med sandsynlighed)		Spiller 2 - Iværksætter		
		IVS	ApS	Enk
Spiller 2 - Staten	Høj Kontrol	0,5:1,5	2,2:1	1,4:0,3
	Lav kontrol	1,6:1,8	3:1,1	2,8:0,3

FIGUR 6 – EGEN TILVIRKNING - PAYOFF OVERSIGT I SPIL MED HÆFTELSE- OG ERSTATNINGSANSVAR

5.4.1 FASTSÆTTELSE AF PAYOFF

Indledningsvist skal det nævnes, at de antagelser, der blev redegjort for i forrige spil med hæftelsesansvar, ligeledes er gældende i dette spil. De antagelser som ændres i forhold til forrige spil, som en konsekvens af erstatningsansvarsreglerne tilføjes spillet, uddybes i de næste afsnit.

I modsætning til spillet udelukkende med hæftelsesansvarsreglerne, er det nu muligt for staten at søge fyldestgørelse for skatte- og momsrestancer, hos både selskabet og iværksætter personligt, som følge af iværksætters ulovlige aktivitet. Tilføjelsen af erstatningsansvarsreglerne påvirker iværksætter ved, at der nu eksisterer en reel trussel for iværksætter kan komme til at hæfte yderligere end hvad der gælder for hæftelsesansvaret, og dermed påvirker iværksætters payoff negativt ved ulovlig aktivitet. Derfor forventes også generelt at iværksætters incitament til lovlig aktivitet øges. Omvendt påvirker det også statens forventede payoff positivt, da der nu eksisterer en mulighed for at få dækket en del af tabet, som følge af iværksætters ulovlige aktiviteter. I tillæg hertil skal fremhæves at erstatningsansvarsreglerne ikke forventes at have indflydelse på hverken statens eller iværksætters payoff i Enk'ér, da hverken statens eller iværksætters retsstilling ændres, fordi der allerede ved hæftelsesansvaret ligger mulighed for staten at søge fyldestgørelse for skatte- og momsrestancer i iværksætters personlige formue.

Hvis staten vælger strategien høj kontrol, forventes det at flere selskaber nægtes skatte- og momsregistrering²⁶⁹. Hvis flere selskaber nægtes registrering, antages det samlede restancebeløb at reduceres, da større og uoverskuelige restancer ikke oparbejdes, og dermed begrænser statens samlede tab. Med tilføjelsen af erstatningsansvarsreglerne, har staten en større mulighed for at få dækket de forventede tab der evt. måtte være, som følge af iværksætters ulovlige adfærd, og dermed øger statens payoff.

Spillernes payoff er fastsat på baggrund af ovenstående antagelser og de tidligere fastsatte generelle antagelser. Derfor redegøres der i dette afsnit for de fastsatte værdier herfor. Staten bærer fortsat en omkostning på -1 for høj kontrol, da øget ressourceforbrug. Ved høj kontrol modtager staten en gevinst på +3 ved iværksætter vælger et IVS, såfremt lovlig aktivitet, og må bære en reduceret omkostning

²⁶⁹ Hvis fx beløbsgrænsen for hvornår en virksomhed automatisk bliver visiteret til restancearbejde på DKK 50.000 blev nedsat Jf. "Analyse af iværksætterselskaber" September 2018, s. 45

på -2 ved ulovlig aktivitet, som følge af en andel af selskabets skatte- og momsrestancer kan søges dækket af iværksætters personlige formue. Ved høj kontrol og iværksætter vælger et ApS, modtager staten en gevinst på +5 ved lovlig aktivitet, og bærer en reduceret omkostning på -4 ved ulovlig aktivitet, som følge af en andel af selskabets skatte- og momsrestancer kan søges dækket af iværksætters personlige formue. Ved høj kontrol og såfremt iværksætter vælger en enkeltmandsvirksomhed, modtager staten fortsat en gevinst på +3 ved lovlig aktivitet, og bærer en omkostning på -1 ved ulovlig aktivitet.

Vælger staten lav kontrol modtages fortsat en gevinst på +1, da reduceret resourceforbrug. Staten bærer en ekstra omkostning på -1 ved lav kontrol, som i forrige spil, for alle selskabsformer ved ulovlig aktivitet, da statens forventede tab i form af skatte- og momsrestancer forventes at øges, når færre selskaber nægtes registrering hos Skatteforvaltningen, samt færre selskaber forventes at blive afsløret som potentielle svigvirksomheder. Ved lav kontrol og iværksætter vælger IVS, modtager staten en gevinst på +3, såfremt selskabet anvendes til lovlig aktivitet, og -3 ved ulovlig aktivitet. Ved lav kontrol og iværksætter vælger et ApS, modtager staten en gevinst på +5 ved lovlig aktivitet, og bærer en omkostning på -5 ved ulovlig aktivitet. Ved lav kontrol og såfremt iværksætter vælger en Enk, modtager staten en gevinst på +3 ved lovlig aktivitet, og bærer en omkostning på -2 ved ulovlig aktivitet.

For iværksætter ses den største påvirkning ved at erstatningsansvarsreglerne tilføjes spillet. Iværksætter modtager fortsat en gevinst på +3 ved valg IVS, +2 ved valg af et ApS og +1 ved valg af enkeltmandsvirksomheder, uagtet om der er tale om høj eller lav kontrol, og det valgte selskab anvendes til lovlig aktivitet. Dette ændres ikke fra forrige spil. Derimod ændres iværksætters payoff alt afhængig af, om selskabet anvendes til lovlig eller ulovlig aktivitet, da der nu eksisterer en reel trussel og mulighed for iværksætter kan komme til at hæfte for tab påført staten i form af skatte- og momsrestancer. Ved ulovlig aktivitet, må iværksætter bære en omkostning på -1 ved valg af IVS og -2 ved valg af ApS. Tabet er højere for iværksætter i et ApS, da iværksætter som minimum hæfter for DKK 50.000 svarende til den lovpligtige selskabskapital. Iværksætter må endvidere bære en omkostning på yderligere -1 for ulovlig aktivitet, såfremt staten vælger høj kontrol, da det medfølger øget risiko for nægtelse af registrering hos Skatteforvaltning, eller senere afsløring som potentiel svigvirksomhed. Omvendt modtager iværksætter +1, hvis staten vælger lav kontrol, som følge af risikoen for at blive nægtet registrering, eller senere afsløret som potentiel svigvirksomhed, er lavere. Såfremt iværksætter

vælger en Enk, hæfter han personligt med hele sin formue, og må derfor bære en omkostning på -3 ved ulovlig aktivitet, som i forrige spil.

Der henvises i øvrigt til bilag 1 til nærværende afhandling for nærmere gennemgang af gevinster og omkostninger for spillerne.

5.4.2 FASTSÆTTELSE AF SANDSYNLIGHEDER

For nærværende spil gælder de samme generelle antagelser, som det forrige spil, at sandsynligheden for at et selskab drives lovligt, påvirkes i opadgående retning, dersom iværksætter har mulighed for at komme til at hæfte for et beløb højere end indskuddet i selskabet. Nedenfor følger en beskrivelse af sandsynlighederne, som følge af, at erstatningsansvarsreglerne ligeledes finder anvendelse. Sandsynlighederne fremgår af figur 5 ovenfor.

Det har betydning i nærværende spil for fastsættelsen af sandsynligheder, at hæftelsesansvarsreglerne suppleres med erstatningsansvarsreglerne. Ved tilføjelsen af erstatningsansvarsreglerne, antages sandsynligheden for at et selskab bliver drevet lovligt øges, da iværksætter kan komme til at hæfte for et selskabs skatte- og momsrestancer, som skyldes ulovlig adfærd.

Derfor er sandsynligheden for at et IVS drives lovligt større end i forrige spil, og fastsat til 0,70 under $H^{KI^{IVS}}$. Sandsynligheden under $H^{KI^{ApS}}$ er fastsat til 0,80, og under $H^{KI^{Enk}}$ fastsat til 0,85²⁷⁰. Sandsynlighederne er fastsat relativt højt under høj kontrol, da der nu eksisterer en mulighed for at iværksætter kommer til at hæfte for et selskabs skatte- og momsrestancer.

Beslutter staten at vælge lav kontrol, som antagelsesvist er i iværksætters interesse, er der under forudsætninger for dette spil større sandsynlighed for, at et selskab drives ulovligt, idet muligheden for at komme til at hæfte for et selskabs skatte- og momsrestancer er relativt lavere. Sandsynligheden for at et IVS drives lovligt reduceres, og er under $L^{KI^{IVS}}$ fastsat til 0,60. For $L^{KI^{ApS}}$ gælder 0,70 og for $L^{KI^{Enk}}$ gælder 0,75.

5.4.3 LØSNING AF SPILLET

²⁷⁰ Sandsynlighederne for at drive en Enk lovligt er ens i begge spil, da ændringen hverken stiller staten eller iværksætter bedre eller værre end i forrige spil.

Selvom der i dette spil er tilføjet erstatningsansvarsreglerne, ændre det ikke ved det faktum, at det klart foretrukne selskab for iværksætter er et IVS. Dette skyldes, at selvom iværksætter nu hæfter ved ulovlig aktivitet, er sandsynligheden for dette sker ikke tilstrækkelig høj, idet iværksætter skal opfylde alle erstatningsansvarsbetingelserne for at ifalde et erstatningsansvar. Truslen om, at iværksætter kan komme til at hæfte personligt for selskabets forpligtigelser ved ulovlig aktivitet i iværksætterselskaber og anpartsselskaber, ændrer derfor ikke ved, at et selskab med begrænset hæftelse er et bedre udgangspunkt for iværksætter, end at hæfte personligt med hele sin formue ved almindelig lovlig aktivitet.

Årsagen til at det fortsat ikke kan betale sig for staten at indføre højere kontrol er, at ressourceforbruget stadigvæk ikke er proportionalt med det udbytte staten ville få, idet det er enormt ressourcekrævende at afsløre svigvirksomheder og inddrive store skatte- og momsrestancer, og udbyttet er ikke altid garanteret selvom erstatningsansvarsreglerne er tilføjet. Derfor er staten nødt til at finde alternative måder, hvorpå incitamentet til lovlig aktivitet øges, uden det har store ressource-mæssige omkostninger for staten.

Det ses derfor at iværksætter fortsat kan få højeste payoff i strategien $L^{KI^{IVS}}$, da følgende gælder for iværksætters forventende payoff: $H^{KI^{IVS}} > H^{KI^{ApS}} > H^{KI^{Enk}}$ ($1,5 > 1 > 0,3$) og $L^{KI^{IVS}} > L^{KI_2^{ApS}} > L^{KI^{Enk}}$ ($1,8 > 1,1 > 0,3$). Her ses at iværksætters payoff er højest ved valg af IVS. Altså må spillets Sub^E findes i en tilstand, hvor iværksætter vælger et IVS. Der findes altså en Nash ligevægt i både $H^{KI^{IVS}}$ og $L^{KI^{IVS}}$.

Staten ved at under $H^{KI^{IVS}}$ modtager staten et payoff på 0,5. På baggrund af perfekt information ved staten, at iværksætter under lav kontrol foretrækker at vælge $L^{KI^{IVS}}$, da iværksætter er rationel og modtager det højeste payoff på 1,8 (højere end $L^{KI^{ApS}}$ på 1,1 og $L^{KI^{Enk}}$ på 0,3). Eftersom staten under strategi $L^{KI^{IVS}}$ modtager et højere payoff end under strategi $H^{KI^{IVS}}$ ($1,6 > 0,5$), vælger staten strategi L^K . Strategi $L^{KI^{IVS}}$ er samtidig også spillets troværdige Nash ligevægt, og dermed spillets Sub^E , da staten er rationel og aldrig ville vælge strategi H^K , da staten derved ville få et lavere payoff.

Det kan således udledes af nærværende spil, at selvom erstatningsansvarsreglerne er tilføjet spillet, vil det ikke tilskynde iværksætter til at vælge en anden selskabsform end IVS, idet denne selskabsform ud fra et hæftelses- og erstatningsansvarligt synspunkt giver iværksætter størst muligt payoff. Omvendt beviser resultatet at staten er nødsaget til at indføre andre foranstaltninger end blot højere kontrol,

for i tilstrækkelig grad at kunne påvirke iværksætter til lovlig aktivitet i selskabet. Hvis staten blot havde kunne øge skatte- og moms kontrollen og herved fjerne svig-problematikken, havde der ikke være grund til at afskaffe IVS'er eller undersøge om reglerne kunne tilpasses.

5.5 SPIL MED LUXEMBOURG OG BELGIENS REGLER

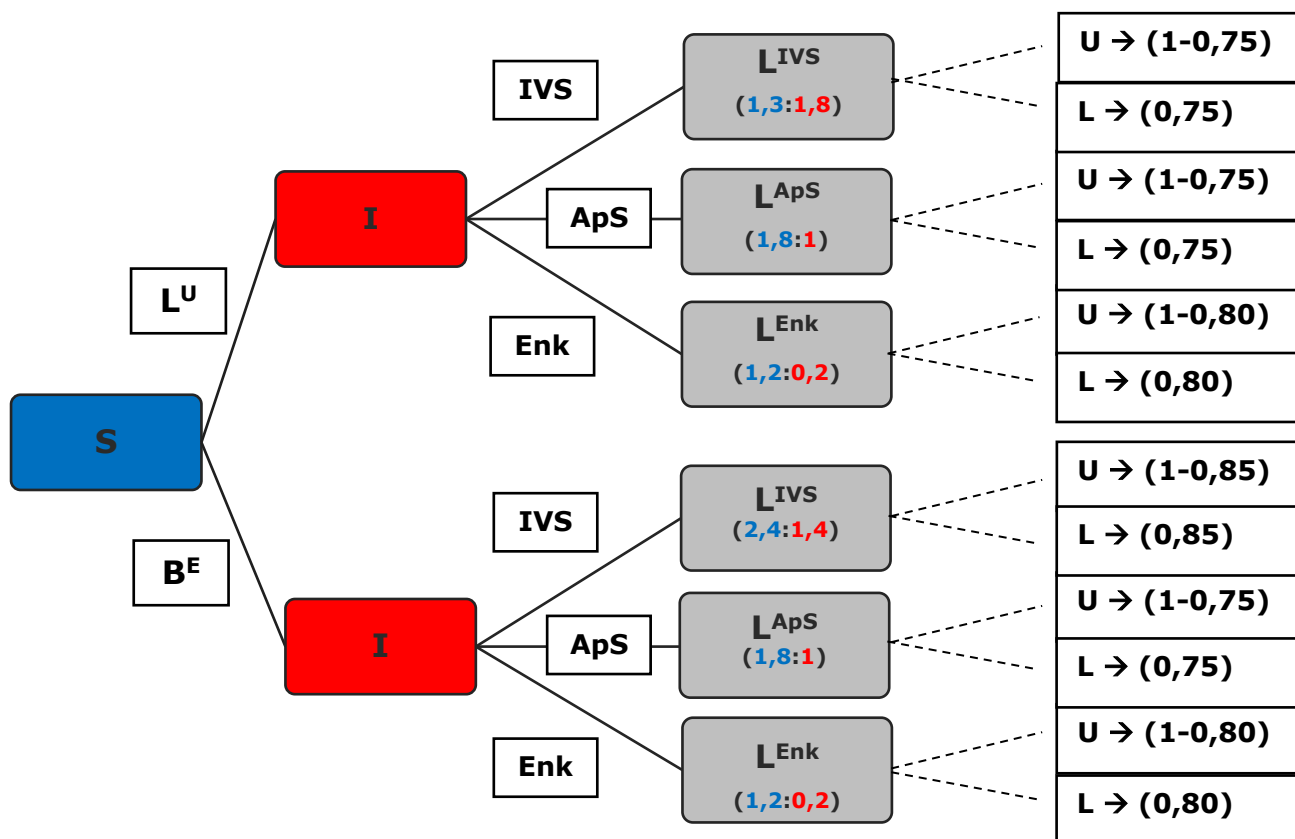
I dette spil bygges videre på de antagelser, som allerede er udledt om hæftelses- og erstatningsansvar. Der findes derimod i dette spil en ændring i statens strategivalg. I stedet for at forhøje ressourceforbruget til skatte- og moms kontrol samt afsløring af potentielle svigvirkksomheder i Skatteforvaltningen, får staten nu muligheden for at implementere de udledte retsregler for IVS'er fra Luxembourg eller Belgien i dansk selskabslovgivning.

Såfremt staten vælger at indføre Luxembourgs regler, vil det betyde, at kun fysiske personer kan stifte IVS'er, og iværksætter begrænses til at eje iværksætteranparter i ét IVS ad gangen. Indføres Belgiens regler, vil det omfatte, at iværksætter hæfter personligt for differencen mellem den registreret selskabskapital og kapitalgrænsen for et ApS, når der er gået tre år efter stiftelse af et IVS, hvis selskabet ikke er omregistreret til ApS. Derudover hæfter iværksætter personligt for selskabets forpligtigelser, hvis et IVS inden for de første tre år går konkurs, og det kan påvises at selskabets finansielle plan ved stiftelse ikke var egnet til almindelig drift i to år²⁷¹.

Nedenfor følger en nærmere gennemgang af baggrunden for spillets payoff og sandsynligheder, som fremgår af figur 7 og 8²⁷².

²⁷¹ Se afsnit 4.5 - "Delkonklusion".

²⁷² Se bilag 1 for en mere detaljeret oversigt over fastsættelse af spillets payoff.

FIGUR 7 – EGEN TILVIRKNING - SPIL MED LUXEMBOURG OG BELGIENS REGLER

Payoff oversigt - Ulovlig aktivitet		Spiller 2 - Iværksætter		
		IVS	ApS	Enk
Spiller 1 - Staten	Luxembourg	$(-1:-2)$	$(-5:-2)$	$(-2:-3)$
	Belgien	$(-1:-2)$	$(-5:-2)$	$(-2:-3)$

Payoff oversigt - Lovlig aktivitet		Spiller 2 - Iværksætter		
		IVS	ApS	Enk
Spiller 2 - Staten	Luxembourg	$(2:3)$	$(4:2)$	$(2:1)$
	Belgien	$(3:2)$	$(4:2)$	$(2:1)$

Samlet Payoff oversigt - (Med sandsynlighed)		Spiller 2 - Iværksætter		
		IVS	ApS	Enk
Spiller 2 - Staten	Luxembourg	$1,3:1,8$	$1,8:1$	$1,2:0,2$
	Belgien	$2,4:1,4$	$1,8:1$	$1,2:0,2$

FIGUR 8 – EGEN TILVIRKNING - PAYOFF OVERSIGHT I SPIL MED LUXEMBOURG OG BELGIENS REGLER

5.5.1 FASTSÆTTELSE AF PAYOFF

Uanset hvilken af de to landes regler staten vælger at implementere, må staten tåle en omkostning ved at implementere de nye regler, da implementeringen vil medføre, at staten får omkostninger ved ændringer i Erhvervsstyrelsens it-system, samt besvarelse af henvendelse om regelændringerne. Det forventes ikke, at ulovlig aktivitet i IVS'er fjernes helt, som konsekvens af de nye regler indføres, men det forventes at staten bliver stillet bedre end i forrige spil, samtidig med at iværksætter kun i begrænset omfang stilles dårligere.

Ved at staten vælger at indføre Luxembourgs regler forventes, alt andet lige, at medføre statens ressourceforbruget væsentligt reduceres hos både Erhvervsstyrelsen, Skatteforvaltningen og Skifteretterne, da færre selskaber vil blive anvendt til svig, fordi etablerede koncerner ikke kan anvende selskabsformen til svig igennem stiftelse af komplicerede netværk af selskaber, og færre selskaber forventes tvangsopløst, fordi der kun stiftes selskaber hvori formålet er reel erhvervsaktivitet. Derudover antages, alt andet lige, at sandsynligheden for at iværksætter vil anvende selskabsformen til lovlig og reel erhvervsaktivitet øges, idet både muligheden og incitamentet til svig delvis fjernes.

For iværksætter betyder indførelsen af Luxembourgs regler, at personer forhindres i at stifte selskaber, hvori formålet enten er at skabe komplicere selskabsstrukturer til brug for skatte- og momssvind, eller stiftelse af utallige selskaber med andre formål en egentligt at drive virksomhed. Omvendt påvirker reglen ikke de iværksættere, der faktisk ønsker at stifte og drive et selskab med reel erhvervsaktivitet. Endvidere ændre Luxembourgs regel ikke ved selve hæftelsen for selskabets forpligtigelser, hvilket betyder, at drives selskabet lovligt, men mislykkedes, kan iværksætter, alt andet lige, begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til minimum DKK 1. Dette gør fortsat at selskabsformen forventes at være attraktiv for iværksætter.

Vælger staten omvendt at indføre Belgiens regler gælder, at iværksætter kan komme til at hæfte personligt for selskabets forpligtigelser, hvis visse betingelser er opfyldt. De strengere hæftelsesregler antages at være en fordel for staten, idet det forventes at fremme seriøsiteten i IVS'er, hvilket medføre at færre selskaber tvangsopløses og ressourceforbruget hertil forventes at reduceres, samt at reglerne kan medvirke til at begrænse statens forventede tab hvad angår skatte- og momsrestancer, hvis selskabet går konkurs.

For iværksætter vil reglen om, at iværksætter hæfter personligt for selskabets forpligtigelser af under visse betingelser vil, alt andet lige, betyde at iværksætters incitament til lovlig aktivitet påvirkes i opadgående retning, samtidig med at iværksætters payoff ved ulovlig aktivitet reduceres. Derudover hæfter iværksætter personligt for selskabets forpligtigelser, hvis selskabet går konkurs inden for de første tre år efter stiftelse, hvis det kan påvises, at selskabets økonomi ikke var egnet til to års almindelig drift ifølge deres forretningsplan.

Spillernes payoff er fastsat på baggrund af ovenstående antagelser og de tidligere fastsatte generelle antagelser. Derfor redegøres der i dette afsnit for de fastsatte værdier herfor.

Staten bærer en omkostning på -1 for implementering af reglerne, da implementering af nye regler kræver ændringer i Erhvervsstyrelsens it-system og besvarelser af henvendelser om regelændringen, og dette gælder uagtet hvilken selskabsform iværksætter vælger. Derudover modtager staten en gevinst på +2 ved ulovlig aktivitet, da reglerne antages at medføre færre ressourceforbrug i Erhvervsstyrelsen og hos Skifteretterne. Dette gælder uanset om det er Luxembourgs eller Belgiens regler.

Ved Luxembourgs regler modtager staten en gevinst på +3 ved iværksætter vælger et IVS, såfremt lovlig aktivitet, og må bære en omkostning på -2 ved ulovlig aktivitet, da svig fortsat forventes at kunne ske, og ikke alle tab kan dækkes af iværksætter personligt. Iværksætter må bære en omkostning på -2 ved ulovlig aktivitet i IVS, da dette fortsat medføre iværksætter hæfter personligt, og modtager en gevinst på +3 ved lovlig aktivitet i IVS, da anvendelsen af selskabsformen ikke begrænses.

Ved Belgiens regler modtager staten en gevinst på +4 ved lovlig aktivitet i IVS, da hvis selskabet drives lovligt og går konkurs, gives staten mulighed for at få dækket en af sit tab, som følge af iværksætter hæfter personligt. Ved ulovlig aktivitet i IVS må staten bære en omkostning på -2, da svig fortsat forventes at kunne ske, og ikke alle tab kan dækkes af iværksætter personligt. Iværksætter må bære en omkostning på -2 ved ulovlig aktivitet i IVS, da dette fortsat medføre iværksætter hæfter personligt, og modtager en reduceret gevinst på +2 ved lovlig aktivitet i IVS, da iværksætter kan risikere at hæfter personligt for selskabets forpligtigelser ved lovlig aktivitet, men selskabet går konkurs.

Uanset hvilket landes regler, der vælges at implementeres, modtager staten en gevinst på +5 ved lovlig aktivitet i ApS, og +3 ved lovlig aktivitet i Enk, på baggrund af hvordan disse selskabsformer bidrager med omsætning, beskæftigelse og eksport i ERST-rapporten. Ved ulovlig aktivitet i ApS bærer staten en omkostning på -4, og ved ulovlig aktivitet i Enk bærer staten en omkostning på -1. Tilsvarende for iværksætter gælder, uanset hvilket landes regler gælder, at iværksætter modtager en gevinst på +2 ved lovlig aktivitet i ApS og +1 ved lovlig aktivitet i Enk. Omvendt bærer iværksætter en omkostning på -2 ved ulovlig aktivitet i ApS og -3 ved ulovlig aktivitet i Enk.

Der henvises i øvrigt til bilag 1 til nærværende afhandling for nærmere gennemgang af gevinster og omkostninger for spillerne.

5.5.2 FASTSÆTTELSE AF SANDSYNLIGHEDER

For nærværende spil gælder de samme antagelser, som i de øvrige spil. Sandsynligheden for at et selskab drives lovligt, påvirkes i opadgående retning, dersom iværksætter har mulighed for at komme til at hæfte personligt for selskabets forpligtigelser. Nedenfor følger en beskrivelse af sandsynlighederne, som følge af enten Luxembourgs eller Belgiens regler implementeres i dansk selskabslovgivning. Sandsynlighederne fremgår af figur 7 ovenfor.

Implementeringen af både Luxembourg og Belgiens regler, antages at påvirke sandsynligheden for at IVS'er i højere grad anvendes til lovlige formål. Omvendt forventes ved implementeringen af Luxembourg og Belgiens regler, at påvirke sandsynligheden for at ApS'er og enkeltmandsvirksomheder i højere grad vil anvendes til ulovlig aktivitet i forhold til forrige spil med hæftelses- og erstatningsansvar, idet det forventes at en del af de personer, som anvendte IVS'erne til ulovlig aktivitet nu er forhindret i dette, og derfor må vælge det nærmeste alternativ til et IVS²⁷³.

Ved implementering af Luxembourgs regler forventes sandsynligheden for at et IVS drives lovligt større end i forrige spil, og fastsat til 0,75 under L^U IVS. Sandsynligheden under L^U ApS fastsat til 0,75, og under L^U Enk fastsat til 0,80²⁷⁴. Sandsynlighederne er fastsat relativt højt, da det forventes at påvirke iværksætters incitament

²⁷³ Se endvidere høringssvar fra Danske Advokater af 15. marts 2019, som argumentere for svig i højere grad er "flyttet" til Enk'er og ApS'er.

²⁷⁴ Sandsynlighederne for at drive et enkeltmandsvirksomhed lovligt er ens i begge spil, da ændringen af retstilstanden ikke ændrer payoff for hverken staten eller iværksætter,

til lovlig drift, men reglerne forventes ikke at fjerne problematikken omkring svig. Sammenholdt med hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne forventes et IVS fortsat at være mest attraktivt for en iværksætter, og vil tiltrække både professionelle og uprofessionelle iværksættere.

Beslutter staten at implementere Belgiens regler, er der under forudsætninger for dette spil større sandsynlighed for, at et IVS drives lovligt, fordi iværksætter pålægges en risiko for at kunne komme til at hæfte personligt for selskabets forpligtigelser. Sandsynligheden for et iværksætterselskab drives lovligt øges, og er under B^EIVS fastsat til 0,85. For B^EApS gælder 0,75 og for B^EEnk gælder 0,80.

5.5.3 LØSNING AF SPILLET

Som i forrige spil, kan udledes at iværksætter fortsat har en klart dominerende strategi i at vælge et iværksætterselskab, som sit foretrukne selskab. Årsagen kan skyldes, at implementeringen af Luxembourg og Belgiens regler ikke i væsentligt omfang påvirker iværksætters fordele ved selskabsformen. Iværksætter nyder fortsat at kunne stifte et selskab med begrænset hæftelse, hvor indskuddet kan begrænses til DKK 1, og selvom iværksætter ved implementeringen af Belgiens regler påtager sig en højere risiko for kunne komme til at hæfte personligt for selskabets forpligtigelser, har dette ikke indflydelse på iværksætters overordnet payoff ved at anvende selskabsformen til sit forretningsgrundlag.

Det ses at iværksætter kan få højeste payoff i strategien $L^U IVS$, da følgende gælder for iværksætters forventede payoff: $L^U IVS > L^U ApS > L^U Enk$ ($1,8 > 1 > 0,2$) og $B^E IVS > B^E ApS > B^E Enk$ ($1,4 > 1 > 0,2$). Her ses at iværksætters payoff er højest ved valg af IVS, uagtet hvilken strategi staten vælger. Spillets Sub^E findes derfor i en tilstand, hvor iværksætter vælger et IVS, idet dette er iværksætters bedste respons uanset statens valg af strategi. Det er klart at iværksætter foretrækker strategi $L^U IVS$ fremfor strategi $B^E IVS$, da iværksætter modtager et højere payoff ($1,8 > 1,4$), og dette samtidig er det højeste mulige payoff for iværksætter i spillet.

Staten ved at under $L^U IVS$ modtager staten et payoff på 1,3. På baggrund af perfekt information ved staten, at iværksætter har en dominerende strategi i at vælge et IVS, uagtet hvilken strategi staten vælger, da iværksætter er rationel og modtager det højeste payoff ved denne selskabsform. Eftersom staten under strategi $L^U IVS$

da ændringen hverken stiller staten eller iværksætter bedre eller værre end i forrige spil.

modtager et lavere payoff end under strategi $B^E IVS$ ($2,4 > 1,3$), vælger staten strategi B^E . Sub^E findes derfor i kombinationen $B^E IVS$, hvor spillernes payoff således er $(2,4;1,4)$. Spillet resulterer dermed i, at staten burde implementere Belgiens regler fremfor Luxembourg's regler.

Det kan således udledes af nærværende spil, at med inspiration fra Belgiens regler vedrørende IVS'er, kan statens omkostninger ved selskabsformen reduceres, uden at det påvirker iværksætters mulighed for at anvende selskabsformen. Årsagen skyldes, at iværksætter i højere grad ved Belgiens regler gives incitament til lovlig aktivitet, da iværksætter pålægges en sandsynlighed for at hæfte personligt for selskabets forpligtigelser. Den omkostning iværksætter påtager sig ved at kunne komme til at hæfte for selskabets forpligtigelser er dog begrænset, hvorfor sammenholdt med at staten væsentlig forventes at reducere sit ressourceforbrug, gør dette blive den mest optimale løsning i spillet. Resultatet kan endvidere skyldes, at der på baggrund af de fastsatte antagelser lægges vægt på hvordan iværksætter kan komme til at hæfte for selskabets forpligtigelser ud over indskuddet, som er afhandlingens fokusområde, da dette er lovforslagsstillers primære argument for at afskaffe IVS'er. Dette kan resultere i, at det ikke er muligt i tilstrækkeligt omfang at måle resultaterne af Luxembourg's regler. Afhandlingens resultater vil blive diskuteret senere i afhandlingen²⁷⁵.

5.6 SAMMENLIGNING AF SPILLENE

Efter at vi nu har udledt resultaterne for spil med hæftelses- og erstatningsansvar, samt spil med Luxembourg og Belgiens regler i den spilteoretiske analyse, vil der i efterfølgende afsnit foretages en sammenligning af de forskellige ligevægte, som er udledt. På den måde kan det udledes, om hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne, ud fra et spilteoretisk synspunkt, giver iværksætter incitament til at vælge et IVS fremfor et ApS eller en Enk, samt hvilken af Luxembourg's eller Belgiens regler giver iværksætter de bedste incitamenter til at fremme anvendelsen af selskabsformen.

I L 190 er fremhævet, at problemerne med IVS'er er:

"Erhvervsstyrelsens analyse viser, at iværksætterselskaberne har medført en forhøjet risiko for svig, og at skatte- og afgiftsrestancerne for iværksætterselskaber

²⁷⁵ Se afsnit 5.1 – "Diskussion af de juridiske, komparative og økonomiske resultater.

er næsten dobbelt så høje som f.eks. enkeltmandsvirksomheder.”²⁷⁶ (egen fremhævning)

”Antallet af tvangsopløsninger efter introduktionen af iværksætterselskaber er steget mere end forventet... Det estimeres, at iværksætterselskaberne står for 60 % af det samlede antal tvangsopløsninger, herunder at selskaber tvangsopløses uden der har været reel erhvervsaktivitet i dem.”²⁷⁷ (egen fremhævning)

Forventningen med IVS’er var, at det lille kapitalkrav ville bidrage til at skabe endnu bedre rammevilkår og dermed stimulere iværksætterlysten i Danmark²⁷⁸, men i stedet har selskabsformen medført en øget risiko for det anvendes til svig, på baggrund af en højere andel af IVS’erne sanktioneres i forbindelse med momsregistrering end ApS’er og Enk’er, samt at IVS’er står for en høj andel af de samlede tvangsopløsninger.

I den forbindelse er der i ovenstående blevet analyseret, hvordan hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne påvirker iværksætters incitament ved valg af selskabsform og anvendelse, samtidig med det undersøges, om Luxembourgs eller Belgiens regler vil fremme seriøsitet og anvendelsen af IVS’er, således det ikke er nødvendigt at afskaffe selskabsformen. Resultaterne kan udledes af nedenstående tabel 3.

Oversigt over Sub ^E i hvert spil		
Spil	Strategi	Payoff
Spil med hæftelsesansvar	$L^k I_2^{IVS}$	-2:4,8
Spil med hæftelses- og erstatningsansvar	$L^k I_2^{IVS}$	1,6:1,8
Spil med Luxembourg og Belgiens regler	$B^E I_2^{IVS}$	2,4:1,4

TABEL 3 – EGEN TILVIRKNING - OVERSICHT OVER RESULTATER

Det mest hyppige resultat i de analyserede spil (figur 3 til 8) var, at iværksætter foretrækker et IVS, uagtet om staten øgede kontrollen eller indførte nye regler for IVS’er. Sub^E i alle tre spil resulterede i en situation, hvor iværksætter altid valgte et IVS, som sit foretrukne selskab. Ud fra et rent hæftelsessynspunkt ses et IVS klart at være den mest foretrukne selskabsform, hvilket harmonerer med formålet

²⁷⁶ L 190, s. 4.

²⁷⁷ Ibid.

²⁷⁸ L 190, s. 3.

for iværksætterselskaber. Derfor formodes selskabsformen også at tiltrække flest iværksættere, både professionelle og uprofessionelle, hvis formål er at anvende selskabsformen til reel lovlig aktivitet, men samtidig må det også udledes af resultatet, at det vil tiltrække personer som ønsker at anvende selskabsformen til svigvirksomhed.

På baggrund af de fastsatte antagelser kan endvidere udledes, at iværksætters incitament til lovlig aktivitet, vurderes at have nær tilknytning til, hvorledes iværksætter hæfter for et selskabs forpligtigelser. Derfor ses også en væsentlig reduktion i iværksætters payoff, og en stigning af incitament til lovlig aktivitet, når erstatningsansvarsreglerne og Belgiens regler bliver tilføjet i spillene. Årsagen til at erstatningsansvarsreglerne og Belgiens regler ikke ændrer ved, at et IVS fortsat er iværksætters foretrukne selskabsform, vurderes at skyldes, at disse regler forudsætter visse betingelser er opfyldt, som kan være svære rent praktisk at bevise er opfyldt.

Problemet ved ovenstående er, at begge spil med hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne, resulterer i en ligevægt, som fra statens synspunkt ikke antages at være ønskværdigt. For det første, selvom det vurderes at formålet med iværksætterselskaber er opnået, idet et IVS er iværksætters foretrukne selskabsform til at drive virksomhed, har indførelsen af selskabsformen medført et misbrug i forhold til anvendelsen ved de nuværende regler. Udfordringen formodes at være balancen mellem lav adgangsbarrierer for at drive virksomhed, samtidig med at selskabsformen ikke i højere grad må give incitament eller mulighed for ulovlige aktiviteter. Med andre ord, da det ikke direkte kan reguleres, hvad selskabsformen skal anvendes til, er reguleringen nødt til at udformes på en måde, som giver iværksættere et højere incitament til lovlig aktivitet, uden at det samtidig besværliggør adgangsbarrieren til at drive virksomhed. For det andet, årsagen til at staten i spillene med hæftelses- og erstatningsansvar ikke får udbytte af at kontrollere selskaber mere, vurderes at skyldes, at der er for mange omkostninger forbundet ved yderligere kontrol, som ikke tilstrækkeligt medvirker til at reducere statens tab, idet staten skal kunne bevise betingelserne for erstatningsansvar er opfyldt. Derfor ender spillet også i en situation, hvor iværksætters incitament til lovlig aktivitet ikke er tilstrækkeligt opfyldt, set fra statens side.

Af resultatet kan det dog heller ikke direkte udledes, at IVS'er i højere grad anvendes til ulovlig aktivitet end ApS'er og Enk'er. Derimod vurderes det, at et IVS i højere grad end de andre selskabsformer foretrækkes af iværksætter med både

lovlige og ulovlige hensigter, idet hæftelse og selskabskapitalkrav er attraktivt for en iværksætter. Derfor ses det også nødvendigt at implementere regler, som pålægger iværksætter et yderligere ansvar, således at det påvirker iværksætters incitament til lovlige aktiviteter. På den baggrund, fandtes det mest hensigtsmæssigt at implementere Belgiens regler, idet disse regler pålægger iværksætter et ansvar, såfremt nogle nærmere specifikke betingelser er opfyldt, i modsætning til Luxembourgs regler, som blot forhindrer juridiske personer at stifte og begrænser ejerskab af anparter til ét IVS ad gangen.

5.7 DELKONKLUSION

På baggrund af den spilteoretiske analyse blev det udledt, at den foretrukne selskabsform for iværksætter er et IVS, baseret ud fra et hæftelses- og erstatningsansvarligt synspunkt. Dette konkluderes primært på baggrund af det fordelagtige hæftelsesansvar i et IVS, hvor iværksætter kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til DKK 1. Det forhold, at erstatningsansvarsreglerne i et IVS er tilsvarende hvad der gælder i et ApS eller i en Enk, kan derfor ikke påvirke iværksætters incitament ved valg af selskabsform, men forventes at påvirke sandsynligheden for at selskabet bliver anvendt til lovlige aktiviteter. Resultatet er imidlertid ikke et udtryk for, IVS'er i højere grad anvendes til ulovlig aktivitet end ApS'er og Enk'er, men set fra statens synspunkt, fandtes ligevægtene ikke at være optimale, idet iværksætter ikke i tilstrækkelig grad opfordres til lovlig aktivitet alene ved hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne.

Afslutningsvis konkluderes det, at både Luxembourg og Belgiens regler ikke påvirker iværksætters incitament ved valg af selskabsform, og Belgiens regler i højere grad end Luxembourgs regler giver iværksætter de bedste incitamenter ved anvendelse af iværksætterselskabsformen. Dette skyldes, at Belgiens regler medvirker til at fremme iværksætters seriøsitet i IVS'er, idet det bl.a. pålægges at have en finansiel plan ved stiftelse, som forventes at øge sandsynligheden for at diverse lovgivninger overholdes, således at færre selskaber tvangsopløses og statens forventede tab i form af skatte- og momsrestancer reduceres.

I det efterfølgende afsnit vil det blive undersøgt, om de fundne ligevægte er et udtryk for en samfundsoptimal situation, for herved at kunne give en økonomisk begrundet anbefaling til, hvorvidt iværksætterselskabsformen bør afskaffes eller om reglerne blot bør tilpasses med Belgiens regler. Derfor vil der i næste afsnit ved hjælp af efficienskriteriet Kaldor-Hicks, blive analyseret om ligevægtene anses for at være efficiente.

6. KALDOR-HICKS EFFICIENS

6.1 INDLEDNING

I forrige afsnit blev der ved hjælp af spilteori fundet frem til tre ligevægte i de tre forskellige opstillede spil. Ligevægten i hvert spil, er et udtryk for et resultat af strategier, hvor ingen af spillerne kan opnå et bedre resultat ved at vælge en anden strategi, givet den andens spillers valg af strategi²⁷⁹.

Derfor er nødvendigt i de efterfølgende afsnit at finde ud af, om disse ligevægte medfører et samfundsmæssigt optimalt udgangspunkt. Til brug for denne vurdering, anvendes efficienskriteriet Kaldor-Hicks²⁸⁰. Ved anvendelsen af Kaldor-Hicks som kriterie, er det muligt at vurdere, om spillernes resultater ender i en samfundsefficient situation. Derved dannes et økonomisk efficienskriterie som grundlag for den videre retspolitiske analyse, hvordan reglerne for IVS'er kan tilpasses, således at anvendelsen af selskabsformen gøres mere samfundsefficient.

6.2 KALDOR-HICKS EFFICIENS I HVERT SPIL

Ifølge Kaldor-Hicks kriteriet er en tilstand Kaldor-Hicks optimal, såfremt en resourceallokering medfører, at blot en spiller stilles bedre, samt at ændringen for spilleren der stilles bedre, kompenserer spilleren der stilles værre. Det skal fremhæves, at der blot er tale om en teoretisk compensation. En ændring af en retsregel er Kaldor-Hicks efficient, når velfærdsforbedringen medfører, at de samlede fordele ved ændringen er større end de samlede ulemper. Repræsenterer det største samlede payoff ikke de fundne ligevægte, skal det undersøges, hvorvidt det er muligt at lave Kaldor-Hicks forbedringer fra ligevægten og over i en situation, hvor blot en aktør stilles bedre, og parterne samlet opnår det største payoff.

I tillæg til ovenstående er det væsentligt at bemærke ulempen ved Kaldor-Hicks efficienskriteriet, idet der ved Kaldor-Hicks kriteriet ikke tages hensyn til de fordelingsmæssige konsekvenser, men fokuseres alene på den samlede velfærdsforbedring. I stedet for Kaldor-Hicks kriteriet kunne Pareto-kriteriet været anvendt, hvor såfremt en ændring medfører, at en aktør kan stilles bedre, uden at den anden

²⁷⁹ Jf. "Økonomisk metodologi bind 2, virksomhedsteori og industriøkonomi, 2. udg." af Christian Knudsen, s. 86.

²⁸⁰ Jf. "Rettsøkonomi, 6. opl." af Erling Eide og Endre Stavang, s. 108.

aktør stilles værre, vil situationen være en Pareto-optimalitet²⁸¹. Årsagen til at Pareto-kriteriet ikke er anvendt i nærværende afhandling skyldes, at en ændring af retsregler oftest medfører, at nogle aktører stilles værre, og derfor er det sjældent at kriteriet kan tilfredsstilles. Derfor danner Kaldor-Hicks-kriteriet grundlaget for afhandlingens retspolitiske analyse, hvad reglerne bør være for IVS'er. Måden Kaldor-Hicks findes på i hvert spil, sker ved at sammenlægge staten og iværksætters forventede payoff, således at det samlede payoff for aktørerne i ligevægten udledes.

I de efterfølgende afsnit vil de samlede payoff for hvert spil, blive analyseret med henblik på at vurdere, om de fundne ligevægte i spillene kan vurderes at være Kaldor-Hicks efficiente.

6.2.1 SPIL MED HÆFTELSESANSVAR

Spil med hæftelsesansvar			
S/I	IVS	ApS	Enk
Høj kontrol	-0,1	-0,6	1,7
Lav kontrol	2,8	1	3,1

TABEL 4 - EGEN TILVIRKNING - SAMLET PAYOFF FOR STATEN OG IVÆRKSÆTTER

I tabel 4 vises statens og iværksætters samlede payoff for hvert udfald i spillet med hæftelsesansvar. Ligevægten i spillet, hvor staten vælger lav kontrol og iværksætter vælger et IVS, er markeret med orange skrift. Ved disse valg af strategier, opnår parterne et samlet payoff på 2,8 (-2+4,8). Ligevægten fandtes, da iværksætter under de fastsatte antagelser for spillet, ikke kunne komme til at hæfte for andet end sit indskud i selskabet, og derfor aldrig ville vælge en anden selskabsform. Dette resulterede i spillets ligevægt, hvor staten vælger lav kontrol, selvom staten får et større forventet tab i form af skatte- og moms restancer, samt at færre selskaber ville blive afsløret som potentielle svigvirkksomheder, og iværksætter vælger et IVS. Derfor opfylder dette spil kun delvist formålet med IVS'er, da det ikke er gennemsigtigt om IVS'er anvendes til lovlige formål.

Ligevægten ses i dette spil ikke at være en Kaldor-Hicks optimal situation, da det fremgår af tabel 4, at staten og iværksætter ved at allokere deres ressourcer et

²⁸¹ Jf. "Game Theory and the law" af Douglas G Baird, Robert H. Gertner og Randal C. Picker, s. 311.

andet sted, kan opnå en tilstand som er mere optimal. I tabel 4 er det højeste payoff markeret med grøn skrift, og giver et samlet payoff for staten og iværksætter på 3,1 (2,8+0,3). Derfor kan der i spillet opnås en Kaldor-Hicks forbedring, hvis iværksætter skiftede strategi, således at enkeltmandsvirksomhed var iværksætters foretrukne selskabsform. Iværksætteren vil med denne ressourceallokering være taberen, da iværksætters payoff vil være 4,5 mindre. Staten derimod opnår en gevinst på 4,8, hvorfor det kan vurderes, at staten hypotetisk set er i stand til at kompensere iværksætter for tabet. At det er iværksætteren, der er taberen, som en konsekvens af ressourceallokeringen, må antages at skyldes, at iværksætter nu hæfter personligt med hele sin formue for selskabets forpligtigelser. Staten får derimod en selskabsform, hvor iværksætter hæfter personligt for selskabets forpligtigelser, og derved reducerer det samlede forventede tab i skatte- og momsrestan- cer.

6.2.2 SPIL MED HÆFTELSES- OG ERSTATNINGSANSVAR

Spil med hæftelses- og erstatningsansvar			
S/I	IVS	ApS	Enk
Høj kontrol	2	3,2	1,7
Lav kontrol	3,4	4,1	3,1

TABEL 5 - EGEN TILVIRKNING - SAMLET PAYOFF FOR STATEN OG IVÆRKSÆTTER

Tilsvarende forrige afsnit, viser tabel 5, statens og iværksætters samlede payoff for de forskellige udfald i spillet med hæftelses- og erstatningsansvar. Spillets ligevægt er markeret med orange skrift, som i forrige afsnit. Ligevægten vurderes ikke at være Kaldor-Hicks efficient, da det ved en ressourceallokering er muligt at stille spillerne mere optimalt i alternative udfald. Af den udledte ligevægt får staten og iværksætter en samlet payoff på 3,4 (1,6+1,8). Spillernes strategier er ikke ændret fra forrige spil. Derfor vælger staten lav kontrol og iværksætter vælger et iværksætterselskab, som sin foretrukne selskabsform.

Udfaldet i nærværende spil er imidlertid ikke der, hvor staten og iværksætter samlet får det højeste payoff, og derfor er det ikke en Kaldor-Hicks efficient situation. Selvom erstatningsansvarsreglerne tilføjes spillet, ændrer det ikke ved den fordelagtige hæftelsesbegrænsning, der eksisterer i et iværksætterselskab, som gør selskabsformen attraktiv for iværksættere. Udfaldet hvor staten vælger lav kontrol og iværksætter vælger et ApS, er det udfald det samlede payoff er højest på 4,1 (3+1,1), markeret med grøn skrift. Dette kan skyldes, at kravet til selskabskapital er højere, hvilket gør at iværksætter som udgangspunkt hæfter for et højere beløb

ved ulovlig aktivitet, og ifølge ERST-rapporten, har staten interesse i, at iværksætter på nuværende tidspunkt vælger et ApS, idet denne selskabsform bidrager mest til samfundet i forhold til omsætning, beskæftigelse og eksport. Ved ressourceallokeringen ville staten få en gevinst på 1,4, mens iværksætter ville tabe 0,7. Statens gevinst er således tilstrækkelig til, i teorien, at kompensere iværksætters tab. Kaldor-Hicks kriteriet i udfaldet $L^{KI\text{ApS}}$, er således opfyldt, hvorfor udfaldet er den samfundsoptimale situation i spillet.

6.2.3 SPIL MED LUXEMBOURGS OG BELGIENS REGLER

Spil med Luxembourgs og Belgiens regler			
S/I	IVS	ApS	Enk
Luxembourgs regler	3,1	2,8	1,6
Belgiens regler	3,8	2,8	1,6

TABEL 6 - EGEN TILVIRKNING - SAMLET PAYOFF FOR STATEN OG IVÆRKSÆTTER

Afslutningsvis findes der i tabel 6 en oversigt over statens og iværksætters samlede payoff, i spillet, hvor enten Luxembourg eller Belgiens regler var implementeret. Modsat de forrige spil, hvor den fundne ligevægt ikke var den Kaldor-Hicks efficient løsning i spillet, ses det nu, at der ikke findes alternative udfald, hvor det samlede payoff vil stille spillerne bedre. Udfaldet af ligevægten og den Kaldor-Hicks efficiente løsning på 3,8 (2,4+1,4) er spillets største samlede payoff, altså det udfald hvor staten vælger at implementere Belgiens regler, og iværksætter vælger at stifte et IVS.

Dermed ville formålet med IVS'er være opnået, uden staten har uforholdsmæssige store omkostninger, som følge af selskabsformen bliver misbrugt til enten ulovlig eller anden uhensigtsmæssig aktivitet. Derfor ses også, at en ressourceallokering ikke vil medføre en Kaldor-Hicks forbedring, da en ressourceallokering ikke vil medføre en tilstand, hvor den samlede velfærd vil forbedres, uden at tage hensyn til fordelingen af velfærden.

6.2.4 SAMMENFATTENDE OM KALDOR-HICKS EFFICIENS I HVERT SPIL

Efter en efficiensanalyse af ligevægtene i de enkelte spil, kan det konkluderes, at i spillene med hæftelse- og erstatningsansvar fandtes ligevægtene ikke at være en Kaldor-Hicks efficient tilstand. Dette skyldes, da det er muligt i spillene med hæftelses- og erstatningsansvar, at stille staten og iværksætter bedre ved en ressourceallokering, fordi ligevægtene i spillene giver et mindre samlede payoff end i alternative situationer. Derfor resulterer de fundne ligevægte i en løsning, der ikke kan

anses for at være efficient. Fra en spilteoretisk betragtning, er dette ikke nødvendigvis et problem, da ligevægten er et udtryk for et resultat af strategier, hvor ingen af spillerne kan opnå et bedre resultat ved at vælge en alternativ strategi, baseret på den anden spillers valg af strategi. I praksis kan resultatet vurderes at afspejle problematikken omkring iværksætterselskaber, da resultatet fremhæver, at selskabsformen er en populær selskabsform for iværksætter, men staten har for uforholdsmæssige store omkostninger ved selskabsformen ved at påvirke iværksætters incitament til lovlige aktiviteter, og på nuværende tidspunkt modtager et større samfundsmæssigt udbytte ved de andre selskabsformer i form af omsætning, beskæftigelse og eksport.

Derimod kunne det konkluderes, at i spillet med Luxembourg og Belgiens regler, fandtes ligevægten samtidig at være en Kaldor-Hicks efficient tilstand. I dette spil er det ikke muligt, at stille staten eller iværksætter bedre ved andre ressourceallokeringer, da ligevægten samtidig er det højeste payoff i spillet. Derfor resulterer den fundne ligevægt også for at være efficient.

På baggrund af Kaldor-Hicks efficiensbetragtningen er de forskellige spils Kaldor-Hicks efficiente resultater udledt. Selvom lovforslaget om at afskaffe iværksætterselskaber er fremsat under udarbejdelse af nærværende afhandling, og det højst sandsynligt vil være afgjort om iværksætterselskaber er afskaffet eller ej, er det for nærværende afhandling relevant at udlede, hvilken af de fundne ligevægte, der kan anses for at være efficient i forhold til hinanden. Derfor opstilles en tabel med ligevægtene udledt i de tre forskellige spil, for derved at analysere, hvilket spil er mest Kaldor-Hicks efficient. Herved kan vurderes, hvilken af situationer, der er den mest samfundsoptimale løsning, og hvorvidt Danmark bør afskaffe iværksætterselskaber eller foretage en ændring af reglerne.

6.3 KALDOR-HICKS EFFICIENS PÅ TVÆRS AF SPILLENE

I dette afsnit vil findes den ligevægt, der er mest efficient, når ligevægtene på tværs af spillene sammenlignes. Ved at sammenligne de fundne ligevægte, kan det vurderes, hvorvidt det ville være mest optimalt at afskaffe IVS'er, ud fra lovforslagsstiller betragtning om, at ved iværksætterselskabsformen er det for nemt og risikofrit for iværksætter at stifte gæld til det offentlige, eller om det ud fra lovforslagets oppositions synspunkt er mere optimalt at ændre reglerne.

Spil	Samlet Payoff
Spil med Hæftelsesansvar	2,8 (-2+4,8)
Spil med Hæftelses- og erstatningsansvar	3,4 (1,6+1,8)
Spil med Luxembourg og Belgiens regler	3,8 (2,4+1,4)

TABEL 7 – EGEN TILVIKRNING - OVERBLIK OVER SAMLEDE LIGEVÆGTS PAYOFF

Ovenstående tabel 7 giver en oversigt over statens og iværksætters samlede payoff af de ligevægte, der blev fundet i den spilteoretiske analyse. Heraf kan udledes af de fundne ligevægte på tværs af spillene, at parterne samlet opnår det højeste payoff i spillet med Belgiens regler. I dette spil opnår parterne 3,8, hvorimod der i de andre spil kun opnås henholdsvis 2,8 og 3,4. Dette resultat er samtidig også det resultat, hvor staten får det højeste payoff på 2,4, sammenlignet med de andre spil, hvor staten får henholdsvis -2 og 1,6.

Staten vil derfor foretrække at implementere reglerne fra Belgien, da der kan opnås en Kaldor-Hicks forbedring, når spillene med hæftelses- og erstatningsansvar sammenlignes. Dette er i overensstemmelse med konklusionen fra det komparative afsnit, idet staten ved implementeringen af Belgiens regler forventes at optimere anvendelsen af IVS'er uden reglerne samtidig begrænser iværksætters anvendelse af selskabsformen. Belgiens regler forventes at reducerer statens omkostninger, både i form af forventet tab i skatte- og momsrestancer, da såfremt et iværksætterselskab stiftes med henblik på ulovlig aktivitet, og herved oparbejder gæld til det offentlige for derefter at gå konkurs, hæfter selskabsdeltagerne personligt for selskabets forpligtigelser, men også i forhold til omkostninger til Skifteretterne og Erhvervsstyrelsen forventes at reduceres, som følge af seriøsitet i IVS'er fremmes af den finansielle plan, der medføre færre tvangsopløsninger.

Omvendt ses, at iværksætter stilles ringere, hvis Belgiens regler implementeres, sammenlignet med hæftelses- og erstatningsansvarsspillene, som afspejler de nuværende regler. Såfremt staten fastholder de nuværende regler og øger kontrollen for iværksætterselskaber (vælger strategi H^K), ville iværksætter vinde henholdsvis 0,4 og 3,4, men da staten samtidig stilles være med henholdsvis 0,8 og 4,4 i nytte, vil iværksætters forbedring ikke teoretisk kompensere statens tab, hvilket derfor ikke gør resultaterne Kaldor-Hicks efficient. Dette resultat belyser i et vidt omfang, at der er behov for regulering af iværksætterselskaber, men samtidig ikke ensbetydende med at selskabsformen i sin helhed bør afskaffes. Derudover vurderes, at det værditab iværksætter har ved implementeringen kun rammer de iværksættere,

som anvender selskabsformen til ulovlig aktivitet, og derved ikke påvirker iværksættere, hvis intentioner er reel og lovlig erhvervsmæssig aktivitet.

Eftersom efficiensanalysen viser, at Belgiens tilsvarende regler for iværksætterselskaber vil være mere efficient at implementere, end at bevare de nuværende regler på området for iværksætterselskaber og implementere Luxembourgs regler, står dette resultat i kontrast til det komparative afsnit, hvor Luxembourgs regler konstateres at ville have den mest optimale virkning på anvendelsen af iværksætterselskaber. I det efterfølgende afsnit vil konklusionerne af den juridiske, komparative og økonomiske analyse blive diskuteret. Derudover vil blive diskuteret de forskellige implikationer ved en evt. implementering af hhv. Luxembourgs eller Belgiens regler. Herved opnås at der gives en anbefaling til, om IVS'er bør afskaffes eller hvordan reglerne kan implementeres i dansk selskabsret, således at anbefalingen er så realistisk som muligt.

7. ANBEFALING OM IVÆRKSÆTTERSELSKABER BØR AFSKAFES

7.1 DISKUSSION AF DE KOMPARATIVE OG ØKONOMISKE RESULTATER

Resultatet af den juridiske og økonomiske analyse har overordnet været overensstemmende, da resultatet af begge analyser har vist, at et IVS er iværksætters foretrukne selskabsform ud fra en hæftelses- og erstatningsansvarsbetragtning, og dette kan være årsagen til at IVS-formen tiltrækker iværksætter med såvel lovlige som ulovlige hensigter, men samtidig ikke giver anledning til med rimelig sikkerhed at kunne konstatere IVS'er i højere grad anvendes til svig. Resultaterne af den komparative og økonomiske analyse har derimod givet forskellige resultater. I den komparative analyse blev det konkluderet, at det ville være mest hensigtsmæssigt at implementere Luxembourgs regler, idet reglerne vurderes at ville bidrage bedst til at optimere anvendelsen af iværksætterselskaber, især omkring problematikken med at mange iværksætterselskaber tvangsopløses uden der nogensinde har været reel erhvervsaktivitet i selskabet. I den økonomiske del blev det påvist ved en spilteoretisk fremstilling og efficiensanalyse, at det vil være mest samfundsoptimalt at implementere Belgiens regler i den danske selskabslovgivning, da muligheden for at hæfte selskabets forpligtelser ud over indskuddet i selskabet, forventes at påvirke iværksætters incitament ved anvendelsen af IVS'er bedst.

Indledningsvist skal det fremhæves, at nærværende afhandling anerkender, at regeringen den 9. april 2019 endeligt vedtog afskaffelsen af iværksætterselskaber²⁸². Med virkning fra denne dato er det således ikke muligt at stifte et IVS. Afskaffelsens ikrafttræden gør om noget resultatet af nærværende afhandling mere relevant, idet der med afhandlingen forsøges at komme med en anbefaling til, om regeringens afskaffelse har været den rigtige løsning, eller om særreglerne for IVS'er kunne have været suppleret med inspiration fra Luxembourg eller Belgiens regler, således at IVS-formen kunne have været bevaret til gavn for både iværksættere og den danske stat. Såfremt sidstnævnte konkluderes, vil nærværende afhandling kunne anvendes af lovgiver som redskab til hvordan IVS'er bør reguleres, såfremt selskabsformen igen indføres i dansk selskabslovgivning.

I de efterfølgende afsnit vil aspekter fra den komparative og efficiensanalysen blive diskuteret og sammenholdt med hinanden. Derudover vil diskuteres implikationer ved afskaffelsen af IVS'er, som vil blive sammenholdt med implikationer ved implementering af Luxembourgs og Belgiens regler. Dette gøres for at kunne give en realistisk anbefaling til, om regeringens beslutning om at afskaffe IVS'er var den mest optimale, eller hvilke af de to landes regler der burde have været implementeret i den danske selskabslovgivning, for derved at opnå den mest optimale regulering af IVS'er.

7.1.1 IMPLIKATIONER VED AFSKAFFELSEN AF IVÆRKSÆTTERSELSKABER

I de følgende afsnit vil ses nærmere på, hvilke implikationer afskaffelsen af IVS'er kan få, samtidig med at ERST-rapporten, som L 190 er baseret på, vil blive diskuteret.

FILIAL-PROBLEMATIKKEN

En af de største potentielle udfordringer Danmark kan få ved at afskaffe iværksætterselskaberne, er, at Danmark kan komme til at opleve en stigning i antallet af registreret filialer²⁸³ af udenlandske moderselskaber²⁸⁴. Ifølge Erhvervsstyrelsens oplysninger var der i september 2014 registreret i alt 907 filialer af udenlandske

²⁸² Afhandlingen analyserer gældende ret pr. 28. februar 2019. Se herom i afsnit 1.3 – "Afgrænsning".

²⁸³ Ved filial forstås en fra hovedselskabets geografisk adskilt enhed, som under selvstændigt ledelse driver erhvervsvirksomhed i hovedselskabets navn og regning.

²⁸⁴ Som i øvrigt var en af årsagerne til IVS'er i sin tid blev indført. Se herom i afsnit 4.2 – "Baggrunden og formål med iværksætterselskaber i DK".

A/S'er (526) og ApS'er (381)²⁸⁵. Selvom Danmark ikke før indførelsen af IVS'er oplevede problemer med registrerede filialer af udenlandske moderselskaber, anså man det for nødvendigt at gøre dansk selskabslovgivning konkurrencedygtigt sammenlignet med de omkring liggende lande, og valgte at indføre IVS-formen²⁸⁶. Dette har sandsynligvis medvirket indtil nu, at registrerede filialer af udenlandske moderselskaber aldrig er blevet et problem i Danmark, uden at dette kan konkluderes med sikkerhed. Forskellen på dengang og nu er, at IVS'er erstattede de tidligere SMBA'er, hvorfor dette kan have medvirket til der ikke førhen har været problemer med filialer. Denne mulighed eksisterer ikke efter afskaffelsen.

Med afskaffelsen af IVS'er kan Danmark komme til at opleve en stigning i antallet af registrerede filialer med udenlandske moderselskaber, idet regeringen har valgt at gå imod udviklingen omkring at fjerne minimumskapitalkravet, ligesom vi ser i de andre europæiske lande²⁸⁷. Minimumskapitalkravet er dog ikke den eneste faktor for et selskabs valg af etableringsstat. Skatteretten har altid spillet en stigende rolle ved selskabers valg af etableringsstat, hvoraf Danmark hverken har den højeste eller laveste selskabsskattetryk²⁸⁸, men i sammenhæng med fjernelsen af IVS'er kan dette medføre, at iværksætteres incitament til at etablere sit forretningsgrundlag i Danmark yderligere reduceres, idet det er muligt at få lavere skattetryk og omgå kravet til selskabskapital i omkringliggende lande, hvorefter der blot registreres en filial i Danmark. Dette vil samtidig medføre, at de danske myndigheders kontrol og indflydelse på den materielle selskabsret vil flyttes til andre europæiske lande, idet en filial ikke er et selvstændigt retssubjekt, men kun er subjekt i relation til lovgivningen i etableringsstaten²⁸⁹. Såfremt antallet af registreret filialer eksploderer, er staten eller de danske myndigheder forhindret i at behandle disse filialer mere restriktivt end danske selskaber, da dette vil være et brud

²⁸⁵ Jf. "Dansk selskabsret 2 – Kapitalselskaber, 4. udgave" af Søren Friss Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 33.

²⁸⁶ L 152 fremsat den 27. februar 2013.

²⁸⁷ Se hertil høringssvar fra Troels Michael Lilja af 8. marts 2019. Følgende lande har en selskabsform, hvor minimumskapitalkravet for nationale "anpartsselskaber" ikke overstiger 1 EUR: Portugal, Cypern, Irland, Holland, England, Tjekkiet, Bulgarien, Letland, Grækenland, Frankrig, Tyskland, Belgien, Italien, og Luxembourg. Derudover findes der adskillige lande, som har et lavere selskabskapitalkrav end Danmark.

²⁸⁸ EU-Kommissionen, "Taxation trends in the European Union – Data for the EU Member States, Iceland and Norway", udg. 2017.

²⁸⁹ Jf. "Dansk Selskabsret 1 – Indledning til selskabsretten, 5. udg." af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, s. 215. Se endvidere høringssvar til lovforslaget L 190 fra Troels Michael Lilja af 8. marts 2019.

på EU-retten²⁹⁰ ifølge EF-domstolens afgørelser Überseering²⁹¹, Inspire Art²⁹² og Centros²⁹³.

Spørgsmålet om afskaffelsen af IVS'er vil medføre en eksponentiel stigning i registreret filialer med udenlandske moderselskaber, vil for alvor blive afprøvet de næste par år, såfremt selskabsformen fortsat udelades fra den danske selskabslovgivning og hvis selskabskapitalkravet for ApS'er ikke væsentlig reduceres.

SVIG-PROBLEMATIKKEN

Et andet væsentligt problem ved afskaffelsen af IVS'er er forholdet omkring svig. Det forventes ikke, at afskaffelsen af IVS'er fjerner problematikken omkring svig, idet forskellige selskabsformer vil og har altid været anvendt til ulovlige formål. I høringssvarene til L 190 argumenteres endda for at misbruget eller svig, allerede før afskaffelsen af IVS'er blev vedtaget, var "flyttet" til personligt drevne virksomheder eller ApS'er, idet disse selskabsformer ikke påkalder sig den enorme opmærksomhed, som IVS'erne har gjort²⁹⁴. Derfor forventes en afskaffelse af iværksætterselskaber ikke at fjerne problemet omkring svig, men blot at "flytte" det til andre alternative selskabsformer. Dette kan dog ikke dokumenteres, ligesom det ikke kan dokumenteres med en rimelig videnskabelig sikkerhed, at IVS-formen i sig selv tiltrækker eller opfordrer iværksættere til at svindle mere end i andre alternative selskabsformer.

Derudover var en af formålene med indførelsen af IVS'er at afskaffe de ulovregulerede SMBA'er, da flere sagkyndige i en årrække havde udtrykt bekymring over den manglende gennemsigtighed ved selskabsformen SMBA og den deraf følgende risiko for svig. Dette er stort set de samme kritikpunkter, som IVS'er har været udsat for. Ved at afskaffe IVS'er er nærmeste alternativ en enkeltmandsvirksomhed, selvom iværksætter her hæfter med hele sin personlige formue. Enkeltmandsvirksomheder er ligesom de tidligere SMBA'er ulovregulerede, og den personlig hæftelse giver ikke en garanti for at et selskabs kreditor kan få dækket sit tab. En afskaffelse vil derfor være et skridt tilbage i forhold til det politiske mål om, at selskaber skal være mere transparente.

²⁹⁰ Jf. TEUF art. 49 og 54.

²⁹¹ Jf. C-208/00.

²⁹² Jf. C-167/01.

²⁹³ Jf. C-212/97

²⁹⁴ Jf. Høringssvar til L 190 fra Danske Advokater af 15. marts 2019.

Selvom det kunne bevises at iværksætterselskabsformen i højere grad end alternativerne anvendes til misbrug, giver dette, på den ene side, mulighed for de danske myndigheder at målrette deres svigkontrol af én selskabsform, samtidig med at selskabsloven, på den anden side, materielt regulerer forholdet for misbrug, og foreskriver konsekvenserne heraf, hvilket er langt bedre end de tidligere ulovregulerede SMBA'er, og dermed en fordel for de danske myndigheder. Afskaffelsen kan betyde, at svindlerne nu vil anvende de ulovregulerede personligt drevne selskaber, således at vi igen står med en selskabsform, som ikke er transparent til skade for selskabets kreditorer, også selvom iværksætter hæfter personligt med hele sin formue, da dette ikke er en garanti for at kreditor kan få dækket et evt. tab.

SKATTE- OG MOMSRESTANCE-PROBLEMATIKKEN

I tillæg til problematikken omkring svig, anses skatte- og momsrestancer ikke for at kunne anvendes, som målestok for at en selskabsform i højere grad anvendes til svig end andre selskabsformer.

Problemet med ovenstående er, at en skatte- og momsrestance er udtryk for, at et selskab har haft en erhvervsaktivitet, som det er skattepligtigt af. Som følge af et selskabs manglende likviditet betaler selskabet ikke altid skatten ved forfald, og herved opstår der en skatterestance. Selvom et selskab kun har betalt en væsentlig del af den skattepligtige aktivitet, og der dermed består en skatterestance, er dette ikke nødvendigvis et udtryk for at der svindles i selskabet, men kan være et spørgsmål om manglende likviditet²⁹⁵.

Hvordan der statueres "svig" i et selskab ifølge ERST-rapporten, er endvidere stærkt kritisabelt og misvisende. I ERST-rapporten fremhæves, at Skatteforvaltningen udfører en kontrol eller forebyggende restancearbejde ved selskabers anmodning om registrering efter skatte- og afgiftslovgivningen²⁹⁶. Skatteforvaltningens udvælgelse af selskaber til forebyggende restancearbejde sker i første omgang udelukkende på baggrund af en maskinel visitering af registrerede fordringer registreret under inddrivelse hos Skatteforvaltningen, hvor deltagende personer (ejer, direktøren, direktionsmedlemmer mv.) i de nye virksomheder undersøges²⁹⁷. Hvis deltagende personer tidligere har påført staten et tab eller har aktuel gæld fra

²⁹⁵ Se hertil argumentation fra oppositionen om at anvende skatte- og momsrestance, som målestok i høringsvar fra Troels Michael Lilja 8. marts 2019.

²⁹⁶ ERST-rapport, s. 45

²⁹⁷ Ibid., s. 45

en anden virksomhed på over 50.000 kr., bliver virksomheden automatisk visiteret til forebyggende restancearbejde.

Et problem ved at statuere en selskabsform i højere grad anvendes til svig, på baggrund af om de deltagende personer har skatterestancer fra tidligere selskaber eller har aktuel gæld i andre selskaber kan være, at IVS'er på forhånd dømmes til fiasko, idet det skaber en forudindtaget holdning om at IVS'er i højere grad anvendes til svig, uden dette har hold i virkeligheden. En afskaffelse af selskabsformen vil det betyde, at de samme personer skal finde et nyt selskab. Den selskabsform de personer med tidligere eller nuværende restancer i andre selskaber vælger, vil ligeledes vise et forhøjet antal af sanktioner fra Skatteforvaltningen. Det er derfor en ond cirkel, der aldrig vil kunne brydes, medmindre man begynder at anvende andre målestok i forhold til, om en selskabsform i højere grad anvendes til svig.

Lovforslagsstillers argument om, at iværksætterselskaber i højere grad sanktioneres end ApS'er eller Enk'er, er således baseret på, at de deltagende personer i et iværksætterselskab tidligere har påført staten et tab i et andet selskab, som fx de tidligere SMBA'er, ApS'er eller enkeltmandsvirksomheder. Når dette faktum sammenholdes med formålet for iværksætterselskabsformen, idet selskabsformen er indført for at gøre det mere tiltrækkende at drive virksomhed og derfor forventeligt vil blive en iværksætters foretrukne selskabsform, må det være klart, at IVS'er vil opleve flere sanktioner end de andre selskabsformer. I tillæg hertil kan nævnes at lovforslagsstiller har udeladt at nævne forholdet omkring, at skatte- og momsrestancer i aktive ApS'er er fire gange højere end i aktive IVS'er, og næsten dobbelt så højt for ophørte ApS'er end ophørte IVS'er, hvilket giver anledning til at overveje om ApS'er ikke burde afskaffes i stedet, hvis dette er målestokken.

Afslutningsvis kan det ikke udelukkes, at de nuværende skatte- og momsrestancer for IVS'er bliver indbetalt på et senere tidspunkt, da IVS'er kun har været mulige at stifte i en begrænset periode, og det kan tage flere år før et forretningsgrundlag bliver rentabelt. Denne mulighed afskærmes helt ved afskaffelsen, idet der i lovforslaget fremgår, at de nuværende IVS'er skal omregistreres til ApS'er inden for 2 år, ellers vil de blive tvangsopløst²⁹⁸. I og med kun 94 af IVS'erne i udgangen af 2017 havde kapital nok til at kunne omregistrere sig²⁹⁹, er sandsynligheden for at

²⁹⁸ Jf. L 190, s. 5.

²⁹⁹ Jf. ERST-rapport, Afsnit 5, s. 31-32.

de restancer som SKAT har til gode hos aktive iværksætterselskaber, med sikkerhed skulle afskrives og dermed være et reelt tab for statskassen³⁰⁰.

Det vurderes derfor at være stærkt kritisabelt, at afskaffelsen af iværksætterselskaber er baseret på en skatte- og momsrestance-målestok, da dette er et udtryk for et gode statskassen får, ved at et selskab har erhvervsaktivitet, og samtidig udelader at tage højde for den manglende skatteprovenu statskassen mister ved at afskaffe IVS'er.

ØKONOMISKE KONSEKVENSER

IVS'er har bidraget med en samlet omsætning på 5.2 mia. kr., beskæftigede 5.200 personer og eksporterede for 430 mio. kr. ifølge ERST-rapporten³⁰¹. Selvom det fremhæves i rapporten, at det ikke entydigt kan konkluderes, at denne udvikling ikke havde fundet sted uden introduktionen af IVS'er, kan det heller ikke entydigt konkluderes at udviklingen havde fundet sted, hvis IVS'er ikke havde blevet introduceret.

Derudover må det vurderes at være umuligt på den korte levetid IVS'er har haft, at reelt måle selskabsformens bidrag til samfundet, idet det ofte tager adskillige år før en virksomhed bliver rentabel. Bidraget ifølge ERST-rapporten er derfor en positiv oplysning, som ikke anvendes tilstrækkeligt i lovforslagsstillers argumentation om at afskaffe IVS'er, selvom det fremhæves i L 190.

Det kan ikke entydigt konkluderes, at statskassen vil miste en betydelig andel af skatteprovenu ved afskaffelsen af IVS'er, men det antages at flere iværksættere vil være afskrækket fra at påtage sig risikoen ved at drive virksomhed, og evt. forhindret som konsekvens af de ikke kan anskaffe selskabskapitalkravet for ApS'er, og staten derved går glip af fremtidigt skatteprovenu.

Derudover fremgår af lovforslagets afsnit 3, at afskaffelsen af IVS'er vil medføre at *"et væsentligt antal af iværksætterselskaber vil blive tvangsopløst"*³⁰². Dette vil, som tidligere anført, medføre omkostninger for staten til Erhvervsstyrelsen og skifteretterne. Det ikke er muligt på nuværende tidspunkt at angive statens samlede

³⁰⁰ Ibid.

³⁰¹ Jf. ERST-rapport, Afsnit 4, s. 22

³⁰² Jf. L 190, afsnit 3.

omkostning herved, men omkostninger forventes at være væsentlige, og vil ligeledes have konsekvenser for alle IVS'ernes interessenter (leverandører, kreditorer, mv.), samt koste en del arbejdspladser³⁰³. Team Effektiv Regulerings (TER) vurdering i lovforslaget om, at afskaffelsen kun vil få administrative konsekvenser på under DKK 4 mio. vurderes at være lavt sat³⁰⁴.

7.1.2 IMPLIKATIONER VED REGLERNE FRA LUXEMBOURG OG BELGIEN

Indledningsvis skal det fremhæves, at der i afhandlingen er foretaget en komparativ sammenligning af de danske med regler på tysk, belgisk, hollandsk, fransk og italiensk, som er oversat til dansk. Derfor består der også en reel risiko for at regler er oversat eller fortolket forkert, som kan betyde, at visse regler nødvendigvis skal fortolkes anderledes i de respektive lande. På trods af dette og på baggrund af reglerne i de forskellige lande nærmest er tilsvarende, vurderes resultatet af afhandlingens komparative analyse at være valide.

Eftersom vi i foregående afsnit har gennemgået de potentielle implikationer ved at afskaffe IVS'er, vil der i følgende afsnit ses nærmere på, hvilke implikationer en implementering af henholdsvis Luxembourg og Belgiens regler vil medføre. Dette gøres for at kunne sammenligne implikationerne ved at afskaffe iværksætterselskaber, for derved at kunne komme med et retspolitisk forslag om afskaffelsen var korrekt, eller at reglerne i stedet burde have været blevet tilpasset.

IMPLIKATIONER VED LUXEMBOURGS REGLER

Selvom det vurderes i den komparative konklusion, at Luxembourgs regler formentlig vil fjerne en væsentlig andel af IVS'er, der stiftes uden nogensinde at have haft reel erhvervsaktivitet³⁰⁵, kan reglerne potentielt også medvirke til at begrænse anvendelsen af selskabsformen, idet iværksætter nu er afskåret fra at anvende selskabsformen som både holdingselskab og driftsselskab.

Ved implementering af Luxembourgs regler fjernes muligheden for iværksætter at få de fordele der medfølger, at indskyde et holdingselskab mellem et driftsselskab og de ultimative ejere. For eksempel fjernes muligheden for at overskud generet i

³⁰³ Se for samme argumentation i høringssvar fra Troels Michael Lilja 8. marts 2019 og høringssvar fra Danske Advokater af 15. marts 2019.

³⁰⁴ Jf. L 190, afsnit 3.

³⁰⁵ Jf. ERST-rapport, Afsnit 4, s. 22-26.

et driftsselskab kan udloddes skattefrit til et holdingselskab, således at iværksætters risiko fordeles over flere selskaber. Dette anses især vigtigt for den risiko-averse iværksætter i forhold til tredjemand, idet driftsselskabet hæfter over for tredjemand med alt hvad selskabet ejer, og ved at fordele overskuddet imellem flere selskaber spredes risikoen, samtidig med at overskud i et holdingselskab kan anvendes til at investere i andre selskaber. Derudover kan iværksætter ved generationsskifte/overdragelse til en ekstern part, udlodde alle frie reserver i driftsselskabet skattefrit til holdingselskabet³⁰⁶, og når denne mulighed fjernes, kan dette medvirke til, at det vanskeligere for iværksætter at gøre sit selskabs balance strømlinet forud for et evt. salg.

På trods af ovenstående, fandtes der allerede problemer omkring at anvende IVS'er som holdingselskaber med de tidligere regler. Særligt i relation til udbyttebegrænsningen i selskabslovens § 357b, stk. 2³⁰⁷, som siger at et IVS først må udbetale udbytte, når summen af den registreret kapital og den bunden reserve overstiger DKK 50.000, altså når omregistreringsniveauet er nået. Udbyttereglen betød at i en koncern bestående af et IVS holdingselskab og et IVS driftsselskab, skulle der samlet være en bunden reserve og registreret kapital på DKK 100.000, før der kunne udloddes udbytte til iværksætter³⁰⁸. Dette er modsætningsvis ikke tilfældet i et ApS, hvor udbytte kan udloddes, når der er aflagt en årsrapport og denne blot udviser et overskud på DKK 1³⁰⁹.

Derudover vurderes problematikken omkring høje andel af tvangsopløsninger uden reel erhvervsaktivitet at være det eneste reelle problem med IVS'er, på baggrund af skatte- og momsproblematikken ikke særskilt kan løses med regulering af reglerne for IVS'er. Luxembourgs regler vurderes at ville have en væsentlig positiv indflydelse på antallet af selskaber der stiftes uden reel erhvervsaktivitet, ved at kun fysiske personer kan stifte, og der kun tillades at have anparter i ét IVS ad gangen.

Afslutningsvis vurderes fordelene ved en implementering af Luxembourgs regler at opveje ulemperne ved iværksætters begrænsning i anvendelsen af selskabsformen

³⁰⁶ Jf. selskabsskattelovens § 13, stk. 1, nr. 2.

³⁰⁷ Ophævet ved L.2019-04-13 nr. 445 den 9. april 2019.

³⁰⁸ Se mere om problematikken i bog "Iværksætterselskaber" af Troels Michael Lilja, s. 289-290, samt Troels Michael Lilja: "Kapitalafgang fra iværksætterselskaber – Man må sno sig.", fra Nordisk Tidsskrift for Selskabsret, 2014, nr. 3, s. 43-63.

³⁰⁹ Jf. SL § 180.

som både holding- og driftsselskab, idet der findes adskillige selskabsretlige løsninger, hvorpå dette problem kan omgås. Det er dog værd at overveje fra lovgivers side, om at implementere en undtagelsen til reglen om, at iværksætter kun må have ejerskab i ét iværksætterselskab ad gangen, og dermed give iværksætter lov til at stifte ét iværksætterholdingselskab og ét iværksætterdriftsselskab, således at iværksætter ikke begrænses fra denne selskabskonstruktion. Såfremt lovgiver er enig hermed, bør det ligeledes vurderes om det ikke bør være muligt at udlodde udbytte for alle beløb ud over beløb som er tvungen overskudshenlæggelse, ligesom det er tilfældet for tyske iværksætterselskaber³¹⁰. Herved gøres op med den uhensigtsmæssige retsstilling for IVS'er om, at den bunden reserve og den registreret kapital i et iværksætterholdingselskab og iværksætterdriftsselskab tilsammen skal udgøre DKK 100.000.

IMPLIKATIONER VED BELGIENS REGLER

Implementering af Belgiens regler medfører, at når et SPRL-Starter er stiftet og dette ikke er omregistreret til et SPRL efter udløbet af tre år fra det blev stiftet, hæfter iværksætter personligt for enhver forskel mellem den nominelle selskabskapital og grænsen for selskabskapital i et SPRL (EUR 18.500)³¹¹.

En implikation ved ovenstående regel er, at den først træder i kraft tre år efter selskabet er stiftet, hvorfor det kan argumenteres for at reglen ikke tilstrækkeligt medvirker til at beskytte kreditor. Derimod må det formodes, at såfremt et IVS fortsat er kørende efter tre år, vil aktiviteter og forpligtigelser i et IVS være væsentlig højere end i de første tre år, og dermed øge risikoen for selskabets kreditorer lider et tab, hvis selskabet går konkurs. Derfor anses det at være proportionalt, at iværksætter automatisk hæfter for mere efter udløbet af en fastsat periode. En anden implikation kan være, at reglen vil medføre en af de følgende to scenarier. Første scenarie er, at færre IVS'er vil blive omregistreret, da iværksætter hæfter for det samme beløb som i et ApS, hvilket betyder at iværksætter ikke behøver at bruge omkostninger på at omregistrere sig til ApS. Andet scenarie er, flere IVS'er vil "tvinges" til at omregistrere til ApS, da de således slipper for at skulle overholde de kapitalbegrænsningsregler, der eksisterer for IVS'er³¹². Uanset hvilken af de to scenarier der vil ske, må antages at hensynet til kreditorerne forbedres med denne regel.

³¹⁰ Jf. GmbHG § 5a(3).

³¹¹ Jf. Code des sociétés, art. 214, C.

³¹² Som fx forbud mod at udbetale udbytte før grænsen for selskabskapital og den bunden reserve udgør DKK 50.000, jf. SL § 357b, stk. 2.

Implementering af Belgiens anden regel medfører som sagt, at iværksætter hæfter personligt for selskabets forpligtigelser, hvis selskabet anmeldes konkurs inden tre år fra stiftelse, og det kan påvises at den finansielle plan udarbejdet ved stiftelse, ikke fandtes tilstrækkelig til at opfylde selskabets forpligtigelser i to år. En implikation ved at der stilles krav om en finansiell plan ved stiftelse kan være, at der ind sættes implicit et strengt præsumptionsansvar for iværksætter, at bevise han ikke er ansvarlig for selskabets konkurs. Et sådan krav går dermed udover selskabsloven allerede eksisterende regler om, at selskabets ledelse til enhver tid skal sikre tilstrækkelig likviditet til selskabets nuværende og fremtidige forpligtigelser³¹³. Derfor kan kravet anses for at være for vidtgående og have en negativ effekt for iværksætter, idet et selskabs økonomi må forventes at udvikle sig i løbet af selskabets levetid, hvilket kan gøre det svært at bevise selskabets økonomi ved stiftelse kunne have håndteret selskabets løbende forpligtigelser. Derudover har det ikke været muligt at udlede, hvilke krav der stilles til den finansielle rapport. Kravene eller betingelserne til den finansielle plan bør under alle omstændigheder være klare og tydeligt beskrevet i lovgivningen, således at konsekvenserne gøres gennemskueligt for iværksætter. En anden implikation er, at udarbejdelsen af en finansiell plan kræver at iværksætter får økonomisk rådgivning, enten i form af revisor eller anden økonomisk ekspert, hvilket vil medføre yderligere omkostninger for iværksætter ved stiftelse. På trods af ovenstående, vurderes et krav om en finansiell plan ved stiftelse vil fremme seriøsitet i IVS'er, da det forhindrer at selskaber oprettes uden en egentlig forretningsplan, og giver de mindre professionelle iværksættere "tvunget" rådgivning ved opstart af forretningsgrundlag.

Lovgiver kunne overveje en modifikation til reglen, hvis denne anses for vidtrækkende. En modifikation kunne være at iværksætter hæfter objektivt for selskabets tvangsopløsningsomkostninger i de første tre år. På den måde fjernes også en omkostningstung byrde for de danske myndigheder, idet statskassen ofte er tvunget til at afholde alle omkostninger ved iværksætterselskabers tvangsopløsning³¹⁴, samtidig med der stadig eksisterer krav om ledelsens ansvar for selskabets økonomi. Dette vurderes at være en mindre byrdefuld for iværksætter og omkostningsbesparende for staten, idet iværksætter med reglen pålægges at "rydde op"

³¹³ Jf. bestemmelserne herom i SL § 112-119. Særligt SL §§ 118, stk. 2 og 119 er relevant for iværksætterselskaber, idet der ikke er krav om bestyrelse i IVS'er og ledelsesmodellen i et IVS ofte blot består af en direktion, som står for den overordnede strategiske ledelse og den daglige ledelse, jf. "Iværksætterselskaber, 2015" af Troels Michael Lilja, s. 97-116.

³¹⁴ Jf. ERST-rapport, Afsnit 7.4, s. 42.

efter sig selv, i stedet for at pålægge iværksætter yderligere stiftelsesomkostninger og præsumptionsansvar ved konkurs.

SVIG-PROBLEMATIKKEN

Ligesom at afskaffelsen ikke fjerner selve problematikken omkring svig i selskaber, især i forhold til skatte- og momsproblematikken, vil implementeringen af Luxembourg eller Belgiens regler ikke medføre at IVs'er aldrig vil blive anvendt til ulovlige formål. Derfor vil der fortsat skulle foretages en betydelig kontrolindsats fra de danske myndigheder, for at eliminere misbrug af selskabsformen.

ØKONOMISKE KONSEKVENSER

Først og fremmest vil implementeringen af Luxembourgs og Belgiens regler medføre ændringer til selskabsloven og justeringer i tilhørende love. Disse ændringer vil endvidere nødvendiggøre tilpasninger i Erhvervsstyrelsens it-systemer. Derimod forventes, at statens omkostninger til Erhvervsstyrelsen og Skifteretterne væsentligt reduceres som konsekvens af implementering af Luxembourg eller Belgiens regler, og vil derfor opveje for disse ændringsomkostningerne. Derudover vurderes implementeringen ikke at være nogen forhindring i forhold til Erhvervsstyrelsens budget for 2019³¹⁵, hvorfor omkostninger til disse ændringer kan holdes inden for dette års budget.

Belgiens regler kan dog medføre flere omkostninger end Luxembourgs, da det må forventes at der skal være en form for kontrol hos Erhvervsstyrelsen af den finansielle plan. Luxembourgs regler medfører kun få reguleringsmæssige ændringer, men hvor det overordnet formål stadigvæk opnås omkring at fremme seriøsitet og anvendelsen af IVS'er.

Afskaffelsen af iværksætterselskaber har medført en administrativ byrde for erhvervslivet, idet de har gjort det sværere at stifte et selskab med begrænset hæftelse³¹⁶. Såfremt iværksætterselskaber igen indføres i dansk selskabsret, og de foreslåede ændringer tilføjes, forventes dette at medvirke til administrative lettelser for erhvervslivet, idet der igen gives mulighed for at stifte et selskab med begrænset hæftelse, hvor kapitalkravet er på DKK 1.

³¹⁵ Jf. "Erhvervsstyrelsens Mål- og resultatplan 2019" – Erhvervsstyrelsens budget for 2019 forventes at være DKK 502 mio., hvoraf der er afsat DKK 76,2 mio. til erhvervsregulering. https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/2019-02/erhvervsstyrelsens_maal-_og_resultatplan_2019.pdf.

³¹⁶ Se afsnit 7.1.1 – "Implikationer ved afskaffelsen af iværksætterselskaber" under afsnit økonomiske konsekvenser.

7.1.3 IMØDEKOMMES FORMÅLET MED IVÆRKSÆTTERSELSKABER?

I og med formålet med nærværende afhandling er at give en anbefaling til, hvordan retsreglerne for IVS'er kan ændres, er det essentielt at vurdere, hvorvidt Luxembourgs og Belgiens regler i samvær med de eksisterende regler, medvirker til at fremme formålet med IVS'er. Derfor vil der i følgende afsnit vurderes, hvorvidt de foreslåede ændringer skaber bedre rammer for iværksættere, og samtidig reducerer sandsynligheden for at IVS'er misbruges.

Formålet med IVS'er er at give en selskabsform, der letter de administrative vilkår for iværksættere, som ønsker at starte en virksomhed med begrænset økonomisk hæftelse, men hvor deres forretningsgrundlag ikke i opstartsfasen kræver et større kapitalgrundlag³¹⁷. De foreslåede ændringer omkring kun fysiske personer kan stifte et IVS og kun have ejerskab i ét IVS ad gangen, vurderes ikke at ville påvirke formålet med selskabsformen i en negativ retning, selvom juridiske personer ikke længere har mulighed for at stifte et IVS, da det stadigvæk er muligt for fysiske iværksættere at stifte et IVS med begrænset hæftelse. Dette skyldes, at det historisk har vist sig at svig eller misbrug ofte involvere allerede etablerede koncerner, og dette argument vejer tungere end at give juridiske personer mulighed for at stifte et IVS, samtidig med at det iværksættersegment selskabsformen er tiltænkt, stadigvæk har mulighed for at starte et forretningsgrundlag hvor kapitalkravet i opstartsfasen ikke er nødvendig, som ofte vil være nye iværksættere, og ikke allerede etablerede koncerner som har adgang til kapital.

Omvendt kan Belgiens regler have en for restriktiv effekt. Ved at iværksætter pålægges et præsumptionsansvar går således ud over de i selskabsloven fastsatte bestemmelser om at et selskabs ledelse skal sikre et forsvarligt kapitalberedskab. For at opnå formålet med selskabsformen bedst muligt, anbefales det derfor at lovgiver implementere Belgiens regler med de modifikationer, som er nævnt i forrige afsnit.

I forhold til formålet, vil en afskaffelse af IVS'er fjerne muligheden helt for et iværksættersegment, som ønsker at stifte et selskab med begrænset hæftelse og hvor kapitalgrundlaget ved forretningsgrundlaget er lavt, og dermed gøre rammevilkå-

³¹⁷ L 152, s. 28 og 106. Se endvidere om regerings mål i Moderniseringsudvalgets kommissorium i betænkning 1498 (2008), s. 15 eller i afsnit 4.2.1 – "EU-rettens indflydelse på dansk selskabslovgivning".

rene mere restriktive for iværksættere. Eftersom der ingen alternative selskabsformer findes hertil, må dette som tidligere nævnt, forventes at iværksættersegmentet for IVS'er enten vil registrere en filial af et udenlandsk selskab³¹⁸ eller i værste fald droppe at starte forretningsgrundlaget op. Afskaffelsen af IVS'er går derudover imod udvalgets overvejelser og konklusioner omkring kapitalkrav for ApS'er³¹⁹, ligesom afskaffelsen går imod udviklingen af selskabsretten i EU, hvor der ses en harmonisering imellem EU-landene om at fjerne kapitalkravet for ApS'er, selvom EU aldrig har udstedt direktiver herom. Dette skyldes, som tidligere nævnt, etableringsfriheden i EU, samt udvalgte domme afsagt af EU-domstolen³²⁰.

Sammenfattende vurderes de foreslåede ændringer for IVS'er at fremme og ikke begrænse formålet med selskabsformen, med forbehold for at især Belgiens regler ikke implementeres direkte, men at lovgiver anvender de modifikationer foreslået i de tidligere afsnit.

7.1.4 KRITIK AF SPILTEORI OG ANTAGELSER

Det er vigtigt at fremhæve i forbindelse med at afhandlingens resultater diskuteres, at den økonomiske analyse er baseret på spilteoretiske modeller, som afspejler en simplificering af virkeligheden, og begrænses med nærmere fastsatte antagelser, der har været nødvendige for at fremstille, hvordan hæftelses- og erstatningsansvaret påvirker iværksætters incitament ved valg af selskab og anvendelse, samt hvordan hhv. implementering af Luxembourg eller Belgiens regler ligeledes påvirker iværksætters incitament ved valg af selskab og anvendelse.

Først og fremmest, ved at der i spillet er antaget at spillerne har perfekt information, og derved kender hinandens strategier og payoff, opstilles en simplificeret virkelig efter nogle simple antagelser. Dette understreges særligt ved, at iværksætter har information om, hvilket niveau af kontrol staten har. Såfremt spillet skulle afspejle virkeligheden, ville der nok være tale om imperfekt information, hvor iværksætter derved ingen oplysning har om statens valg kontrol. En sådan

³¹⁸ Se nærmere herom i afsnit 7.1.1 – "Implikationer ved afskaffelsen af iværksætterselskaber".

³¹⁹ Betænkning 1498, november 2008 – Modernisering af Selskabsretten, kapitel 5, s. 147. Udvalget til Moderniseringen af Selskabsretten påpeget tilbage i november 2018, at kapitalkravet for anpartsselskaber bør afskaffes, idet det vurderes bedre at indføre krav om, at selskabet vedvarende skal have den nødvendige kapital under driften. Se nærmere herom i afsnit 7.1.1 – "Implikationer ved afskaffelsen af iværksætterselskaber".

³²⁰ Se nærmere herom i afsnit 4.2.1 – "EU-rettens indflydelse på iværksætterselskaber i DK"

ændring vurderes dog ikke at have særlig betydning for nærværende spil, idet hæftelses- og erstatningsansvarsregler fortsat favoriser iværksætter væsentligt, og ved perfekt information understreges at valget, til trods for iværksætters viden om statens kontrolniveau, fortsat vil foretrække iværksætterselskabet.

Spillernes payoff er desuden fastsat skønsmæssigt ud fra antagelser om, hvordan en almindelig iværksætters værdi af de forskellige hæftelsesregler vil være, selvom disse i virkeligheden kan variere. Værdierne for, hvordan iværksætter hæfter i de forskellige selskabsformer, er fastsat på baggrund af, hvilken risiko iværksætter ved stiftelse påtager sig, og kunne være fastsat på en måde, hvor payoff var mere adspredt. Værdien for en førstegangsværksætter ved at skulle hæfte for DKK 50.000 må anses at være forbundet med højere risiko, end en "rutineret" iværksætter, som måske allerede i forvejen hæfter for andre selskaber. Derfor forventes også, at små ændringer i muligheden for at komme til at hæfte yderligere for et selskabs forpligtigelser, i højere grad vil påvirke førstegangsværksætters payoff op eller ned, end det vil for den "rutineret" iværksætter. En præcis fastsættelse af iværksætters værdi af hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne kan derfor være svær at fastsætte, samtidig med det kan være svært at fastsætte iværksætters egentlige værdi af en regelændring, før den er implementeret.

I tillæg til ovenstående, kan antagelsen om at iværksætter og staten er risikoneutral diskuteres. Et tab på DKK 100.000 vil have langt større indflydelse på den enkelte iværksætter end det har for staten eller de danske myndigheder. Derfor vil de fleste iværksættere i virkeligheden nok opføre sig mere risikoavers, som også argumenteres for i høringssvarene til lovforslaget, da det anføres, at svig i højere grad er "flyttet" til andre selskabsformer, som ikke får samme opmærksomhed som iværksætterselskaber³²¹. Dette understøtter argumentet om, at selve hæftelsesansvaret og selskabsformen ikke har den store betydning for om der svindles eller ej, hvis der er særligt fokus på IVS'er der øger sandsynligheden for at blive opdaget. Set i relation til implementeringen af henholdsvis Luxembourgs eller Belgiens regler, ville en iværksætter i højere grad foretrække Luxembourgs regler, hvis iværksætter var risikoavers, idet risikoen for at komme til at hæfte for selskabets forpligtigelser ikke øges ved implementeringen af Luxembourgs regler, da iværksætter blot begrænses til at have ejerskab i ét selskab ad gangen og juridiske personer ikke kan stifte.

³²¹ Jf. Høringssvar til L 190 fra Danske Advokater af 15. marts 2019.

Antagelsen om, at en iværksætter hæfter for alle erstatningspådragende handlinger begået af selskabets ledelse, er en simplificering af virkeligheden, idet hver erstatningspådragende handling vurderes individuelt og bevisbyrden kan ofte være svær at løfte. Ligeledes vurderes det ikke på nuværende tidspunkt med en rimelig videnskabelig sikkerhed at kunne konkludere, hvilken selskabsform bidrager mest i forhold til omsætning, arbejdspladser og eksport, idet det er de færreste selskaber, der er rentable efter blot få års levetid.

På baggrund af afhandlingens fokusområde omhandler det lave selskabskapitalkrav og iværksætters hæftelse, kan resultatet af Luxembourgs regler ikke måles på samme måde, idet tvangsopløsning ikke har konsekvenser for iværksætter. En regulering som reducerer antallet af IVS'er der tvangsopløses vil derfor i nærværende afhandling ikke kunne måles i tilstrækkeligt omfang, hvorfor Belgiens regler også favoriseres i den økonomiske analyse, ved antagelsen om at det gavner staten, når iværksætter kan komme til at hæfte personligt for selskabets forpligtigelser. Sammenholdt med det faktum, at afhandlingen ikke anser skatte- og momsproblematikken for et problem i forhold til iværksætters begrænset hæftelse i et IVS, kan dette have resulteret i et resultat i den spilteoretiske analyse, som ikke i praksis ville medføre samme resultat.

I forhold til de nærmere specifikke fastsatte antagelser ovenfor, kan det diskuteres om de har hold i virkeligheden, idet de blot er en simplificering af virkeligheden. Dette kan være en ulempe ved anvendelse af spilteori, ligesom der ved anvendelsen af andre økonomiske modeller findes fordele og ulemper. Derimod fastholdes, at det udledte resultat er anvendeligt, da netop simplificeringen af virkeligheden i spilteori, bidrager til at forstå, hvordan hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne samt en ændring af retsreglerne for iværksætterselskaber, påvirker iværksætters valg af selskabsform og anvendelse heraf.

7.1.5 SAMMENFATTENDE OM DISKUSSION AF AFHANDLINGENS RESULTATER

I de forrige afsnit er afhandlingens resultater blevet diskuteret og vurderet i forhold til hinanden. På baggrund heraf anbefales det at implementere en kombination af Luxembourg og Belgiens regler, således at kun fysiske personer kan stifte et IVS, og iværksætter begrænses til at have iværksætteranparter i ét IVS ad gangen.

Derudover anbefales det, at lovgiver ikke direkte implementere Belgiens regler, da især reglen om, at iværksætter hæfter personligt for selskabets forpligtigelser, hvis selskabet anmeldes konkurs i en periode tre år fra stiftelse, og det kan påvises at

der ikke fandtes tilstrækkelig likviditet eller kapital til at opfylde selskabets forpligtigelser i to år er for restriktiv, idet der i dansk selskabsret §§ 112-119 allerede eksisterer bestemmelser om at ledelsen i et IVS skal sikre at der løbende er tilstrækkelig forsvarligt likviditet til at dække selskabets forpligtigelser. Derfor bør lovgiver implementere Belgiens regler med de modifikationer, som er nævnt i de forrige afsnit. Dermed bør det implementeres, at iværksætter hæfter personligt for tvangsopløsningsomkostninger de første tre år fra stiftelse, i stedet for iværksætter hæfter personligt for selskabets forpligtigelser ved konkurs, såfremt det kan påvises at der ikke fandtes tilstrækkelig likviditet til at opfylde selskabets forpligtigelser i to år.

Ovenstående konklusion er nået, da den største problematik omkring iværksætterselskaber, ifølge afhandlingen, vurderes at være den høje andel af tvangsopløsninger. Som eksempel herpå kan nævnes taxavognmændenes udnyttelse af selskabsformen³²², hvor hensigten med at stifte et IVS ikke er at starte et reelt forretningsgrundlag³²³, men hvor selskabsformen udnyttes til at omgå anden lovgivning, fordi det er nemt og billigt at stifte et IVS. Hertil viste den komparative analyse, at Luxembourgs regel om at kun fysiske iværksættere kan stifte et IVS, og iværksætter kun kan have ejerskab i ét iværksætterselskab ad gangen, vil være den bedste løsning på denne problematik og fremme seriøsitet ved anvendelsen af selskabsformen.

Omvendt viste efficiensanalysen, at Belgiens regler vil være mest samfundsoptimale at implementere, da iværksætter pålægges muligheden for at komme til at hæfte ud over sit indskud i selskabet, som vurderes at vil optimere anvendelsen og seriøsiteten i IVS'er bedst. Resultatet kan dog skyldes, at afhandlingen og efficiensanalysen fokuserer på hæftelsesproblematikken, da dette er lovforslagsstillers hovedargument for afskaffelse af IVS'er. Dette kan være en medvirkende faktor til, at Belgiens regler vurderes at være mere samfundsefficient end Luxembourgs regler. Konsekvenserne/omkostningerne for staten og iværksætter vedrørende implementering af Luxembourgs regler kan ikke på samme måde vurderes i den spilteoretiske analyse og efficiensanalysen, hvorfor resultatet af den komparative analyse sidestilles med resultatet af efficiensanalysen, og dermed udleder et resultat, hvoraf den mest optimale løsning er en kombination af disse to landes regler på området for IVS'er.

³²² Se nærmere herom i afsnit 1.1 – "Problemfelt".

³²³ Se nærmere om erhvervsaktivitet i IVS'er i ERST-rapport afsnit 4 og afsnit 7.2.

I forhold til den overordnet vurdering af, om afskaffelsen af IVS'er var den rigtige løsning, vurderes de potentielle implikationer ved at afskaffe iværksætterselskaber, at have væsentlig større negative konsekvenser end de potentielle implikationer ved at implementere en kombination af Luxembourgs og Belgiens regler. Derudover anses informationsgrundlaget, hvorpå afgørelsen om at afskaffe IVS'er er truffet, at være tilstrækkelig til at påvise de beskyldninger, som IVS'erne har modtaget.

På baggrund af ovenstående vil der i efterfølgende afsnit stilles forslag til, hvordan Luxembourg og Belgiens regler praktisk kan implementeres, samt hvilke ændringer, der vurderes at være nødvendige, når bestemmelserne skal implementeres i dansk selskabsret.

7.2 ÆNDRING AF SELSKABSRETEN

Som beskrevet ovenfor er det afslutningsvis relevant at undersøge, hvilke konkrete ændringer det vil medføre i dansk selskabslovgivning, såfremt lovgiver vælger at implementere de foreslåede ændringer ovenfor. Overordnet set bør de nuværende regler for IVS'er fastholdes med de ændringer³²⁴, som vil blive beskrevet i de følgende afsnit. Bestemmelserne fra Luxembourg og Belgien bør implementeres i selskabslovens sær afsnit 20a for iværksætterselskaber³²⁵.

Luxembourgs regler om at kun fysiske personer kan stifte et IVS, og iværksætter begrænses til at have iværksætteranparter i ét IVS ad gangen, anbefales at implementeres som en ny bestemmelse SL § 357e, som henholdsvis stk. 1 og 2, da disse regler behandler iværksætters stiftelse og ejerskab af IVS'er, og ingen af de eksisterende regler omhandler dette. Det bør samtidig overvejes, om lovgiver skal indsætte en undtagelse (stk. 3 evt. stk. 4) til reglen om, at kun fysiske personer kan eje iværksætteranparter, således at selskaber og offentlige kreditorer kan eje iværksætteranparter i en begrænset periode, som også fremhæves i høringssvar til L 190³²⁶. Lovgiver bør endvidere overveje om det skal være muligt at eje stemmeløse aktier i andre IVS'er, eller om en bestemt ejerandelsgrænse for ejerskab i

³²⁴ Reglerne gældende for iværksætterselskaber pr. 28. februar 2019. Se nærmere om afgrænsningen af gældende ret for nærværende afhandling i afsnit 1.3, selvom det ikke længere er muligt at stifte et IVS pr. 9. april 2019 og derfor ikke findes regler herom i selskabsloven.

³²⁵ Kapitel 20a blev indsat ved L 2013 616.

³²⁶ Jf. Høringssvar fra Troels Michael Lilja 8. marts 2019.

andre IVS'er skal indføres. Grundlæggende er det vigtigt lovgiver gør det klart og tydeligt, og i så fald under hvilke betingelser efterfølgende overførsler til juridiske enheder kan ske³²⁷.

Afhængig af om lovgiver vælger at implementere Belgiens regler direkte, eller blot med de forslag og modikationer som nærværende afhandling anbefaler, vil det medføre forskellige konsekvenser for ændringer i selskabsretten. Der fokuseres på de af afhandlingen anbefalede forslag, og hvilke ændringer disse forslag vil medføre. Belgiens regel om at iværksætter hæfter personligt for differencen af den registrerede selskabskapital i et IVS og kapitalgrænsen for et ApS, såfremt IVS'et ikke er omregistreret til et ApS tre år efter stiftelse, anbefales at implementeres som en undtagelse til den eksisterende bestemmelse i SL § 357d³²⁸, da denne bestemmelse i forvejen regulerer, hvornår et IVS anses for omregistreret til ApS. Af SL § 357d fremgår:

”Et iværksætterselskabs omregistrering til anpartsselskab anses for sket, når selskabets vedtægter, hvad angår kapital og selskabsbetegnelse, er ændret, således at de opfylder de sædvanlige krav til anpartsselskaber, og omregistreringen er registreret i Erhvervsstyrelsens it-system. Som led i omregistreringen overføres reserven til opbygning af selskabets kapitalgrundlag til selskabskapitalen.”

Det vil derfor være naturligt at implementere reglen om at iværksætter hæfter personligt for selskabets forpligtigelser, hvis der ikke er sket omregistrering til ApS tre år efter stiftelsestidspunktet, som en undtagelse til reglen om hvornår et IVS anses for omregistreret til et ApS. Ordlyden af bestemmelsen bør formuleres således, at det er *selskabets ledelse* der hæfter personligt for selskabets forpligtigelser, da dette harmonerer med ordlyden og formålet af de øvrige bestemmelser i selskabsretten, som omhandler ledelsens ansvar for selskabets kapital³²⁹. Tre årsfristen anbefales at regnes tre år fra stiftelsesdokumentets underskrift eller fra den senere dato, som er anført i stiftelsesdokumentet, jf. dog SL § 40, stk. 4 og 5³³⁰.

³²⁷ Jf. ”Die deutsche Unternehmersgesellschaft und ihre ausländische Ableger – Bestandsaufnahme und reformperspektiven” af Prof. Dr. Holger Fleischer, LL.M., s. 297

³²⁸ Som alternativ kan det overvejes om ændringen bør tilføjes bestemmelsen i SL § 357c som stk. 3, idet § 357c regulerer betingelser for omregistrering til ApS.

³²⁹ Jf. bestemmelser om ledelsens i et selskabs ansvar for selskabets kapital i SL §§ 112-119.

³³⁰ Jf. SL § 40, stk. 3.

Vælger lovgiver at implementere den af afhandlingens foreslået modifikation til Belgiens anden regel, således at iværksætter hæfter personligt for tvangsopløsningsomkostninger i de første tre år fra stiftelsestidspunktet af et IVS, kan dette enten gøres i sammenhæng med forrige regel, idet de begge indeholde forhold omkring en treårig periode, og derfor vil være naturligt at disse fremgår af samme bestemmelse. Omvendt omhandler bestemmelsen forhold ved stiftelse, hvorfor den evt. kan implementeres sammen med Luxembourgs regler. Det er en væsentlig ændring for iværksætter, og derfor er det måske en fordel den fremgår sammen med den nye bestemmelse i SL § 357e, således at reglen fremhæves særskilt i lovgivningen for at gøre det mest gennemskueligt for iværksætter som muligt. Som den første regel, anbefales det at tre års-fristen regnes tre år fra stiftelsesdokumentets underskrift eller fra den senere dato, som er anført i stiftelsesdokumentet, jf. dog SL § 40, stk. 4 og 5³³¹. Det anbefales endvidere, at iværksætter kun hæfter for selskabets tvangsopløsningsomkostninger, hvis Erhvervsstyrelsens beslutning om at oversende et IVS til tvangsopløsning i skifteretten er offentliggjort i Erhvervsstyrelsens it-system inden for tre år fra stiftelsestidspunktet, hvilket er i overensstemmelse med SL § 227.

I tillæg til ovenstående bør Erhvervsstyrelsen implementere en vejledning om, at du hæfter for tvangsopløsningsomkostninger i de første tre år, når der stiftes et IVS. Vejledningen kan evt. skønnes til et bestemt beløb, for gøre det så gennemskueligt overhovedet for iværksætter, men hvor der tages forbehold for at dette beløb kan afvige, afhængigt af selskabets økonomi og midler på tvangsopløsnings-tidspunktet. Dette antages at fremme seriøsitet i anvendelsen af selskabsformen, idet de mest useriøse iværksættere forventes at blive afskrækket heraf.

³³¹ Jf. SL § 40, stk. 3.

7.3 DELKONKLUSION

På baggrund af Kaldor-Hicks efficiensanalysen blev det konkluderet, at det ud fra en samfundsmæssig betragtning vil være mest efficient at implementere Belgiens regler. Dette blev konkluderet, da denne tilstand havde det største samlede payoff for staten og iværksætter. Iværksætter vil imidlertid blive stillet værre ved implementeringen af Belgiens regler end Luxembourgs regler, imens staten stilles bedre og dermed kompensere iværksætter for tabet.

I tilknytning hertil blev det konstateret, at når der tages højde for det misvisende informationsgrundlaget som lovforslaget om at afskaffe IVS'er er baseret på, ulemperne ved den spilteoretiske analyse, samt øvrige implikationer ved at implementere Luxembourg og Belgiens regler, findes resultatet af efficiensanalysen ikke overbevisende nok. Det blev konstateret, at afhandlingen ikke deler lovforslagsstilleres holdning om, at der består en skatte- og momsproblematik i IVS'er, men at problemet med IVS'er i højere grad omhandler en for høj andel af selskaber der tvangsopløses uden reel erhvervsaktivitet. Det grundlæggende resultat om, at Belgiens regler vil være mest samfundsmæssig efficient, blev diskuteret om det var validt på baggrund af de antagelser, som gøres i den spilteoretiske analyse. Disse antagelser gav ikke anledning til at tvivle validiteten af resultatet, da den overordnede spilteoretiske fremstilling tilfredsstillende illustrerer, hvilke incitamenter de forskellige parter har, men ikke i tilstrækkeligt omfang måler resultaterne af en implementering af Luxembourgs regler, og dette vurderes at have vidtrækkende konsekvenser for efficiensanalysen resultat.

På trods af, at Belgiens regler vurderes at kunne bidrage til at fremme seriøsitet og anvendelsen af IVS'er, især ved at implementere krav om en finansiel plan for selskabets forretningsplan ved stiftelse, og pålægge iværksætter personlig hæftelse for selskabets forpligtigelser, hvis denne plan ikke findes tilstrækkelig, ses det nødvendigt for at få den mest optimale anvendelse af IVS'er, hvis Luxembourgs regler ligeledes implementeres. Det vurderes, at Luxembourgs regler især imødekommer den eneste reelle problematik med IVS'er omkring uforholdsmæssige høj andel af tvangsopløsninger, samtidig med reglerne i højere grad følger formålet om bedre rammevilkår for iværksættere, ved at forhindre misbrug og fremme seriøsitet i IVS'er.

På baggrund af ovenstående kan således konkluderes, at resultatet af efficiensanalysen ikke kan stå alene, da forholdene som er diskuteret i ovenstående afsnit, har

betydning for afhandlingens analyser. Der ses ikke at være juridisk grundlag, herunder forhold ved hæftelses- og erstatningsansvaret i IVS'er, som øger risikoen for at selskabsformen anvendes til svig. Dette skyldes primært, at målestokken anvendt i ERST-rapporten er misvisende og forkert. På trods af dette, består der et problem med IVS'er i forhold til for mange selskaber tvangsopløses uden reel erhvervsaktivitet.

Derfor anbefales at der implementeres en kombination af Luxembourg og Belgiens regler, som fandtes at vil hæmme tvangsopløsningsproblematikken og fremme seriøsitet i IVS'er. Luxembourgs regler om at kun fysiske personer kan stifte et IVS og iværksætter kun må iværksætteranparter i ét IVS ad gangen, bør implementeres som hhv. en ny bestemmelse, sammen med modifikationen af Belgiens regel, således at iværksætter hæfter objektivt for selskabets tvangsopløsningsomkostninger de første tre år af selskabets levetid. Afslutningsvis bør reglen om, at iværksætter hæfter personligt for selskabets forpligtigelser, af differencen mellem den registreret selskabskapital og kapitalgrænsen for et ApS, såfremt selskabet ikke er omregistreret tre år efter stiftelse, implementeres som supplement til den allerede eksisterende bestemmelse i SL § 357d.

8. KONKLUSION

På baggrund af en rapport udarbejdet af Erhvervsstyrelsen om anvendelsen af iværksætterselskaber fra 2014 til 2017, blev et lovforslag fremsat den 28. februar om at afskaffe iværksætterselskaber og sænke kapitalkravet for anpartsselskaber, da rapporten fremhævede to overordnet problemer, herunder at en højere andel af iværksætterselskaber nægtes registrering på grund af skatte- og momsrestancer, og en høj andel tvangsopløses uden der har været reel erhvervsaktivitet.

Nærværende afhandling har analyseret lovforslagsstiller argument om at det lave selskabskapitalkrav og begrænset hæftelse medfører øget risiko for svig og misbrug, samt oppositionens argument om, at reglerne bør tilpasses med inspiration fra andre landes regler som har iværksætterselskaber. Derfor er det analyseret, hvorvidt hæftelses- og erstatningsansvarsreglerne i et iværksætterselskab er lempeligere end i et anpartsselskab eller en enkeltmandsvirksomhed, og hvordan Tyskland, Belgien, Luxembourg og Italien har reguleret for manglende krav om selskabskapital og begrænset hæftelse. Analyserne har dannet grundlaget for, hvorvidt det vil være mest optimalt at afskaffe iværksætterselskaber eller at implementere regler med inspiration fra andre EU-lande, gennem en efficiensanalyse.

I den juridiske analyse blev gældende ret for hæftelses- og erstatningsansvar i et iværksætterselskab, et anpartsselskab og en enkeltmandsvirksomhed analyseret, for at kunne konstatere om reglerne for hæftelse og erstatning var lempeligere, og dermed potentielt medvirke til at risikoen for selskabsformen anvendes til svig øges. Sammenfattende fandtes der ikke at eksistere et juridisk grundlag for at iværksætterselskaber foretrækkes som selskabsform til svig eller øger risikoen herfor, i modsætning til et anpartsselskab eller en enkeltmandsvirksomhed, når man sammenholder hæftelses- og erstatningsansvaret i de tre forskellige selskabsformer. Derimod konkluderes det, at uagtet om formålet med at stifte et selskab er svig, eller blot at tage den risiko det er at starte et forretningsgrundlag, må det ud fra kravet om selskabskapital og en hæftelsesansvarsbetragtning udledes, at en iværksætters foretrukne selskab må være et iværksætterselskab.

Herefter blev det konkluderet i den komparative analyse, at Danmarks, Tysklands, Belgiens, Luxembourgs og Italiens regler overordnet minder om hinanden, men at enkelte regler i Luxembourg og Belgien fandtes at kunne potentielt optimere anvendelsen af iværksætterselskaber, særligt i forhold til de i lovforslaget fremsatte

problematikker. Det blev konkluderet at Luxembourgs regler om kun fysiske personer kan stifte et iværksætterselskab, og en iværksætter begrænses til kun at have iværksætteranparter i ét iværksætterselskab ad gangen, for at være mest hensigtsmæssig at implementere, fremfor Belgiens regler, som pålægger iværksætter personlig hæftelse for selskabets forpligtigelser af differencen mellem den registreret selskabskapital og selskabskapitalkravet for et ApS, hvis et iværksætterselskab ikke er omregistreret til et anpartsselskab efter tre år, og reglen om iværksætter hæfter personligt for selskabets forpligtigelser, hvis selskabet meldes konkurs inden for tre år, og årsagen skyldes at den finansielle plan ved stiftelse ikke var tilstrækkelig til dække to år af selskabets aktiviteter.

I forlængelse af de to analyser blev det i den økonomiske analyse undersøgt, ved hjælp af spilteori, hvordan hæftelses- og erstatningsansvar påvirker en iværksætters incitament ved valg af selskabsform og anvendelse heraf. Ligeledes blev det undersøgt, hvordan Luxembourg og Belgiens regler ville påvirke iværksætters incitament ved valg af selskabsform og anvendelse heraf. Det blev konstateret, at Belgiens regler ville være den mest efficiente løsning, idet iværksætter pålægges at hæfte for selskabets forpligtigelser ud over hæftelsesansvaret, såfremt visse betingelser er opfyldt. Dette vurderes at påvirke seriøsitet og anvendelsen af iværksætterselskaber bedst, idet iværksætters incitament til lovlig og reel erhvervsaktivitet øges bedst, uden reglerne påvirker iværksætters incitament til at vælge selskabsformen, når der ønskes at starte et forretningsgrundlag op.

På baggrund af den spilteoretiske analyse og de fundne ligevægte, blev der foretaget en efficiensanalyse efter Kaldor-Hicks kriteriet. Analysen viste, ligevægten i spillet med Luxembourg og Belgiens regler var Kaldor-Hicks efficient, da parternes samlet payoff var højest i denne tilstand, hvorfor det ikke var muligt at allokere parternes ressourcer i anden tilstand i spillet. Dermed kunne også konstateres, at der fandtes regler, som ville optimere anvendelsen af IVS'er. Det blev konstateret, at det ville være mest optimalt at implementere Belgiens regler, da spillet med Luxembourg og Belgiens regler repræsenterede den Kaldor-Hicks optimale ligevægt. Eftersom dette resultat ikke afspejlede den komparative konklusion, blev dette resultat efterprøvet med kritik af informationsgrundlaget, som lovforslagsstiller baserer sin argumentation på og ulemperne ved at anvende spilteori, som konkluderede, at der bestod udfordringer ved at knytte en værdi til at implementere Luxembourgs regler. Dette anerkendes, at denne værdi potentielt ville kunne ændre spillets udfald, idet en begrænsning i at kun fysiske personer kan stifte et

iværksætterselskab og kun kan have iværksætteranparter i ét iværksætterselskab ad gangen, er svært at indarbejde i en spilteoretisk fremstilling.

Anerkendelserne gav anledning til at tilpasse efficiensanalysens resultat, da det findes mest hensigtsmæssigt på problemet med iværksætterselskaber at implementere en kombination af Luxembourg og Belgiens regler. Ønsket om at dæmme op for den høje andel af iværksætterselskaber der tvangsopløses uden reel erhvervsaktivitet og ønsket om at fremme seriøsitet i anvendelsen af iværksætterselskaber opnås bedst ved, at kun fysiske personer kan stifte et IVS, samtidig med at iværksætter begrænses til kun at have ejerskab i ét iværksætterselskab ad gangen. Derudover anbefales lovgiver at overveje en modifikation til Belgiens regel om, at iværksætter hæfter personligt for selskabets konkurs, således at iværksætter i stedet hæfter personligt, hvis selskabet tvangsopløses inden for tre år.

Det konkluderes, at afskaffelsen af iværksætterselskaber ikke har været den optimale løsning, idet der findes reguleringsmæssige tiltag, som vil kunne optimere anvendelsen af iværksætterselskaber. Reglerne anbefales implementeret som nye bestemmelser og ændringer til de tidligere eksisterende regler under det nu ophævet kapitel 20a for iværksætterselskaber i selskabsloven, såfremt selskabsformen igen indføres.

LITTERATURLISTE

BØGER

"Retskilder og retsteorier". København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 5. Reviderede udgave, af Christina D. Tvarnø og Ruth Nielsen. 2017.

"Økonomisk metodologi bind 1, videnskabsteori og forklaringstyper". København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 2. udgave, 2. oplag, af Christian Knudsen, 1994.

"Økonomisk metodologi bind 2, virksomhedsteori og industriøkonomi". København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 2. udgave, 1. Oplag, af Christian Knudsen, 1997.

"Iværksætterselskaber". Karnov Group, 1. udgave, af Troels Micahel Lilja, 2015.

"Introduktion til dansk selskabsret I". Karnov Group, 5. udgave, af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, 2015.

"Introduktion til dansk selskabsret II – Personsselskaber, foreninger og fonde". Karnov Group, 3. udgave, af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, 2017.

"Dansk selskabsret 2 – Kapitalselskaber". Karnov Group, 4. udgave, af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, 2015.

"Selskabsformerne – lærebog i selskabsret". DJØF/Jurist- og Økonomforbundets-forlag, 6. udgave, af Noe Munck og Lars Hedegaard Kristensen, 2010.

"Kapitalselskaber – Aktie og anpartsselskaber". Karnov Group, 4. udgave, af Jan Schans Christensen, 2014.

"Selskabsloven med kommentarer". Jurist- og Økonomforbundets forlag, af Peer Schaumburg-Müller og Erik Werlauff, 2010.

"Selskabsloven med kommentarer". DJØF Forlag. 2. udgave, af Per Schaumburg-Müller & Erik Werlauff, 2014.

"Valg af virksomhedsform". Werlauff Publishing A/S, 2. Udgave, af Erik Werlauff, 2018.

"Kapitalselskaber og Erhvervsdrivende fonde". Jurist- og Økonomforbundets forlag, 8. udgave, af Bernhard Gomard og Peer Schaumburg-Müller, 2015.

"Selskabsret" Karnov Group, 9. udgave, af Erik Werlauf, 2013.

"Kapitalselskaber". Karnov Group, 5. udgave, af Engsig, Sørensen og Neville, 2016.

"Corporate Law". Aspen Publishers, 1. udgave, af Robert Charles Clark, 1986.

"Company Law". OUP Oxford, 15. udgave, af Mayson, French & Ryan, 2018.

"Lærebog i erstatningsret". Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 8. udgave, af Bo von Eyben & Helle Isager, 2015.

"Kort indføring i komparativ ret". Jurist- og Økonomforbundets Forlag., 3. udgave, af Ole Lando, 2009.

"Global retskultur – en indføring i komparativ ret på historisk grundlag." Samfundets Litteratur, Ditlev Tamm, 2009.

"The Diffusion of Law: The Movement of Laws and Norms around the world". Juris Diversitas, 1. udgave, af Sue Farran, James Gallen og Christa Rautenbach, 2015.

"Strategy an introduction to game theory". New York og London: W. W. Norton & Company, 3. udgave, af Joel Watson, 2013.

"Games and information an introduction to Game Theory". Basil Blackwell. 4. udgave, af Erik Rasmusen, 2001.

"Rettsøkonomi". Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, 6. oplag, af Erling Eide og Endre Stavang, 2014.

"Game Theory and the Law". Kluwer Academic Publishers, af Douglas C. Baird, Roberth H. Gertner og Randal C. Picker, 1998.

"Gesellschaftsrecht". Carl Heymanns, 3. Auflage, af Karsten Schmidt, 2002.

"EU-ret". Karnov Group, 6. revideret udgave, af Ulla Neergaard & Ruth Nielsen, 2018.

"Aktie- og anpartsselskabsret, Kapitalselskaber". DJØF Forlag, 12. revideret udgave, af Paul Krüger Andersen, 2013.

RETSKILDER

LBKG 2015-09-14 nr. 1089 – Selskabsloven (Gældende)

L.2019-04-13 nr. 445 (Lovforslag 190) – Ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven (Afskaffelse af iværksætterselskaber og nedsættelse af minimumskrav til anpartsselskabers selskabskapital)

L.2013-06-12 nr. 616 (Lovforslag 152) – Ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister (Indførelse af iværksætterselskaber, nedsættelse af minimumskrav til anpartsselskabers selskabskapital, afskaffelse af muligheden for at stifte nye selskaber med begrænset ansvar omfattet af lov om visse erhvervsdrivende virksomheder m.v.)

Lovforslag L 190 – Forslag til lov om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven, fremsat den 28. februar 2019.

Lovforslag L 152 – Forslag til lov om ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister, fremsat den 27. februar 2013.

Reglerne for Unternehmergeellschaft - Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG) § 5a(1-5).

Reglerne for S.ár.l-S - *Loi du 10 août 1915 concernant les sociétés commerciales.*

Reglerne for SRLS - *Italian Civil Code* art. 2463*bis*.

Reglerne for SPRL-startere - Femte Bog af *Code des sociétés* fra 1999. (Historisk pr. 1. maj 2019)

L.2017-12-19 nr. 1538 – Taxiloven (Gældende)

LBK nr. 1295 af 15. november 2013 – Lov om visse erhvervsdrivende (Gældende)

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/30/EU af 25. oktober 2012 om samordning af de garantier, der kræves i medlemsstaterne af de i artikel 54, stk.

2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser, for så vidt angår stiftelsen af aktieselskabet samt bevarelse af og ændringer i dets kapital, med det formål at gøre disse garantier lige byrdefulde - 2. selskabsdirektiv- "Kapitaldirektivet".

Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, tredje del – interne politikker og foranstaltninger: art. 26-197.

C-167/01, Domstolens dom af 30. september 2003, Inspire Art, Kamer Van Koophandel en Fabrieken vorr Amsterdam mod Inspire Art Ltd. Saml. 2003, I 10155.

C-208/00, Domstolens dom af 5. november 2002, Überseering mod Nordic Construction Company Baumanagement GmbH, Saml. 2002, I-9919.

C-212/97, Domstolens dom af 9. marts 1999, Centros Ltd Mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Saml. 1999, I 1459.

HØRINGSSVAR TIL L 190

Høringssvar fra Dansk Byggeri af 4. marts 2019.

Høringssvar fra Troels Michael Lilja, lektor, Ph.d., CBS af 8. marts 2019.

Høringssvar fra FSR – Danske Revisorer af 8. marts 2019.

Høringssvar fra Dansk Industri af 11. marts 2019.

Høringssvar fra Revisionsfirma Glutenfeldt af 12. marts 2019.

Høringssvar fra SMVDanmark af 13. marts 2019.

Høringssvar fra Finans Danmark af 13. marts 2019.

Høringssvar fra Lederne af 14. marts 2019.

Høringssvar fra Danske Advokater af 15. marts 2019.

Sammenfatning af høringssvar af 16. marts 2019.

Høringssvar fra Stig Sørensen – (Ingen dato kan udledes)

ARTIKLER OG PUBLIKATIONER

"Analyse af Iværksætterselskaber" - Erhvervsstyrelsen rapport fra september 2018 - https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/2019-03/analyse_af_ivaerksaetterselskaber.pdf

Artikel - "Vognmands smarte finte frustrerer chauffører: Søgte 500 tilladelser til at køre taxi" - <https://www.dr.dk/nyheder/politik/vognmands-smarte-finte-frustrerer-chaufforerer-soegte-500-tilladelser-til-koere-taxi>.

Artikel - "Iværksætterselskaber afskaffes og kapitalkrav for anpartsselskaber nedsættes" på Erhvervsministeriets hjemmeside af 28. februar 2019 - <https://em.dk/nyhedsarkiv/2019/februar/ivaerksaetterselskaber-afskaffes-og-kapitalkrav-for-anpartsselskaber-nedsaettes/>

Artikel - "Supreme Court issues guidance on Piercing the corporate veil" fra 9. juni 2013 af Allen & Overy Legal Review - <http://www.allenoverly.com/publications/en-gb/Pages/SUPREME-COURT-ISSUES-GUIDANCE-ON-PIERCING-THE-CORPORATE-VEIL.aspx>

Artikel - "The Law in Texas Regarding Piercing the Corporate Veil" fra 19. november 2007 af Jack Howell, Sprouse Shrader Smith PC - <http://taxlaw.sprouselaw.com/Texas%20Law%20on%20Piercing%20Corporate%20Veil.pdf>

Artikel U.2013B.141 – "Iværksætterselskaber: Nøglen til en konkurrencedygtig dansk selskabsret?" af Troels Michael Lilja, 2013.

Artikel - "Kapitalafgang fra iværksætterselskaber – Man må sno sig". Nordisk Tidsskrift for Selskabsret, af Troels Michael Lilja, 2014.

Artikel - "Die deutsche Unternehmungsgesellschaft und ihre ausländische Ableger – Bestandsaufnahme und reformperspektiven" af Prof. Dr. Holger Fleischer, LL.M., Max-Planck-Institut, Hamburg, 2017.

"Taxation trends in the European Union – Data for the EU Member States, Iceland and Norway", EU-Kommissionens rapport fra 2017.

"Erhvervsstyrelsens Mål- og resultatplan 2019" fra 10. Januar 2019 - ["Erhvervsstyrelsens Mål- og resultatplan 2019"](https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/2019-02/erhvervsstyrelsens_maal-_og_resultatplan_2019.pdf) [https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/2019-02/erhvervsstyrelsens_maal- og resultatplan 2019.pdf](https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/2019-02/erhvervsstyrelsens_maal-_og_resultatplan_2019.pdf).

"Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen" med ikrafttrædelse 1. januar 2008 –(MoMig).

Betænkning 1498 - Modernisering af Selskabsretten, november 2008 – http://kb-prod-dab-01.kb.dk:8080/wayback/20151119132847/http://www.statens-net.dk/betaenkninger/1401-1600/1498-2008/1498-2008_pdf/printversion_1498-2008.pdf

BILAG 1 – PAYOFF OVERSIGT

Oversigten viser, hvordan de forskellige payoff er fastsat, og hvilke parametre de er fastsat ud fra. De viste payoff tager dog ikke højde for de sandsynligheder, som er fastsat på baggrund af spilleren *naturen*.

Spil med hæftelsesansvar		
Payoff	Forudsætning for fastsættelse af Statens payoff	Forudsætning for fastsættelse af Iværksætters payoff
H ^K -> IVS -> U (-4,2)	-1 -> Omkostning, da høj kontrol medfører højere ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. -3 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger, selvom staten iagttager egne interesse ved høj kontrol.	+3 -> Gevinst, da iværksætter kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 1), selvom efterfølgende aktivitet er ulovlig. -1 -> Omkostning, da højere risiko for at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.
H ^K -> IVS -> L (2,3)	-1 -> Omkostning, da høj kontrol medfører højere ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. +3 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport.	+3 -> Gevinst, da iværksætter ved lovlig aktivitet kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 1), selvom selskabet ikke bliver en succes.
H ^K -> ApS -> U (-6,1)	-1 -> Omkostning, da høj kontrol medfører højere ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. -5 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger, selvom staten iagttager egne interesse ved høj kontrol.	+2 -> Gevinst, da iværksætter kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 50.000), selvom aktivitet er ulovlig. Selskabskravet til indskudt selskabskapital i et ApS er væsentligt højere end i et IVS, og derfor er iværksætters payoff lavere ved ulovlig aktivitet, da iværksætter dermed hæfter for et højere beløb. -1 -> Omkostning, da højere risiko for at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.
H ^K -> ApS -> L (4,2)	-1 -> Omkostning, da høj kontrol medfører højere ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. +5 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport. Ifølge Erhvervsstyrelsens rapport bidrager ApS'er	+2 -> Gevinst, da iværksætter ved lovlig aktivitet, selvom selskabet ikke bliver en succes, fortsat kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 50.000). Selskabskravet til indskudt selskabskapital i et ApS er væsentligt højere end i et IVS, og derfor er

	væsentligt mere til samfundet og økonomien end både IVS og enkeltmandsvirksomheder.	iværksætters payoff lavere ved lovlig aktivitet, da iværksætter dermed hæfter for et højere beløb.
H ^K -> Enk -> U (-2,-4)	-1 -> Omkostning, da høj kontrol medfører højere ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. -1 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger, selvom staten iagttager egne interesse ved høj kontrol. Iværksætter hæfter dog personligt, hvilket forventes at reducere statens forventede tab.	-3 -> Omkostning, da staten ved ulovlig aktivitet, kan kræve opfyldelse for selskabets forpligtigelser i iværksætters personlig formue, som følge af den personlige hæftelse. -1 -> Omkostning, da højere risiko for at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.
H ^K -> Enk -> L (2,1)	-1 -> Omkostning, da høj kontrol medfører højere ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. +3 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport.	+1 -> Gevinst, da intet krav til startkapital gør det billigt og nemt for iværksætter at starte virksomhed, men iværksætter hæfter personligt og med hele sin formue for selskabets forpligtigelser, hvilket reducerer payoff i forhold til IVS og ApS.
L ^K -> IVS -> U (-3,4)	+1 -> Gevinst, da lav kontrol medfører færre ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. -4 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger. Statens tab i form af skatte- og momsrestancer forventes højere, da staten ikke iagttager egen interesse ved lav kontrol, da færre selskaber forventes at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.	+3 -> Gevinst, da iværksætter kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 1), selvom aktivitet er ulovlig. +1 -> Gevinst, da lavere risiko for at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.
L ^K -> IVS -> L (4,3)	+1 -> Gevinst, da lav kontrol medfører færre ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. +3 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport.	+3 -> Gevinst, da iværksætter ved lovlig aktivitet, selvom selskabet ikke bliver en succes, fortsat kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 1).
L ^K -> ApS -> U (-5,3)	+1 -> Gevinst, da lav kontrol medfører færre ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen.	+2 -> Gevinst, da iværksætter kan begrænse sin hæftelse for selskabets for-

	-6 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger. Statens tab i form af skatte- og momsrestancer forventes højere, da staten ikke iagttager egen interesse ved lav kontrol, da færre selskaber forventes at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.	pligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 50.000), selvom aktivitet er ulovlig. Selskabskravet til indskudt selskabskapital i et ApS er væsentligt højere end i et IVS, og derfor er iværksætters payoff lavere ved ulovlig aktivitet, da iværksætter dermed hæfter for et højere beløb. +1 -> Gevinst, da lavere risiko for at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.
L ^K -> ApS -> L (6,2)	+1 -> Gevinst, da lav kontrol medfører færre ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. +5 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport. Ifølge Erhvervsstyrelsens rapport bidrager ApS'er væsentligt mere til samfundet og økonomien end både IVS og enkeltmandsvirksomheder.	+2 -> Gevinst, da iværksætter ved lovlig aktivitet, selvom selskabet ikke bliver en succes, fortsat kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 50.000). Selskabskravet til indskudt selskabskapital i et ApS er væsentligt højere end i et IVS, og derfor er iværksætters payoff lavere ved lovlig aktivitet, da iværksætter dermed hæfter for et højere beløb.
L ^K -> Enk -> U (-1,-2)	+1 -> Gevinst, da lav kontrol medfører færre ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. -2 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger. Statens tab i form af skatte- og momsrestancer forventes højere, da staten ikke iagttager egen interesse ved lav kontrol, da færre selskaber forventes at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.	-3 -> Omkostning, da staten ved ulovlig aktivitet, kan kræve opfyldelse for selskabets forpligtigelser i iværksætters personlig formue, som følge af den personlige hæftelse. +1 -> Gevinst, da lavere risiko for at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.
L ^K -> Enk -> L (4,1)	+1 -> Gevinst, da lav kontrol medfører færre ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. +3 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport.	+1 -> Gevinst, da intet krav til startkapital gør det billigt og nemt for iværksætter at starte virksomhed, men iværksætter hæfter personligt og med hele sin formue for selskabets forpligtigelser, hvilket reducerer payoff i forhold til IVS og ApS.

Spil med hæftelses- og erstatningsansvar		
Payoff	Forudsætning for fastsættelse af Statens payoff	Forudsætning for fastsættelse af Iværksætters payoff
H ^K -> IVS -> U (-3,-2)	-1 -> Omkostning, da høj kontrol medfører højere ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. -2 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger, selvom staten iagttager egne interesse ved høj kontrol, Konstateres selskabet efterfølgende som potentiel svigsvirksomhed, har staten nu mulighed for at søge fyldestgørelse hos iværksætter på baggrund af erstatningsansvarsreglerne, hvilket reducere statens forventet tab i forhold til forrige spil.	-1 -> Omkostning, ved ulovlig aktivitet, på trods af iværksætter kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 1), da iværksætter hæfter personligt for svigdispositioner, efter erstatningsansvarsreglerne er tilføjet spillet. -1 -> Omkostning, da højere risiko for at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.
H ^K -> IVS -> L (2,3)	-1 -> Omkostning, da høj kontrol medfører højere ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. +3 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport, jf. s. 28 i Erhvervsstyrelsens rapport.	+3 -> Gevinst, da iværksætter ved lovlig aktivitet kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 1), selvom selskabet ikke bliver en succes.
H ^K -> ApS -> U (-5,-3)	-1 -> Omkostning, da høj kontrol medfører højere ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. -4 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger, selvom staten iagttager egne interesse ved høj kontrol. Konstateres selskabet efterfølgende som potentiel svigsvirksomhed, har staten nu mulighed for at søge fyldestgørelse hos iværksætter på baggrund af erstatningsansvarsreglerne, hvilket reducere statens forventet tab i forhold til forrige spil.	-2 -> Omkostning, ved ulovlig aktivitet, på trods af iværksætter kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 50.000), da iværksætter hæfter personligt for svigdispositioner, efter erstatningsansvarsreglerne er tilføjet spillet. -1 -> Omkostning, da højere risiko for at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.
H ^K -> ApS -> L		

(4,2)	-1 -> Omkostning, da høj kontrol medfører højere ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. +5 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport. Ifølge Erhvervsstyrelsens rapport bidrager ApS'er væsentligt mere til samfundet og økonomien end både IVS og enkeltmandsvirksomheder, jf. afsnit 4.1.	+2 -> Gevinst, da iværksætter ved lovlig aktivitet, selvom selskabet ikke bliver en succes, fortsat kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 50.000). Selskabskravet til indskudt selskabskapital i et ApS er væsentligt højere end i et IVS, og derfor er iværksætters payoff lavere ved lovlig aktivitet, da iværksætter dermed hæfter for et højere beløb.
H^K -> Enk -> U (-2,-4)	-1 -> Omkostning, da høj kontrol medfører højere ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. -1 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger, selvom staten iagttager egne interesse ved høj kontrol, jf. ERST-rapport.	-3 -> Omkostning, da staten ved ulovlig aktivitet, kan kræve opfyldelse for selskabets forpligtigelser i iværksætters personlig formue, som følge af den personlige hæftelse. -1 -> Omkostning, da højere risiko for at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.

H ^K -> Enk -> L (2,1)	-1 -> Omkostning, da høj kontrol medfører højere ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. +3 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport, jf. s. 28 i Erhvervsstyrelsens rapport.	+1 -> Gevinst, da intet krav til startkapital gør det billigt og nemt for iværksætter at starte virksomhed, men iværksætter hæfter personligt og med hele sin formue for selskabets forpligtigelser, hvilket reducerer payoff i forhold til IVS og ApS.
L ^K -> IVS -> U (-2,0)	+1 -> Gevinst, da lav kontrol medfører færre ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. -3 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger. Statens tab i form af skatte- og momsrestancer forventes højere, da staten ikke iagttager egen interesse ved lav kontrol, men staten har nu mulighed for at søge fyldestgørelse hos iværksætter på baggrund af erstatningsansvarsreglerne, og dermed reduceres statens forventede tab i forhold til forrige spil.	-1 -> Omkostning, ved ulovlig aktivitet, på trods af iværksætter kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 1), da iværksætter hæfter personligt for svigdispositioner, efter erstatningsansvarsreglerne er tilføjet spillet. +1 -> Gevinst, da lavere risiko for at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.
L ^K -> IVS -> L (4,3)	+1 -> Gevinst, da lav kontrol medfører færre ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. +3 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport, jf. s. 28 i Erhvervsstyrelsens rapport.	+3 -> Gevinst, da iværksætter ved lovlig aktivitet, selvom selskabet ikke bliver en succes, fortsat kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 1).
L ^K -> ApS -> U (-4,-1)	+1 -> Gevinst, da lav kontrol medfører færre ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. -5 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger. Statens tab i form af skatte- og momsrestancer forventes højere, da staten ikke iagttager egen interesse ved lav kontrol, men staten har nu mulighed for at søge fyldestgørelse hos iværksætter på baggrund af erstatningsansvarsreglerne, og dermed reduceres statens forventede tab i forhold til forrige spil.	-2 -> Omkostning, ved ulovlig aktivitet, selvom iværksætter kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 50.000), da iværksætter hæfter personligt for svigdispositioner, efter erstatningsansvarsreglerne er tilføjet spillet. +1 -> Gevinst, da lavere risiko for at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.

L ^K -> ApS -> L (6,2)	+1 -> Gevinst, da lav kontrol medfører færre ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. +5 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport. Ifølge Erhvervsstyrelsens rapport bidrager ApS'er væsentligt mere til samfundet og økonomien end både IVS og enkeltmandsvirksomheder, jf. afsnit 4.1.	+2 -> Gevinst, da iværksætter ved lovlig aktivitet, selvom selskabet ikke bliver en succes, fortsat kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 50.000). Selskabskravet til indskudt selskabskapital i et ApS er væsentligt højere end i et IVS, og derfor er iværksætters payoff lavere ved lovlig aktivitet, da iværksætter dermed hæfter for et højere beløb.
L ^K -> Enk -> U (-1,-2)	+1 -> Gevinst, da lav kontrol medfører færre ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. -2 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger. Statens tab i form af skatte- og momsrestancer forventes højere, da staten ikke iagttager egen interesse ved lav kontrol, da færre selskaber forventes at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.	-3 -> Omkostning, da staten ved ulovlig aktivitet, kan kræve opfyldelse for selskabets forpligtigelser i iværksætters personlig formue, som følge af den personlige hæftelse. +1 -> Gevinst, da lavere risiko for at blive nægtet registrering hos Skatteforvaltningen.
L ^K -> Enk -> L (4,1)	+1 -> Gevinst, da lav kontrol medfører færre ressourceforbrug hos Skatteforvaltningen. +3 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport, jf. s. 28 i Erhvervsstyrelsens rapport.	+1 -> Gevinst, da intet krav til startkapital gør det billigt og nemt for iværksætter at starte virksomhed, men iværksætter hæfter personligt og med hele sin formue for selskabets forpligtigelser, hvilket reducerer payoff i forhold til IVS og ApS.

Spil med Belgiens og Luxembourgs regler		
Payoff	Forudsætning for fastsættelse af Statens< payoff	Forudsætning for fastsættelse af Iværksætters payoff
L ^U -> IVS -> U (-1,-2)	-2 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger. Mindre tab må fortsat forventes, da reglerne ikke forventes at fjerne ulovlig aktivitet helt. +2 -> Gevinst, da Luxembourgs regel forventes på sigt at medføre færre ressourceforbrug i Erhvervsstyrelsen og hos Skifteretterne, da antallet af tvangsopløsninger forventes væsentligt nedsat, som konsekvens af kun fysiske personer kan stifte IVS, og begrænses til kun at have ejerskab i et iværksætterselskab ad gangen. -1 -> Omkostning, da der er omkostninger ved implementering af en ny regel. Der forventes at indebære ændringer i Erhvervsstyrelsens it-system samt besvarelse af henvendelser om regelændringen.	-2 -> Omkostning, ved ulovlig aktivitet, da svig fortsat kan ske i et IVS, og iværksætter hæfter personligt for svigdispositioner.
L ^U -> IVS -> L (2,3)	+3 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport, jf. s. 28 i Erhvervsstyrelsens rapport. -1 -> Omkostning, da omkostninger ved implementering af reglen og der forventes at indebære ændringer i Erhvervsstyrelsens it-system samt besvarelse af henvendelser om ændringen.	+3 -> Gevinst, da selvom Luxembourgs regel indføres har iværksætter fortsat mulighed for at stifte et IVS, og kan selvom selskabet ikke bliver en succes, begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 1).
L ^U -> ApS-> U (-5,-2)	-4 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger. -1 -> da omkostninger ved implementering af reglen og der forventes at indebære ændrin-	-2 -> Omkostning, ved ulovlig aktivitet, på trods af iværksætter kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 50.000), da iværksætter hæfter personligt for svigdispositioner.

	ger i Erhvervsstyrelsens it-system samt besvarelse af henvendelser om ændringen.	
L ^U -> ApS -> L (4,2)	+5 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport. Ifølge Erhvervsstyrelsens rapport bidrager ApS'er væsentligt mere til samfundet og økonomien end både IVS og enkeltmandsvirksomheder, jf. afsnit 4.1. -1 -> da omkostninger ved implementering af reglen og der forventes at indebære ændringer i Erhvervsstyrelsens it-system samt besvarelse af henvendelser om ændringen.	+2 -> Gevinst, da iværksætter ved lovlig aktivitet, selvom selskabet ikke bliver en succes, fortsat kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 50.000).
L ^U -> Enk -> U (-2,-3)	-1 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger. -1 -> da omkostninger ved implementering af reglen og der forventes at indebære ændringer i Erhvervsstyrelsens it-system samt besvarelse af henvendelser om ændringen.	-3 -> Omkostning, da staten ved ulovlig aktivitet, kan kræve opfyldelse for selskabets forpligtigelser i iværksætters personlig formue, som følge af den personlige hæftelse.
L ^U -> Enk -> L (2,1)	+3 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport, jf. s. 28 i Erhvervsstyrelsens rapport. -1 -> da omkostninger ved implementering af reglen og der forventes at indebære ændringer i Erhvervsstyrelsens it-system samt besvarelse af henvendelser om ændringen.	+1 -> Gevinst, da selvom intet krav til startkapital gør det billigt og nemt for iværksætter at starte virksomhed, hæfter iværksætter personligt og med hele sin formue for selskabets forpligtigelser, hvis det ikke bliver en succes, hvilket reducerer payoff i forhold til IVS og ApS.
B ^E -> IVS -> U (-1,-2)	-2 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger. Mindre tab forventes, men reglerne forventes ikke at fjerne ulovlig aktivitet helt. +2 -> Gevinst, da Belgiens regler forventes på sigt at medføre færre ressourcefor-	-2 -> Omkostning, ved ulovlig aktivitet, da svig fortsat kan ske i et IVS, og iværksætter hæfter personligt for svigdispositioner.

	brug i Erhvervsstyrelsen, Skifteretterne og hos Skatteforvaltningen, da antallet af tvangsopløsninger forventes væsentligt nedsat. Derudover pålægges iværksætter personlig hæftelse efter Belgiens regler, såfremt visse betingelser er opfyldt. Dermed fjernes både en væsentlig andel af IVS'er, der stiftes uden der nogensinde har været reel erhvervsdrift i. -1 -> Omkostning, da der er omkostninger ved implementering af en ny regel. Der forventes at indebære ændringer i Erhvervsstyrelsens it-system samt besvarelse af henvendelser om regelændringen.	
B^E -> IVS -> L (3,2)	+4 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport, jf. s. 28 i Erhvervsstyrelsens rapport. Derudover pålægges iværksætter under visse betingelser at hæfte personligt for selskabets forpligtigelser, hvis selskabet går konkurs, og derved reducerer statens forventede tab. -1 -> da omkostninger ved implementering af reglen og der forventes at indebære ændringer i Erhvervsstyrelsens it-system samt besvarelse af henvendelser om ændringen.	+2 -> Gevinst, da selvom Belgiens regler indføres har iværksætter fortsat mulighed for at stifte et IVS. Iværksætter har større risiko for at komme til at hæfte for selskabets forpligtigelser, hvis selskabet går konkurs, og derved påtager iværksætter sig en større risiko.
B^E -> ApS -> U (-5,-2)	-4 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsrestancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger. -1 -> da omkostninger ved implementering af reglen og der forventes at indebære ændringer i Erhvervsstyrelsens it-system samt besvarelse af henvendelser om ændringen.	-2 -> Omkostning, ved ulovlig aktivitet, på trods af iværksætter kan begrænse sin hæftelse for selskabets forpligtigelser til den lovpligtige selskabskapital (minimum DKK 50.000), da iværksætter hæfter personligt for svigdispositioner.
B^E -> ApS -> L (4,2)	+5 -> Gevinst, da lovlig aktivitet medfører omsætning, beskæftigelse og eksport. Ifølge Erhvervsstyrelsens rapport bidrager ApS'er væsentligt mere til samfundet og økonomien	+2 -> Gevinst, da iværksætter ved lovlig aktivitet, selvom selskabet ikke bliver en succes, fortsat kan begrænse sin hæftelse for selskabets

	end både IVS og enkeltmands-virksomheder, jf. afsnit 4.1. -1 -> da omkostninger ved im-plementering af reglen og der forventes at indebære ændrin-ger i Erhvervsstyrelsens it-sy-stem samt besvarelse af hen-vendelser om ændringen.	forpligtigelser til den lovpligtige sel-skabskapital (minimum DKK 50.000).
B^E -> Enk -> U (-2,-3)	-1 -> Omkostning, da ulovlig aktivitet medfører forventet tab i form af skatte- og momsre-stancer, samt ressourceforbrug til tvangsopløsninger. -1 -> da omkostninger ved im-plementering af reglen og der forventes at indebære ændrin-ger i Erhvervsstyrelsens it-sy-stem samt besvarelse af hen-vendelser om ændringen.	-3 -> Omkostning, da staten ved ulovlig aktivitet, kan kræve opfyl-delse for selskabets forpligtigelser i iværksætters personlig formue, som følge af den personlige hæftelse.
B^E -> Enk -> L (2,1)	+3 -> Gevinst, da lovlig aktivi-tet medfører omsætning, be-skæftigelse og eksport, jf. s. 28 i Erhvervsstyrelsens rap-port. -1 -> da omkostninger ved im-plementering af reglen og der forventes at indebære ændrin-ger i Erhvervsstyrelsens it-sy-stem samt besvarelse af hen-vendelser om ændringen.	+1 -> Gevinst, da intet krav til startkapital gør det billigt og nemt for iværksætter at starte virksom-hed, men iværksætter hæfter per-sonligt og med hele sin formue for selskabets forpligtigelser, hvilket re-ducerer payoff i forhold til IVS og ApS.